

Hazslinszky Tamás

**A Baradla-barlang
múlt századi
nevezetes látogatói**

Budapest, 2000

Hazslinszky Tamás

*A Baradla-barlang
múlt századi
nevezetes látogatói*

A 2000. évi Cholnoky Jenő karszt- és barlangkutatói pályázatra készült munka.

A címlapon:

Almássy Tasziló ceruzarajza a Baradla-barlang vendégkönyvében (1864)

A hátsó borító belső oldalán:

*Markó Ernő ceruzarajza a Baradla-barlang vendégkönyvében Klanicza
János barlangi túravezetőről (1887)*

2000

A Baradla bejárata ősidők óta nyitott volt, így természetes, hogy már a múlt századokban is számos híres és nevezetes személyiség kereste fel, hiszen az akkor ismert barlangok között mind hosszával, mind cseppkőgazdagságával európai hírnévre tett szert. E látogatások zöme a múlt századra esik, amelyekről különböző emlékek, dokumentumok maradtak fenn, ill. különböző forrásokból van tudomásunk.

Jelen munkában ezeket igyekeztünk összegyűjteni.

TARTALOM

Cseppkőbe vésve	5
Levelek, naplók, útleírások, irodalmi alkotások	7
Falfeliratok	17
Egyéb források	18
Vendégkönyv	18
Forrásmunkák	82
Magyarázatok, rövidítések	83

Cseppkőbe vésve

A múlt század elején szinte hagyománnyá vált, hogy egy-egy neves, jelentős személyiség látogatását jól kiválasztott, szép, jelentős méretű és formájában is feltűnő cseppkőoszlopba, állócseppkőbe vésett *kronogrammával* (a felirat római-szám értékű – színnel vagy betűnagysággal kiemelt – betűinek összege az illető esemény évszámát adja meg) örökítették meg.

Az első ilyen a hosszútúra elején, a jelenlegi csónakázató medrében álló ún. *Nádor-oszlop*, melynek oldalára **József nádor** (Habsburg főherceg, II. Lipót király fia [1776—1847], aki 51 éven át volt Magyarország nádora, azaz a király helytartója; Alcsuton mintagazdaságot szer-vezett, támogatta az első magyar műszaki oktatási intézmény, az Ipartanoda létrehozását, melyet később mint Műegyetemet, róla neveztek el, segítette Pest fejlesztését; szobra a nevével viselő téren áll) 1806. évi barlanglátogatása tiszteletére vésték az erős cseppkőbe-kérgezéstől ma már nem olvasható, szinte csak sejthető szöveget:

IOSEPHVS
ARCHIDVX
AVSTRIAE
REGNI HVNGARIAE
PALATINVS
PATER PATRIAE
LATEBRAS SVBTERRANEI
ANTRI BARADLA
VIDIT

Magyarul: *József / főhercege / Ausztriának / Magyar Királyságnak / nádora / a haza atyja / föld alatti rejtekeit / Baradla barlangnak / megtekintette.*

A csónakázató partján, alig 50 m-re az előbbtől található *Ferdinánd-oszlop*, mely **Ferdinánd d' Este** (osztrák főherceg, magyar kir. herceg [1781 Milano—1850 Gmunden], 1816-tól Mo. katonai parancsnoka) 1817. évi látogatásának állít emléket. A felirat jórészt ma is olvasható:

FERDINANDVS
PRINCEPS REGIVS
INVICTVS HEROS HVNGARVS
BARADLAE OVANTIVS
HOSPES GRATVS OPTATVS
VIVAT

Magyarul: *Ferdinánd / királyi herceg / legyőzhetetlen magyar hős / a Baradla örvendőkkel / szívesen látott kedves vendége / éljen.*

Ennek közvetlen közelében áll a Reviczky-oszlop, melynek ma is jól olvasható szövegét gróf Reviczky Ádám ([1786 Debrecen—1862] valóságos tanácsos, az udvari kamara alelnöke, alkancellár és főudvarmester, 1828-tól főkan-cellár és Borsod vm. főispánja, az MTA igazgató tagja, majd követ és meghatalmazott miniszter) 1829. évi látogatása alkalmából vésték:

üDVözlÉgy
Drága ló királYVnk
Iobbla
ReVicsnyel gróf
ReViczky
hazánk CsILLaga
's Dísze

A Baradla belsőbb részén (az utóbbitól kb. 400 m-re), az ún. Viasz utca széles folyosójában találjuk a teljesen ép feliratú Almássy- emléket, mely Almássy József Gömör megyei főispán 1825-ben történt beiktatása tiszteletére rendezett barlangi ünnepség alkalmával készült:

SPÉLVNCA
BARADLA
LITAT QVOQVE
SVO SENIORI
IOSEPHO
ALMASSI

Magyarul: *A Baradla / barlang / is hódol / korelnökének / Almássy / Józsefnek.*

A későbbiek során már csak a felszínen helyeztek el köbe vésett emléktáblákat. Így pl. a magyar orvosok és természetvizsgálók Rimaszombaton megtartott 12. vándorgyűlésének emlékére emelt tábla, mely ma is látható a barlang aggteleki bejárata melletti sziklafalon:

A magyar orvosok és természetvizsgálók 1867¹ Aug. 18^{án} a természet egyszerű rejtélyeit az aggteleki barlangban, a tudomány fáklájánál vizsgálták, s mohosult sziklái előtt a magyar vendégszeretet Ragályi Gyula szívességéből élveztek. Emlékül a nagygyűlés.

A vándorgyűlés résztvevői közül közel 400-an vettek részt a 4 napos kiránduláson, melynek első állomása a Baradla volt. Erre az alkalomra jelent meg Hunfalvy János szerkesztésében a 354 oldalas, gazdagon illusztrált kötet: *Gömör és Kishont egyesült vármegyék leírása*, melyet →Koburg Ágost herceg, a vándorgyűlés elnöke saját költségén jelentetett meg. Jelen volt →Tomba Mihály is, aki az ebéd közbeni pohárköszöntőjében így szólt: „... e komoly bércek közt, a titkos barlangüregek felett, a természetben ... e pohárral kezembem kívánom: hogy kísérje méltó tisztelet, hála és segítség minden természettanulmányozó törekvést.”

Kár, hogy e látogatás során a barlang vendéglönyvébe csak néhányan jegyezték be magukat (→Juhász Kálmán, →Szabó Dávid, Klekner Rezső, Palánszky Sámuel).

Levelek, naplók, útleírások, irodalmi alkotások

Több olyan neves személy kereste fel a barlangot, akiknek látogatását saját írásművük örítte meg. A teljességre nem törekedve az alábbiakban közlünk néhányat ezek közül. (Nem közöljük itt természetesen a barlangkutatói szakmunkának számító korai közleményeket, mint a barlang megismerésében alapvető munkákat, pl. Townson, Bartholomeidesz, Raisz, Vass Imre barlangismertetéseit, és az ezek alapján írt ismertetéseket.)

Gvadányi József gróf (1725 Rudabánya—1801 Szokolca; olasz eredetű család fia, előbb katonai pályára lépett, s a Felvidéken, Szatmár m.-ben és Galiciában állomásozott. Nyugalomba vonulása után korának népszerű írója lett, legismertebb műve az Egy falusi nótáriusnak budai utazása; a barlangot vagy az 1741-ig Rudabányán töltött ifjúsága alatt, vagy későbbi felvidéki katonai szolgálata idején kereshette fel). 1796-ban jelent meg *Voltaire-fordítása, a Tizenkettődik Károly Svétzia ország királyának élete ...*, amelynek szövegébe saját elmélkedéseit és gondolatait is beleszötte. A könyv 303. oldalán levő verses betét két utolsó sora így szól:

„Én sem kívánkozom Király Udvarába,
Inkább az Aktelki setét Baradlába.”

Az olvasók tájékoztatására jegyzetben közli a következőket:

„Tekintetes Nemes Gömör Vármegyébe vagon egy Aktelek névű Falú, ennek határába vagon egy magas kő-szikla, mely alatt egy olly barlang vagon, a'mellyben sok ezer ember férhet, ezen barlangnak neve Baradla, a' bé-menetel igen szák. Magam-is voltam benne.”

Teleki Domokos gróf (1773 Sáromberke—1798 Marosvásárhely, a neves erdélyi család tagja; a bécsi és bp.-i egyetemen tanult, elsősorban az ásványtan érdekeltte; beutazta Ny-Európát, majd Mo.-ot, utóbbiról 1796-ban könyvet jelentetett meg [J]). Az 1793 júniusában megkezdett felvidéki utazása során járt a barlangban. Erről könyvében így számol be.

... elindultunk Aggtelekre. Háromórányi menés után az aggteleki barlanghoz érván, itt megállapodtunk és lovunkról leszállottunk. Béküldöttük azonnal a közel lévő faluba lovainkat, és izentünk, hogy a faluból vezető és más emberek jömmének világgal, kikkel a barlangba mehetnénk. Kevés idő telt belé, hogy ezek eljöttek. Mind együtt lévén tehát, fáklyát és fenyőfa világot gyújtattván, a barlangba beindultunk. Béménvén a barlangnak kicsiny és törpe nyílásán, egy darabig csapanyólag ereszkedvén, egy nagy üregbe jöttünk, azután több más üregbe is jutottunk; ezek, valamint az első, nagyok, sőt nagyobbak, és oldalai s magos boltozatjuk mind kősziklákból állanak. Ezen üregek csepegőkővel teljesek, mely mind a kősziklákat sok helyen egészen béborítja, mind nagy és kisebb csapatok és mindenféle formájú s nagyságú kődarabokat és fogurákat formál. Így lát az ember a képzelésnek csak kevés segítségével az üregekben nagy, kerek amfiteátrumokat, templomokat, portálékat, oszlopos szalákat, állóképeket, oszlopokat, piramisokat; a csepegőkővek ennyi sok ábrázolatot csinálnak. Ezen üregeknek egyikében folyó patakra és másban álló vizre találtunk, melyeken egynéhányzor által kellett mennünk; egy jó forrásra is akadunk, melyből ittunk.

Az üregeknek egymással közösülések szoros járások által vagyon, hol egyenes, hol pedig felfelé vagy lefelé menő kősziklás, darabos utakon, a járások néhol igen törpek és szorosok úgyanyira, hogy hajolva, sőt négykézlábon mászva is és hason csúszva kellett bémenni: néhol egyik üregből a másikba egyenesen kell lefelé bocsátkozni a kőszikladarabokon. Eljártunk mintegy tizenkét üreget, de a szorosabb általmenetelű üregekbe menvén főszozgabiró G. urat másodmagával hátra hagytuk, mivel ökelme sokkal testesebb lévén nálunknál, nagy bajjal mehetett volna. Abban az üregben, melybe legutoljára mentünk, egy kis csepegő oszlopnak a tetejére egy kis papiroscedulát tettünk, melyre nevünket és a barlangban járásunknak napját feljegyeztük, és ezen papirosat egy darab csepegőkővel, hogy le ne essék, megnyomattuk.

Innen visszatérvén és magunkat hátra hagyott G. urammal egyesítvén, azon úton, melyen a barlangba jöttünk vala, a barlangból kimentünk, minekutána benne három óráig jártunk volna. Ez a barlang még sokkal messzebb mégyen, mint ameddig tudatik, és senki még végit vagy más helyen való kijövetelét nem tudja; csak addig is, ameddig tudatik, két mértföldnél tovább eltart, sok tekervényes utak és sok üregek vagynak benne, melyekbe még a vezető sem járt és járnai nem mert, félvén a kijövetelnek bajos voltától. Anyyra is, amennyire mi jártunk, veszedelmes volna jó vezető s elegendő világ nélkül menni; mert a járások sokfélék, és könnyen el lehetne tévedni, sőt olyan helyekre is juthatna az ember, melyekből a legártosabb vezető is nem tudna kijönni, mivel még benne sohasem járt. Hogy azért az ember bátorsággal mehessen a barlangba, megkivántatik, hogy vezetője jó legyen, aki már sok embereket vezetett, és hogy fáklya- vagy más világról elegendőképpen gondoskodjék. Mivel pedig a világ néha kialudhatik és meg sem gyújtathatik: szükség, hogy aki a barlangba megyen, a helységbe adja hírré másoknak is menetelét, hogy ha sokára ki nem jönne, keresésére menjenek.

Az ár ebben a barlangban híves és nedves, de nem hideg, a nedvesség a kősziklákból kiszivárgó és lecsepegő vízből és a barlangban lévő folyó s álló vizekből ered.

Még azt jegyzem meg felőle, hogy sok emberkoponyák találtak benne. Azt mondják, hogy a régi villongások alatt sok emberke ide rejtvén magokat, az ellenség a barlang lyukánál nagy tüzet csinált, melynek sokáig tartó füstje miatt a bennlévők elvesztek, sehol sem lévén a barlangnak szeleelőlyuka vagy más bé- és kimenetele. Említésre méltó végére az, hogy ezen barlangban két szekérvágásnak nyoma látszik, mely egy üregen egészen keresztülmégyn, és senki sem képzelheti a barlangnak kicsiny nyílásához képest, miképpen jöhetett volna bé szekér vagy igás marha, és miért kellett volna a barlangban szekérral járnai. A barlangnak mostani formájához képest nehezen is lehetne ezt megmagyarázni, ugyancsak erről most egy vagy más módon vélekedni nem céloz. Külső kinézése az aggteleki barlangnak bemenetelénél ilyenforma, mint azt az ide szerkesztett rajzolat mutatja.

Csokonai Vitéz Mihály (1773—1805), nagy költőnk 1801. július 5-én látogatta meg a barlangot, mely kirándulásáról anyjához írt levelében számol be:

...*Ragályi Gedeon úr, Gömör megye nótáriusa ... maga kocsján és költéségén elvitt Aggtelekre, a híres Baradla nevű barlangnak megvizsgálására. Ez a barlang szája esik egy 27 1/2 öbnyi meredek kősziklának az alján, mely szikla felétől fogva az aljáig úgy áll, mint az egyenes kőfal, és magasságát lehet két anyyira gondolni, mint a veres torony. Az alján levő lyukba gugyorogva kellett bémenni és ez az alacsony, de széles torkollat mintegy félfertály óráig tart, amikor az ember a valóságos barlangba bėjut, melynek boltozatjához képest a nagy templom magossága és tágassága nem is hasonlítható. A kővek úgy csüggenek alá az ember feje felett, mintha mindjárt nyakába szakadának: a hang rémítő módon zeng e tágas öbölben: láttunk néhányat, és a legszörnyőbb mennydörgés kicsiny volt a puská ropogásához. Fáklyákkal vezettek két vezetőnk, kik egyedül az utazók behorodásából élnek. Fáklyát négy öllel vittünk be, mert ha ebből a vándorló kifogyva, soha a barlangból, melynek még végét senki össze nem járta, ki nem jöhetne. Ága a lyuknak sok van: mi délig egyet, délután másikat jártunk be: a többire nem értünk. Voltunk mindössze kilencen. Elindultunk tehát az első ágán és találtunk csepegő kővekre s az azokból épült külön-különféle oszlopokra, kősziklákra, omladékokra. A csepegő kő ebből áll, hogy a barlang boltozatjáról szüntelenül csepeg a legtisztább, leghűvösebb víz, mely, mihelyt akár emberre, akár mire cseppen, azonnal kővé válik és így formáldódnak lassanként a legszebb figurák, melyekből a képzelődés sok dolgot formál magának. Példának okáért először láttunk egy cifra zsidó ollárt, azután pápista kőrüst, melyre fel is mentünk, orgonát, barátot, királyi széket, oszlopos palotákat, stb., melyek*

melyek szépsége és figurája a mesterség remekeivel truccol. Találtunk a barlang fenekén sok ezer ember- és baromcsontokra, melyek a háboris időkbe odafutott és rejteztet szerencsétleneknek csontjaik. A barlangba hol tekerősen, hol egyenes hosszú folyással foly el egy három öles tiszta folyó víz, mely olykor igen megárad és a hennlevőket oda szorítja, míg ismét el nem apad. Vannak benne a legegészségesebb és legtisztább források, melyekből magam is kedvemre ittam. Négy vagy öt helyen négykézláb másztunk, néhol mint a rák hátrafelé, néhol pedig éppen hason, úgy, hogy a hátunkat korholta a feletünk függő kőszikla. Másutt egy körül más köre vad kecske módjára ugráltunk: néhol egy hegyes kővön állván vagy fogódzván, úgy tetszett, mintha a fáklya világánál kétfelől a pokol mélységébe néztünk volna alá: egy csuszamolás – és ezer darabokra szakadva omoltnak volna le: másutt egymásután mászkáltunk a csepegő kődarabokra vagy társaink kezébe fogódzva, s az alól maradtak a felmásztottakra s azoknak fáklyáira nézvé, irtózással bámultak a toronynyi kőszikla tetjén világoskodó bajtársaikra. Egy embernek, vagy csak kettőnek nem javasolnám a benne való járklást, kivált, a kibén érzékeny a szív és bokrosodó a képzelődés: de mi többet neveltünk, mint borzadtunk. Azon bámultunk legjobban, hogy a barlangnak legteresebb és félelmesebb részeiben dákák neveit találtuk felvésvé köveken, a mint az itt megfordultaknak szokása. Puky úr az én nevem is feljegyezte a magáéval együtt, a többek között arra pompás kősziklára, a mely mintha sok ezer brilliántokkal ki volna rakva, a leggyönyörűbb ravogványval játszik. Visszatértünk után a patakhoz bujdosunk, a hol elmaradtott fáklyáinkat, ruháinkat s eleségünket hagytuk: megmostuk a szép vízben elsávozott és öszvemetszett kezeinket: s ki egy kődarabra, ki másikra ülvé, lehegye, beszélgetve. Egy pipa dohányt kiszíván, útnak készültünk ismét és a barlang másik ágába indultunk, ahol három órányi földön, többnyire mindég a patak partján mentünk egyenes és tér úton a legpompásabb, magasabb és szélesebb boltozat alatt, melyben a legderekből falu is megfért volna mindenestől: néhol félre csaptunk valami szép kőszikla oldalára, vagy valamely jeles dolognak megnézésére. Ilyen volt többek között egy jókora kőszikla egy oszlop, melyet, ha egy darab kővel utóttunk, harang módjára kongott. Találtunk ugyan ilyen zengő követ sokat, de ez nagy és hangos voltára nézve a többeket sokkal felhaladta. Végre sok mászkálásunk után egy szoros lyukhoz értünk, a melyen mint valami kéményen, grádics és fogódzó nélkül majd hat ölyvre kellett lefelé bocsátkoznunk: emel foglyosabb helyünk nem volt. De meg is érdemelte azt a bajlódást: mert midőn alá ereszkedtünk, a legszebb apró szobákat találtunk, mintha kővé vált káka konyhák, oszlopokra rakott halász kaliták lettek volna, egyik sárga, másik fehér, egyik veres, másik kék kövekből alkotva. Délután négy óra volt, hogy kijelölő való, indulásunkat meghatározottuk, jóllehet ennek az egy ágának végét sem érthettük.

Nemsokára a barlang szájához jutottunk, s édes meglepéssel kimagyarázhatatlan belső érzések és gondolatok között bukkantunk ki a zöld gyepre, a friss szellőbe és az élő teremteteket vizsgálató napvilágra. Ezt a barlangot bejárta Tomson anglos .. is. Mi egyéb élő állatot nem találtunk benne, egy közepébe ugráló nagy vízi békánd. Levegőjét jónak éreztem legalább rosszsnak és alkalmatlannak nem. Az a híre, hogy a ... földes uraság, vagy ha ez nem, tehát annak megegyezéséből a vármegye, a terhes bujkáló lyukait, a hazai és külföldi utazók kedvéért kivágatja, bővíti és járhatóbbá teszi, mellé kocsmát és vendégfogadót épített. Elég az, hogy a vármegye ingéniurje minden zegét zugát kiméri, lerajzolja és kinyomatatja: úgy pedig, hogy a kúpersticheken levő számok a barlang részeire is fel lévén majd metszve, a könyv után tévedés nélkül összejárhathat.

Emnek a barlangnak kitapasztalása egész életembeli experimentáim között a legszebbik, legkedvesebbik...

Almás Balogh Pál (1794 Nagybarca—1867 Pest; orvos, nyelvész, az MTA tagja; több Ny-európai utazást tett, széleskörű tudományos és társadalmi tevékenységet folytatott). A barlangban 1818-ban – még orvostanhallgató korában – járt. Látogatásáról szóló beszámolója a barlang első részletes magyar nyelvű leírása.

A föld alatti barlangok mindenkor nevezetes tárgyai voltak az emberek figyelmének, s a képzelődés azokkal rendszerint valami nagyot, rendkívül valót szokott öszvekötni. Önkéntelen borzadás futja végig az elshuánó vándort, midőn a megnyílt mélységeket látja setéséggel telve, melyeket félelmetes tárgyakkal rakva képzel magának. Azonban inkább belső formáltatások az, mellyel különösen magokra vonják minden figyelmét a vizsgálónak. A természetnek titokban formált művei s az alaperőknek szokatlan kifejtődései, melyeket az ily elrejtett helyek hordoznak keblekben, erősen hatnak a lélekre. Ki is láthatná felemelkedett érzés s borzadással elegy gyönyör nélkül Skóciába a Fingal pompás alkátú barlangját, melynek bámulásra ragadó bazalt oszloprenjjei korona helyett egy szigetet hordoznak fejeken, s más több ilyen barlangokat, melyeknek mindenikében más-más módon gyakorlotta mesterujait a természet? Múltán ezek mellé lehet tenni Hazánkban edj igen nevezetes ritkaságát, az Agteleki barlangot, vagy az úgy nevezett Baradlát, mely amazoknak akár nagysága, akár belső formáltatásának sokféleségére nézve nem enged; 's ha amazokban meg elégedést lél a' figyelmes vándor, itt sem kevés bámulással szemlélheti csudás művét a természetnek, mely mintegy elrejtve a' föld meghatalmazott birtokosának szeméi elől, a' setét üregék melyekben új világot hoz elő.

Hazánk ezen ritka barlangjának meg látása, 's a természet munkás erejéről való új eszméretnek óhajlása, már régolta célomba lévén, azt ez esztendő ősz szakaszába néhány barátimmal végre hajtottam.

Elkészülvén mindennel, különösen egypár szövetekkel és sok gyertyákkal, jó kedvvel indultunk a földalatti útra. Utunk jó darabig lejtősen vitt lefelé, úgyhogy utoljára jó magasan látszott hátunk megett a barlang szája, mely osztán csakhamar eltűnt előlünk. Leérvén ezen lejtőről itt mindjárt egyenes földön s nagyobb részint jó úton mehettünk. Értettük már ezen rövid haladásunk alatt, hogy a levegő sokkal hivesebb a külsőnél, de a' mellynek mértéklete osztán mindég egyforma maradt. Legelső, ami figyelmünket megérdemelte, egy patakunk árka volt, mely mindjárt a barlang kezdetinél, a rajta felállított hidacska által jeleli ki magát. Ebben rendszerint egy tiszta csemely szokott folydogálni, de amely, mivel körül-belől fekvő völgyekről leszivárgó esővíznek köszönheti nagyobb részint eredetét, sokszor kiszárad, mint most is, ekkor osztán csak imitt-amott marad némely jelensége a patakunk. Egy szűk öblű üregben egy felette nagy kiterjedésű s lapos kődarab ajánlotta magát szemünknek, melyet a vezető szavai szerint ország táblájának neveznek. Kormos foltokkal borított lapja tele van írva nevekkel. – Ezen túl már imitt-amott láttuk a csepegő követ apró csapokkal ritkásan lecsügni, s odébb-odébb mindég több mennyiségben s nagyobb formában. Egy magasabb üregben pedig már különös munkájára is akadunk a csepegőknek, melyet a rajta szembeötűnő külön-különféle gothusi figurákat ábrázoló kristályokról zsidó oltárnak neveztek el a lakosok. Ilyennemű szép munkáira a természetnek ezennel számosakra akadunk. – Úgy tetszett azonban, mintha már itt minden élet megszűnt volna. Halálos csend és setéség uralkodott minde-

nütt. Csak a tartós életi béka jelentette néha magát szökdelése által az üregnek nyirkos gödreiben.

Memél tovább haladtunk elébb, annál szebb alakokban öltözve lépett szemünk elébe a csepegő kő. Az üregek boltjai már itten-ottan sűrűn voltak ellepve kőcsapokkal. Oldalt s előttünk szebbnél szebb munkái állottak a természetnek, melyek közül nem tudta az ember, melyikre függessze inkább szemeit. Az üregek alja néhol kődarabokkal hintett, másutt egészen csepegő kőből formált, mint az úgynevezett virágoskertben, hol pusz-pángallékát ábrázoló csavargós falcskákat láthatni. Legtöbbnyire pedig nyirkos, néha sárga, több helyeken fekete földdel van befedve, éspedig néhol oly egyenlően, hogy kivált az úgynevezett nagy szalába szélitbe lehet rajta táncolni is, melyet fáklyák világánál több ízben cselekszenek, amint mondják, az aggteleki ifjak, sőt a nagyobb számmal összegyűlt látogatók vidám serege is, kik még ezen felül ágyú- s puskalövésekkel is szokták magokat mulattatni, mely itt iszonyú nagy hangjával megreszketteti a barlang boltjait.

Jó távol behatottunk már a barlangba, midőn egyszerre egy nagy hegy állotta utunkat, mely egymásra halmozott óriási nagy kövekből állott, s melyen keresztül ment azelőtt az út. Hallván a vezetőtől, ki ezt Mória-hegynak mondotta, hogy ennek tetején egy meglekintésre méltó üreg van, melyet a benne lévő sokféle oszlopkokról kis Paradicsomnak neveznek, én látni óhajtottam, de társaimat rá nem bírhattam e terhes útra. Szándékomat azonban megváltoztatni nem akarván, gyertyám társaságában nekiindultam magam egyedül, bizván a vezető szavaiban, ki azt mondotta, hogy célomra hamar eljutok. Társaim alól megállottak. Új tárgyat látni óhajtottam nem vétette hamar észre velem, mi veszedelmes legyen utam e meredek, kőhalmozta hegyen, s csak akkor éreztem, hogy fáradni kezdek, midőn már jó darabon megmásztam a hegynek szörnyű köveit. Gyertyámak gyenge világa csak homályosan terjesztette fényét utannak gigászi kődarabjaira, melyek fekete színűek voltak, mint a mekkai Kába. Már jó darabig mentem fel, s mégsem láttam semmit, s nem is gondoltam, hogy még csak közepe körül vagyok. Társaimnak szavok csak homályosan hallatszott, noha a barlang falai a szónak hangját nagyon emelik. Visszanézvén reájok, szövétekeiknek világa nagyon megkisebbedve s távol, magok pedig törpéknek látszottak. Megborzadtam, hol vagyok, utamat mindazonáltal folytattam, s végre csakugyan felértem a tetejébe, de már ekkor társaimat nem láthattam, a fölök feljövő világ nagyon szűkön látszott még egy kevéssé a barlang falain csillámlani. Önmön gyertyám igen gyengén oszlatta körülöttem a sötétséget, hamvát pedig el nem mertem venni, nehogy életem veszedelmével kelljen visszamennem. Még darabig kellett nagy köveken keresztül lejtősen befelé mennem az előttem fekvő öbölbe, míg végre a leirt helyre eljutottam. Gyönyörködve néztem itt ezen nehéz helyre rejtett kincseit a barlangnak, a sok formájú oszlopokat s állóképeket ábrázoló darabokat, melyek itt sűrűn állottak egymás mellett, s hasonlítottak egy lecsónkázott erdőhöz. Társaimnak semmi neszét nem hallottam. Körülöttem mély csend uralkodott. Itt s ott cseppent le egy-két kőver csepp vagy a mélységbe, vagy egy darab kőre, mely sokszor különös visszhangot adott a közelebb kiescsosodott kőlapokon. Ezen borzasztó setétség lakta paradicsom s a körültem feksző setét világnak mély hallgatása nem gyönyörködtete sokáig. Különléztem még egyszer idejövésem tárgyait, s ezzel lesiettem ez alvilági hegyről. Nemsokára hallottam társaim lármáját, mely kedves érzéseket okozott bennem, s majd magok is, noha még távol, szemembe tűntek. Megpillantván ők is engem a sziklákon gyertyámmal lefelé ereszkedni, örömmel kiabáltak felém, s hozzájuk leérvén oly szívesen fogadtak, mintha ezer veszedelmek közül jöttem volna szerencsésen elő.

Vezetőnk innen ugyancsak ezen hegynek oldalán vezetett fel bennünket. Az út, amennyire a rendellenül egymásra halmozott nagy kövek engedték, igen meg van itt könnyítve, mivel lépcső formára vagnak elegendő a kövek, s oldalt fogódzók vagnak, melyeknek nagy hasznát veszik az utazók, mivel a lépcsők a nedvesség miatt, mely részszertint a kövek közül szivárog ki, részszertint a boltozatról csepeg le, sáros és sikkamlós szoktak lenni. Sokszor egy darab kő lábunk alól kismulván borzasztó robajjal omlott le az oldal fekvő mélységbe, melynek tetején szövétekeink világa csak homályosan ömlött el. Ezen különös hegyről leérvén, ismét nagy üregekbe akadtunk, melyekben új meg új munkáira akadtunk a természetnek. Az üregeknek boltjai, kivált az oldalfalaknál, sűrűn rakva voltak csepegő kőcsapokkal, melyek itt-ott a barlang aljára lefutottak s szám nélkül való termeteket állítottak elő, melyeket a lakosok sokféleképpen neveztek el.

Ami figyelmünket a sok különösségekkel rakott üregekben átvándorlásunkban a többek felett magára vonta, egy második hegy volt, mely az előbbinivel csaknem egyforma alakú, de kisebb volt, s melyet vezetőnk Hórebnek nevezett. Az út ennek is az oldalán vitt, s lépcsőkkel és fogódzókkal volt itt is elkészítve. Ezt megvizsgálni nem lévén már kedve senkinek közülünk, követtük ezen oldalutal, mely a hegynek túlsó részin nagyon meredek volt. Oldalt borzasztó mélységek feküdtek, melyekben egynemű kövültek köveket görgetett alá, melyek egyik körül a másikra csapódván, nagy hányódások után csendesedtek el. Ezen hegyoldali úton leereszkedvén, ismét más üregnyílásra csavarodtunk. Az üregeknek egymással való közlése az egész barlangon által legtöbbször folyton-folyva megy, de néhol szűk nyílásokon is kell következő üregbe átlalmenni. Sokszor előtaláltam a barlang elein kezdődő patak főnyes árkát is, melyben néhol az összegyűlt víz egy-egy kis töcsát formált, melynek tiszta vizét csak fáklyáinknak visszavert világáról vehettünk észre. Ez a víz, ha kivált nagy eső esik odaki, annyira meg szokott nevedkedni, hogy egész üregeket elborít, s ha ilyenkor valaki volna odabe, könnyen odaszorulhatna s veszedelembé lehetne. A barlangnak szebb darabjai közül való az úgynevezett nagy oltár is, mely roppant előlapjának ékes formálatásával s különböző figuráival a mesterkezeket is felülmúlni láttatik. Egy helyen kellemes meglepetéssel mulattatott a vezető bennünket, midőn éppen egy szép helynek vizsgálatában foglalatoskodnánk, fellépvén egy kőhalmora, hol egy széles csepegőkőoszlop emelkedik fel, ezeknek előrenyúló lapjait egy más darab kővel kongatván, mivel azok a körüllevő falak által is segítve néminemű harangsengéshez vető hangot adtak, aminthogy ő ezt csakugyan harangnak is nevezte. Ezen csepegő kővel nagy mértékben bíró üregeken által tördeltük itt s ott a lefüggő kőcsapokat, melyek közönségesen töredékeny, a vékonyabbakat szabadon lehet kézzel is tördelni, sőt vastagabbakat is egy kis megszorított erővel, más kő segedelmével pedig a legvastagabbakat is meg lehet csonkítani. Memél nemesebb, tisztább azonban a csepegő kő, annál keményebb öszveállítás. A barnásabb színű darabokból könnyebben lehet tördelni, de vannak imitt-amott cukor fehérségű oszlopok, melleköl a ki tördli akar, sem erejét, sem békétűrését ne sajnálja. Ilyen a fentebb említett fejtő kő is. Bámulva nézünk egy más ily tisztált csepegőkő-szobrot, mely mintha emberi kezek által állítottat volna fel, magánosan emelkedik fel egy üregnek közepén. Ragyogó fejtő külsője s középszer faderéknyi vastagságával szép arányban lévő magassága különösen magára vonja a szemet. Oldala nem sima, hanem valamint a többi csepegőkő-daraboké, kigyós hajlással habzó, mely által annál inkább foglalatoskodtatja a gyönyörködő lelket. Vezetőnk szava szerint bizonyos nagy uraság szembetűnő summát ígért azoknak, kik ezt kertinek ékességére onnan kihozzák, de amelynek jó móddal való kivívását a barlangnak

terhes útján sem a csepegő kő nehézsége, sem ezzel öszveköttetett töredékeny volta nem engedé. Mennél nagyobb figyelemmel vizsgálja az ember a barlangban lévő tárgyakat, annál szebbekre talál. En egy felsemelkedett kis téren, egy oly piramisforma alkatmányra akadtam, mint ahogy a római csinos kútföket, melyek az építő mesterségnek mind megannyi remekei, rajzolni szokták, s mellyen szinte még a körös-körül kibugogó víz leömlését is láthatni. Másutt nagy állóképeket ábrázoló formák léptek elő, melyek hosszú fejérségeikkel s a világnak elszéledt sugárait csillám ragyogásokkal visszaadó öltözetekkel bámulásra ragadtak. Az ily szembeütő helyek többnyire mindenütt számtalan nevekkel vannak teleírva, melyeket az utasok oda felmetszettek. Sok helyeken oldalt az öszve-tódult csepegők-falak által formált csavargós üregek közt új nyílásokra s roppant barlangokra akadunk, amelyekben való belépésről eltévedéssel ijesztett a vezető bennünket. Ilyenkor osz tán megelégedtünk azzal, hogy belékiáltottunk a nagy üregbe, melly rengő hanggal zúdította vissza reánk szavainkat.

Ataljában a mi utazó karavánunk egész örömmel követte mindenütt a vezetőt, s a fáradságról vagy meguntatkozásról senki sem panaszkodott, sőt úgy tetszett, mintha a földi dolgokról elfelejtkezve mulatozott volna a lelkünk a természetnek ezen elrejtett helyekben előhozott mesterművein. Ennél fogva meglepő volt egy alacsonyabb üregbe értünkkor a vezetőnek azt jelentése, hogy a barlang ezen ágának határát elértük. Ezen végső üreg semmi nevezetes tárggyal figyelmünket magára nem vonta azon kívül, hogy körös-körül, ahol csak olyas hely van, falai feljegyzett nevekkel hemzsegnék. Akármerre forduljon a vizsgáló, szám nélkül való s különb-különbféle nevek tűnnek a szem eleibe. Különösen lehet olvasni sok helyen az 1808-ban erre keresztülment s a barlang meg nézését el nem mulató muszka tisztéknek neveit. Ferdinánd ő királyi főhercegsége is a múlt esztendőben egész eddig jött volt a barlangnak megtekintésében, mellynek bizony-ságául az utolsó üregnek egyik oldalán is egy világosabb helyen fel van jegyezve neve. Mi is feljegyeztük neveinket némely még itt s ott talált szűk helyekre, s ezzel visszafelé fordultunk, már különben is vége felé járó szöveteinket erre intvén bennünket.

vajai Vay Miklós báró (lásd a vendégkönyvi részben) 1823-ban Lajos testvérével és nevelőjükkal, váradai Szabó Jánossal felvidéki utazást tett, melyről német nyelvű naplót vezetett. Az utazás során – augusztus 7-én – útba ejtették a Baradlát is, melyről az alábbiakat vetette papírra:

Korán reggel mentünk Szentiványi úrral az ő kocsiján és lovaival a híres aggteleki barlanghoz. Kocsijaink és lovaink a hasonló nevű közeli faluban maradtak, hol egy pár vezetőt vettünk magunkhoz. Három kis Ragályi csatlakozott hozzánk tanítójokkal. Így kezdődött aztán a menet sok fátylával és gyertyával, mint valami temetés. Különben a vezetők, ha rájok hagyja az ember, bikkfászilánkokat vesznek elő, de ez igen gyenge fényt vet s nem elég arra, hogy az utat mutassa. Tizenegyen voltunk. A fászilánkokon felül még volt négy szurokfátylánk és sok gyertyánk, úgy hogy mindent kellően megvilágítva láthatunk.

A bejárat elrémítő, bár mint mondják, a nádor itteni látogatása óta bővítették. Nem hiába oly híres ez a barlang. A természet itt csudálatos hatalommal nyilvánult. Szörnyű tömegeket alkotott, melyekből a látogatók képzelődése a legkülönbözőbb alakokat terem-tett, melyek között az úgynevezett fűvő, a katedra, az oltár, a zsinagóga, a harang, a veres barát, az isten anyja, a köptük, a zsidó fürdő stb. legismertebbek. Tágas boltzatok 30–50 öl magasságban, végnélkül viszhangozzák a kiáltást. A puska- vagy pistolylövés hangját

perczekig hallani, úgy hangzik, mint valami mennydörgés. Vannak itt hegyek, völgyek, folyók, források, egy életlen kőalakok által lakott földalatti világ. Az út a barlangon át sikamlós, a mi az itt-ott meglehetősen meredek magaslatok megmászását megnehezíti.

A barlang legérdekesebb része az úgynevezett paradicsom, a hová nagy vízkör épen nem s még száraz időben is csak nagy fáradsággal és erőfeszítéssel juthatni. Elhatároztuk, hogy megnézzük és szerencsésen észelt is értünk. Igaz, hogy két-három perczig is hason kellett csuszunk s még ezen kényelmetlen helyzetben is alig tudunk átvergődni némely szoros ösvényen. De ha egyszer odajutottunk, minden fáradságot elfelejtünk s a ki a barlangnak ezt a részét megnézte, egészen más fogalommal fog birni az egészről. Láthatók itt oszlopsikátorok, különböző boltzatok, kápolnák stb., mintha művész keze állította volna elő fehér vagy veres kővekből. Megfoghatatlan, hogy egy kerékvágás is van ott, mely a barlang nagy részét átfűtja, egy folyónál megszakad, de a túlsó oldalon megint látható.

Középen, a nádor látogatásának emlékére piramist emeltek csepegő kőből s a következő feliratot vésték belé: Josephus Archidux Austriae, Regni Hungariae Palatinus, Pater Patriae latebras subterranei antri Baradla vidit 1806. A Baradla-hegy, mely alatt ez a barlang van, egészen elsőalakzatú mészkőből áll s rajta nyír-, tölgy- és hársfa tenyészik.

Négy órai ottmaradás után kijöttünk ...

Kossuth Lajos (1802–1894) is meglátogatta a barlangot. Tudjuk róla, hogy – különösen torinói száműzetése idejében – élénken érdeklődött a tudományok iránt, s maga is több értekezést írt különböző témákban. Ezek között van a **Nyáry Jenő** baradlai régészeti ásatásairól beszámoló *Az aggteleki barlang mint őskori temető* c. könyvével kapcsolatban 1882-ben írt munkája. Ebben – több mint 50 év távlatából – emlékezik vissza egy lábujgyzetben baradlai látogatására. Nyilván az eltelt hosszú idő az oka annak, hogy rosszul emlékszik a barlang egyes részeinek sorrendjére, ez természetesen nem von le semmit tanulmányának értékéből:

Nem tudom miként történik, de határozottan azon benyomás alatt vagyok, hogy midőn én egy barátom (néhai Horváth Antal zemplényi volt szolgabíró) társaságában a Baradlát meglátogattam (1828-ban vagy 29-ben lehetett), a legeslegelső, a mit a lejtős bejáraton tett néhány lépés után a bejáratától jobbra nekünk vezetőnk megmutatott, a Denevér-barlang volt (fátylánk fénye néhány denevért ki is riasztott). Igen elevenen megragadt emlékezetemben az, hogy én előbb a Denevér-barlangot láttam s csak azután jutottam oda (Nagy templom) ahol a kerékvágás van; nem pedig megfordítva. A mint báró Nyáry alaprajzát megtekintettem, igen elevenen ráismertem a helyekre, melyeken voltam, s biztos vagyok benne, hogy a 2-6 számmal jelzett nevezetes helyeket én nem láttam, s hogy az egyenes útból csak egyszer tértem ki (balra), akkor midőn egy szűk s alacsony folyosón át, hol csak guggolva lépegethettünk, a Paradicsomba (most Palmyra omladéka) mentünk.

Vagy gonosz játékot űz velem emlékezetem; vagy nem a mostani bejáráson mentem be a barlangba.

Reguly Antal (1819 Zirc–1858 Buda; nyelvész, néprajzkutató, utazó) fiatalon, 19 éves korában, 1838-ban tett felvidéki gyalogos utazást, melynek során – augusztus 26-án – szintén meglátogatta a Baradlát. Érdekes, hogy azon kevesek közé tartozik, akiknek nem nyerte meg tetszését a barlang, valószínűleg azért,

mert csak rövid, sokak által látogatott, s ezért a legkormosabb részét járta be. De a környék népéről sem alakult ki kedvező véleménye:

... Az ut rettenetesen húzódt 's Agtelekig a szántóföldeken ... egy lelket sem találtam, míg szegény sántikáló erős negyedfél óra alatt czélt értem. Lakosai palocok 's példás durvaságukról mindég jelessek fognak maradni emlékembe, valami Mithosba lehetne tenni, quasi az Istenek a barlang őrzésére ily félelmes embereket rendeltek volna ide. A korcsnába semmit, még krumplít se kaptam, mivel mint mondták, ők másnak nem főznek. Irósvajat, tejet az egész helységbe nem kaptam, még kenyeret se, utoljára a Rectorhoz is bementem 's mint szegény Deák kértem egy darab kenyeret, felesége szép volt igaz, de a kenyér, mit adott, nem volt megehető, 's az első parasztyerekeknek, melyet találtam adtam, így 4 db körte volt ebédem, 's a barlang szemcinnek csemege.

A Barlangtul többet vártam 's ezért' magáért Muránybul ide lejönni pláne nem lett volna érdemes. Két fáklással mentem, kik haszonbérbe bírák 's láttam jó nagy földalatti üregeket, kormos, fekete falakat, némely ritka helyen csepegő kő csapokat 's más semmit. Néha néha akadtunk valami nagyobb kötömege, mely hullámos külsejéről majd valami Szent, majd más névvel kereszteltetett. Voltak nagyrendű látogatói, így József Nádor, Revitzky etc. és ezen kettőnek emlékkövével a legszebb két párthiát találtam. A tántz-teremig voltam – egyébként levegője tiszta, a Kalauzoknak I huszast adtam. De szebb a barlangot valami rézmetszén látni, hol a fákláknak kétes világa a mély sötétséggel szép ellentétbe látnak.

Aggtelekről három óra alatt ért Szilicére.

A Jégbarlang valami földomlás által jöhetett világra, mivel egy mélységbe vagon, mely minden részről meredeken kerítettik be, kivéven éjszakknak, honnan a bejárás történik a mélységbe, délnek egy 20 öl magas sziklába vagon, mely mindazonáltal leírást alig enged, hanem csak látni kell, és érdemesebb megnézésre mint Aggtelek.

Petőfi Sándor (1823—1849) északmagyarországi utazása során látogatta meg a barlangot 1845. május 25-én. Az *Útirajzok* c. kötetben erről így számol be.

Aggtelekre érvén, vezetőt hívtam; s fáklákkal ellátva magunkat, elindulánk a barlangba, melyet Baradlának neveznek ottan, s mely mindjárt a falu mellett van. A kálmánista rector kűnn ácsorgott a ház előtt, vezetőm meghívására ő is hozzánk szegődött. Bementünk.

Oh, ti szűkkeblű emberek, kik mindenben, örökké szabályokat kerestek és állítottok, jertek ide és boruljatok térdre a szabálytalanság remeke előtt!

S mi a szabály? semmi más, mint a sánta közepszerűség mankója.

Soká tűnődtem: mint eredithette e barlang?

És kitaláltam.

Mikor a menyországából kibruadták a pártos angyalokat, itt kezdték jövedőbeli lakásukat, a poklot, ásmi, azonban itt nem boldogulván, másfelé fordultak. Képzeltetni, mint fáradtak a szegény ördögök e sikertelen munkában, izzadságuk még most is csepeg e félíg kész pokol oldalairól és tetejéről.

Mint említem, a falubeli rector is velünk járt. Ezt a fiatalembert meglepem, gondoltam, a barlang belső végéhez érve, hol a látogatók fölkarcolják neveiket. Bevestem hát nagy betűkkel én is nevemet.

- Tán el sem lehet olvasni? kérdezém, csak azért, hogy odanézzem és bámuljon.

- Oh igen, felelt ő el lehet: Petőfi...de, irgalmas egek! ezt olly hidegvérrel, olly minden tiszteletérzés, olly meglepetés nélkül mondta ki, mintha ez állt volna ott: Kjríbica Istók, vagy Sujánszky vagy Badacsonyi vagy nem tudom, mi?

A faluban van egy könyv - mint más efféle helyeken - hova a látogatók beírják magokat. Vannak aztán itt a nevek mellett sorok, mik a barlangban támadt érzelmeket és gondolatokat akarnák tolmácsolni...

Oh jaj!

Régebbi leírásokból tudjuk, hogy az általa is említett vendégeknyvbé ő is beírta nevét. Sajnálatos azonban, hogy a vendégeknyvnek ezen időszakából (1845. április—szeptember) 4 oldal (87—90.) hiányzik. Irodalmi adatok alapján tudjuk, hogy 1931-ben már nem volt meg.

Paál László (lásd a vendégeknyvi részben) tátrafüredi tartózkodása idején, 1868. augusztus 17-én látogatta meg a barlangot. Másnap keltezésű, Berta hűgához Berzétéről írt leveléből idézünk néhány ezzel kapcsolatos részletet:

... vissza térek a Tátrafüredi napokra ... hol ... oly körben forogtam, melyben ritkán van az embernek alkalmá magát otthonosan érezni; itt ismerkedtem meg egy Máriaassy Kálmán nevű fiatal birtokossal, s ő lelkesített hogy meglátogatta őt nézzem meg az aggteleki barlangot és völgyét, s miután tudod hogy a szép iránt engem nem kell hogy oly nagyon lelkesítsenek, igen hamar meggondoltam a dolgot, s igen hamar elhatároztam magam hogy megteszem az utat; - tehát Pénteken reggel már Gömör felé repített a pompás négyes fogat ... este felé megérkeztünk Berzétére hol Máriaassy családja a legszívesebben fogadott; ... Az élvezet, mit a természet szépsége nyújt lassanként fokozódott, míg végre tegnap elérte koronáját ugyanis az innen kocsival jó 13 órára eshető aggteleki barlangot néztem meg. Egy magas kopár sziklafal alatt megy az ember az Európa legnagyobb barlangjába - 6 óra hosszat voltam a legcsudálatosabb üregeiben, a ... sziklacsoportok és csepegő kövek melyek egész folszéges templomokat oltárokkal s termeket képeznek, majd egy szik nyíláson megy az ember majd ismét elláthatatlan magasságú boltozat alatt van, ha egy könyvet írnék sem tudnám vissza adni egészen a benyomást amit rám tett. Csak késő este érkeztem vissza, ma kipihenem magam, s holnap reggel utazom vissza Tátrafüredre.

Falfeliratok

A múlt századi látogatók szokása volt – a vendégeknyvbéli beírás mellett vagy helyett – a látogatás végpontján a falra írni (valamilyen kemény eszközzel karcolva, vagy gyertyával, fáklával kormozva) nevüket és a látogatás dátumát. A barlang akkori látogatóútvonalainak végpontjain (a Viasz utcában és a Münnich-áttörés előtt) ezres nagyságrendű falfelirat található. Ezek nagy munkát igénylő, teljeskörű feldolgozása (mely jelen munkának nem volt tárgya) még sok érdekes adatot hozhat felszínre.

Érdekességként megemlíjtük, hogy szerepel a Viasz utcában *Sartory József* földmérőnek és segítőjének, *Farkas János*nak a neve, akik 1794-ben a barlang

első felmérését végezték és térképét elkészítették.

A Münnich-áttörés előtt megtalálhatjuk nagy betűkkel írva PETŐFI nevét is, mint ahogy azt a fentiekben saját leírásában is említette.

Ugyancsak itt írta fel nevét – FERDINANDUS PRINCEPS – saját kezűleg a trónörökös, mint azt Vass Imre könyvében említi. Ez a felirat ma már nem található meg, valószínűleg a későbbi feliratok eltartak.

Egyéb források

A fentiek mellett vannak olyan személyek, akiknek látogatásáról csak közvetlen adat található. Feltételezhető azonban, hogy az ilyen forrásokból származó tájékoztatások is megbízhatóak.

Széchenyi István látogatásáról pl. 1860-ban a *Vasárnapi Újság* egy a barlangról szóló cikkében olvashatunk:

... mely alkalommal igen szép volna: ha a különféle képen elnevezett üregekben, nagy léregekben, és kőszobrokban oly gazdag új ágában a barlangnak, egy emlékhelyet keresnénk és avatnánk fel – a barlangot egyszer látogatásával is megtisztelt – halhatatlan gróf *Széchenyi István* legnagyobb magyar hazánkfíának; mint ezt tették V. Ferdinánd királynak, bold. József nádorunknak, Reviczky kancellárnak stb. (43 év távlatából megbocsítható a cikkirő tévedése, ugyanis nem V. Ferdinánd királynak, hanem Ferdinánd d'Este-nek, az ország katonai parancsnokának állítottak 1817-ben emléket; lásd részletesen az 5. oldalon. Szerző.)

Baksay Dániel (lásd a vendégkönyvi részben) Aggtelekek közel 60 éven át református lelkésze és egyben a barlang gondnoka volt. Unokája, Csák László visszaemlékezéseiben nagyapja elbeszélése alapján leírja, hogy a barlang legmagasabb rangú, bár rangjejtett vendége a „*velsi herceg*” volt (később *Vil. Eduárd* néven Anglia uralkodója), aki 1888-ban egy, a barlangot gyakran felkereső, és mindig nagy társasággal érkező Pallavicini ögróf kíséretében tett itt látogatást. Baksay Dánielnél szálltak meg, s mikor a vendég már pihenni tért, vacsora utáni poharzagatás közben Pallavicini bizalmasan elárulta, hogy „*Herr Abdi*” néven milyen magas vendége van a háznak.

A visszaemlékezés megemlíti még *Rónay Jácint* (író, természettudós, az MTA tagja), *Damjanics Jánosné* (a 48-as honvédtábornok özvegye) és *Blaha Lujza* (a nemzet csalogánya) látogatását is.

Vendégkönyv

A korábbiakban – Petőfi naplórészletében – már említésre került, hogy a múlt században a látogatók a faluban található vendégkönyvbe írták be nevüket,

esetenként és egyéniségüktől függően véleményüket, élményeiket. Két vendégkönyv maradt fenn, az első (I.) az 1835–1877-ig terjedő időszakot öleli fel, a második (II.) pedig az 1877–1893 közöttit.

A vendégkönyv többszöri gondos áttanulmányozásával igyekeztem a közel 15 ezer bejegyzésből a nevezetes személyeket kigyűjteni. Sajnos mindkét vendégkönyv helyenként hiányos (lásd Petőfi, 16. oldal), több helyen hiányoznak lapok. Figyelembe kell venni a sok esetben ceruzás bejegyzések 100–160 év alatti minőségromlását is, így – beleszámítva a már eleve olvashatatlan aláírásokat – a nevek néhány százaléka megfejthetetlen.

„Nevezetes” vagy „neves” személynek azt fogadtam el, aki legalább egy lexikonban vagy hasonló jellegű műben (forrásban) szerepelt. Ettől csak akkor tértem el, ha a barlanggal, annak kutatásával, forgalmával, fejlesztésével kapcsolatos aktív személyről volt szó; ez esetben forrásemítés nélkül is szerepel az illető az összeállításban.

A fenti szempontok alapján végzett „válogatás” során összesen 413 név maradt fenn a rostán.

Az alábbiakban ABC-rendbe szedve közlöm a Baradla-barlangot a múlt századi vendégkönyvek bejegyzései szerint meglátogató nevezetes személyeket, **nevük** mellett életrajzi adataikat, életútjuk, tevékenységük rövid ismertetését, a **látogatás időpontját**, körülményeit, esetleges *saját kezű bejegyzést*, végül hogy hányadik vendégkönyv hányadik oldalán található a bejegyzés; a ❖-jelt követően pedig azoknak a forrásoknak a rövidítését, amelyekben a fenti személyek szerepelnek. Így a nagybetűs rövidítések a lexikonokat ill. hasonló jellegű műveket jelölik, a [szögletes zárójelben] levő számok az irodalomra utalnak. Mindkettő jegyzéke a 82. oldalon található. A → jellel azon nevekre utalunk, akik saját néven is szerepelnek az összeállításban.

A használt rövidítéseket, továbbá néhány szó és fogalom magyarázatot szintén e munka végén adjuk közre.

A saját bejegyzések esetében megtartottam az eredeti írást, beleértve a helyesírási hibákat és elírásokat is. Meg kell jegyezni, hogy a nevek, foglalkozások, lakhelyek bejegyzése nem minden esetben származnak a tulajdonostól. Sok esetben – pl. nagyobb csoportoknál – egy valaki volt az íróéak, vagy a csoport egyik tagja, vagy a barlangvezető, aki a többiek bemondása alapján írta fel a látogatókat. Így aztán érthetők az esetleges elírások, elérések is.

Nem vettem fel az olyan köznapi neveket (mint pl. Nagy, Kiss, Kovács, Tóth, stb.), melyek foglalkozás, lakhely stb. megadásának hiánya miatt nem voltak egyértelműen azonosíthatók.

Abafi (Aigner) Lajos (1840 Nagyjécsa—1909 Bp.)

irodalomtörténész, könyvkiadó, lepkész, folyóiratszerkesztő; számos történelmi, irodalomtörténelmi, könyvészeti és lepkészeti művet írt, több bibliográfiai, történelmi sorozatot, folyóiratot adott ki; az O. Könyvkereskedők E.-ének alapítója, elnöke, a Petőfi Társ. tagja; jelentősek német nyelvű fordításai (pl. Petőfi); a ponoricsi barlangok kutatásáról 1897-ben dolgozatot írt a Turisták Lapjába.

1881. július 9. (feleségével és az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 33. ✧ BL, BpL, MÉL, MÍ, MIL, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Abt Antal dr. (1828 Rézbánya—1902 Kolozsvár)

fizikus; gimn. tanár Ungvárott és Budán, majd egy. tanár Kolozsvárott; a földmágnesség kutatója, több fizika tankönyvet írt.

1886. szeptember 1. (feleségével)

egyetemi tanár, Kolozsvár

II. 95. ✧ MÉL, MÍ, MNL, RNL

Adorján Sándor (1858 Debrecen—?)

újságíró, író; különböző lapok munkatársa, majd szerkesztője, 1906 után MÁV tisztviselő; több műve és színműfordítása maradt fenn.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 33. ✧ MÍ, MIL, RNL, ÚIL

Adriány János (1799—1871)

bányamérnök; tanár a selmecbányai akad.-án, majd a szomolnoki bányahivatal főnöke; a borsodi szénbányászat megindításának tevékeny részese, a borsodi szénelőfordulás egyik telepét róla nevezték el; az általa szerkesztett szivattyú külföldön is ismertté tette.

1869. május 30.

I. 229. ✧ MÉL

Alexy Károly (1823 Poprád—1880 Bp.)

szobrász; a bécsi akad.-án tanult, a m. romantika mestere, legjelesebb művei a bp.-i Vigadó díszítő tancoló nőcsoportok; a szh. után várfogságra ítélték, 1852—61. között Londonban élt.

1852. július 4.

Csemői

I. 133. ✧ MÉL, ML, MNL, RNL, ÚML

Almásy Taszilo gróf (1847—1915)

festő, a düseledorfi festészeti iskolán Munkácsy Mihállyal együtt tanult.

1864. szeptember 5. (családtagokkal 17 éves korában)

(a vendégekönnybe készített rajzát lásd a címlapon)

I. 185. ✧ RNL

Andrássy Dénes gróf (1835 Krasznahorkaváralja—1913 Palermo)

műgyűjtő, múpártoló, főrendiházi tag, az MTA ig. tanács tagja, a M. Heraldikai és Genealogiai Társ. elnöke; számos nagy kulturális alapítványt tett; Krasznahorka-Váralján felesége emlékére mauzóleumot építtetett.

1850. augusztus (15 éves korában)

I. 113. ✧ MÉL, MNL, RNL

Andrássy György gróf (1797 Kassa—1872 Bécs)

politikus, gazd. szakíró, főpohárnok, országbléri; Gömör-Kishont, majd Sáros vm. főispánja, az MTA tagja és egyik megalapítója, az O. M. Gazdasági E. elnöke; Széchenyi reform-programjának híve és támogatója.

1837. augusztus 21. (rokonával, → A. Károlyval)

I. 23. ✧ MÉL, MNL, RNL

Andrássy Kálmán (1837—?)

egri egyházmegyei áldozópap, nevelő Almásy Kálmánnál; általános és egyháztörténelmi cikkei és önálló művei jelentek meg.

1854. április 6.

... egy szegény és affelleki barlangnak ezintén volt szöve bejárni.

I. 146. ✧ MÍ

Andrássy Károly gróf (1792 Rozsnyó—1845 Brüsszel)

nagybirtokos, ellenzéki egy. követ; a szabolcsi Tiszaszabályozó Társ. elnöke, a mo.-i gyárpar és bányászat támogatója; a Pesti Hírlap vezércikkírója. → A. Manó apja.

1837. augusztus 21. (rokonával, → A. György gróffal)

I. 23. ✧ MNL

Andrássy Manó gróf (1821 Kassa—1891 Görz)

vasgyáros, ipari üttörő, Torna, majd Gömör vm. főispánja, egy. képviselő, utazó, az MTA lev. tagja, festő és karikatúrarajzoló; a sajmöenti és a salgótarjáni korszerű vasipar megalapítója; utazásairól albumot adott ki; a m. vadászati és sportirodalom megindítója és magyarítója.

1879. augusztus 26. (családjával, erdészeivel és a gróf Sztáray-Bathány családával)

Benn a fészket az ember csinálja!

Itt a természet ezt nagyon sajnálja!

Egy igazat mondó bonfi.

II. 20. ✧ MÉL, MFG, MÍ, ML, MNL, MTT, MUL, RNL

Antal Gábor (1843 Szentkirályszabadja—1914 Komárom)

tanár, lelkész, püspök; külföldi tanulmányok után akad. tanár Pápán, majd lelkész, a dunántúli ref. egyházkerület püspöke; főrendiházi tag; szabadkőműves, a pápai Kőlcsey Páholly alapítója, a Pápai Lapok megindítója, a M. Protestáns Irodalmi Társ. elnöke.

1861. szeptember 1. (pápai diáktársával)

I. éves bölcsész

I. 149. ✧ MIL, MNL

Antolik Károly (1843 Kolbach—1905 Pozsony)

tanár, fizikus, szakíró; a kaposvári, a kassai és az aradi főreálisk., ill. főgimn. tanára, majd a pozsonyi főreálisk. ig.-ja; elektromosságterületen, akusztikával foglalkozó cikkei főleg német nyelven jelentek meg.

1871. május 28. (iskolai kirándulással)

kass. kir. főreált. tanár vezetés alatt a következő tanulók:

I. 247. ✧ MÉL, MNL, MTT, RNL, SB

Apostol Pál (1787 Zsarnó—1860 Miskolc)

ref. lelkész, tanár, Losoncon teol. tanár, majd berzei, jánosi, később miskolci lelkész, 1848-tól a tiszánnteni egyházkerület püspöke; több egyházi munkát írt.

1841. július 22.

I. 55. ✧ MNL, RNL

Apponyi Sándor gróf (1844 Párizs—1925 Lengyel)

diplomata, bibliofil és bibliográfus, az MTA tagja; támogatta →Wosinszky Mór régészeti kutatásait; gazdag könyvtárát az OSzK-nak ajándékozta; gyűjtötte és 4 kötetben kiadta a külföldön megjelent m. vonatkozású kiadványok (Hungarikák) annotált bibliográfiáját.

1870. augusztus 30. (→gróf Keglevich Istvánnal)

I. 244. ✧ MÉL, MÍ, MIL, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Arányi Lipót (1855 Miskolc—1945 Bp.)

újságíró, lapszerkesztő; több miskolci (Miskolcz, Borsod-Miskolczi Közlöny) és bp.-i (Nemzet, Magyar Újság, Magyar Nemzet, Az Újság, Borsszem Jankó) lapnak munkatársa, szerkesztője és kiadótulajdonosa.

1890. augusztus 10. (feleségével)

Miskolc, lapszerkesztő

Azt mondom, a mit a királyok szoltak mindig mondan:

Szép, szép, valóban nagyon szép!!!

II. 168. ♠ MÉL, MÍ

Aranyossy Ákos (1870 Miskolc—1898 Kassa)

festő, grafikus, rézmetsző; Münchenben tanult, majd hazatérve rendszeresen részt vett a Képzőművészeti Társ. kiállításain; több rézkarcát az MNG őrzi.

1886. augusztus 18.

gymn. tanuló Kassáról

II. 90. ♠ MÉL, MFG, ML, RNL

Arányi Ágost (1841—?)

kegyesrendi áldozópap, káplán, majd különböző helyeken tanár magyar, német, latin és francia nyelvből; több irodalmi, nyelvészeti műve jelent meg.

1876. augusztus 2. (testvérével, → A. Bélával)

fügyen. tanár Szegedről

I. 316. ♠ MÍ

Arányi Béla (1844 Bp.—?)

kegyes tanítórendi áldozópap; tanár a szegedi, bp.-i, kecskeméti és váci főgimn.-okban, ig. Nagybecskerekén, Trencsénben; számtani tankönyveket, útleírást, természetrajzi cikkeket írt.

1870. szeptember 13.

1871. szeptember 15.

... bír. eskütételén ... másodszor megújította ... (olvashatatlan)

1876. augusztus 2. (testvérével, → A. Ágosttal)

tanár

I. 246., I. 259., I. 316. ♠ MÍ, RNL

Auguszt Szász Coburg Gothai herceg

német uralkodó és hercegi család m. kapcsolati ágának tagja, a m. orvosok és természetvizsgálók 1867. évi rimaszombati vándorgyűlésének elnöke (lásd a 6. o.), mely alkalmából saját költségén megjelentette Hunfalvy János szerkesztésében *Gömör és Kishont törvényesen egyesült vármegyék leírása* c. könyvet.

1847. augusztus 23.

I. 103.

Bajay Amand (József) (1845 Baja—?)

minorita rendi áldozópap és tanár Miskolcon; szakirodalmi munkássága széleskörű (történelem, torna, idegek, vulkanizmus, földrengések).

1875. augusztus 23.

tanár, Miskolcyról

I. 306. ♠ MÍ

Bakos(s) Tibor (1868 Nagykőrös—1960 Porrog)

festő, rajztanár; Székely Bertalan tanítványa, tanít Sümegen, Nagykőrösön, majd a debreceni ref. kollégiumban, ahol a Műpártoló Egy. ig.-ja is volt; főként vízfestményeivel ért el sikereket.

1893. július 25.

gymn. tanár, Nagykőrös

II. 202. ♠ MÉL, MFG, ML, RNL

Baksay Dániel (1830 ?—1917 Aggtelek)

ref. lelkész közel 60 évig Aggteleken; 18 évesen huszárórm. rangig jutva vett részt a szh.-ban; 1881-től a Baradla intézője (gondnoka), 1890-ben megjelentette a barlang névjegyzékét (termek, járatok, képződmények nevei), és bejárású kalauzát "Az aggteleki barlang" címmel.

1890. március 17.

bejegyzés → Münnich Kálmánról

II. 156.

Balázs Ernő (1856 Zombor—1930 Bp.)

építész; a székesfővárosi mérnöki hivatalnál működött; jelentősebb munkái: a pesti kávéház, a Nagymező utcai távbeszélő központ, a ceglédi ref. templom átépítése és számos isk.; főként eklektikus formákat használt.

1883. május 23. (feleségével sz. Wolf Etelkával)

műépítő, Zombor

II. 54. ♠ MÉL

Ballagi Aladár dr. (1853 Kecskemét—1928 Bp.)

történész, egy. tanár, az MTA tagja; újkori történettel, művelődéstörténettel, nyelvészettel foglalkozott; megindította az Irodalomtörténeti Közlemények c. folyóiratot.

1890. augusztus 26. (feleségével)

Budapest, egyetemi tanár

II. 174. ♠ MÉL, MIL, MÍ, MNL, RNL, ÜIL, ÜML

Ballagi Béla (1860 Nagykőrös—?)

jogász; a keresk. min. építőmesteri képzettség megvizsgálására létrehozott bizottság tagja; több jogi és történelmi tárgyú műve jelent meg.

1892. július 11. (testvérével → B. Jánossal)

min. fogalmazó, Budapest

II. 187. ♠ MÍ

Ballagi János dr. (1857 Nagykőrös—?)

orvos; több hazai klinikán szerzett gyakorlat után a miskolci járványkórház orvosa; több szakcikke jelent meg.

1892. július 11. (testvérével → B. Bélával)

orvos, Miskolc

II. 187. ♠ MÍ

Balog István (1790 Lucs—1873 Bp.)

színművész, színmű-, népszerező színműíró és -fordító; igen sok vidéki színházban és társulatnál dolgozott, pályáját a Nemz. Színházban fejezte be; számos színművet írt és fordított németből, megírta visszaemlékezéseit.

1836. július 3. (4 színműtársával)

... feljegyzett magyar színdarabok leíratait meg az asztéki Baradlót. Miskolc Tornallyán adták színelőzői mutatványt.

I. 5. ♠ MÉL, MIL, MÍ, MSZ, RNL, ÜIL, ÜML

Barakonyi Kristóf (1849 Ötvöskőny—?)

ref. lelkész, biblíamagyarázati önálló műként és több lapban jelentek meg.

1871. augusztus 3.

pesti szficiana (Somogy megye, Csokonyabél)

I. 253. ✧ Mj

Baráth Ferenc (1844 Künszentmiklós—1904 Bp.)

teol., irodalomtörténész, ref. főgimn. tanár a m. irodalom, költészet és egyháztörténelem tárgykörében; számos cikke, verse és irodalmi, történelmi műve mellett megindította és szerkesztette a M. Phil. Szemlét; több külföldi művet fordított m.-ra.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

főgimn. tanár

II. 33. ✧ MÉL, MIL, MÍ, RNL, ÜIL

Barsy Miklós (?—?)

ref. lelkész Pacséron, Egyházi beszéd c. műve jelent meg.

1875. szeptember 15.

pesti ref. theológ.

I. 308. ✧ Mí

Bartha Béla (1861 Fülesd—1914 Tiszafüred)

jogász, tanár; jogtanár az eperjesi, sárospataki, debreceni jogakad.-án, majd a selmecbányai bányászati főisk.-án; szakirodalmi munkássága széleskörű; szerkesztette és kiadta az Óráló c. protestáns politikai lapot, társszerkesztője volt a Debreceni Protestáns Lapnak is.

1879. április 17.

VIII. oszt. tan. Iglón, Szatmárnémeti

II. 14. ✧ MÉL, Mí, RNL

Bartók Béla (1855 Újvár—1888 Nagyszentmiklós)

tanár, majd a földművesisk. ig.-ja; B. Béla zeneszerző édesapja.

1886. augusztus 19. (feleségével)

földművesiskolai igazgató, Nagyszentmiklós (Torontól megye)

II. 90. ✧ (MÉL), Mí

Basillides Mária (1886 Jolsva—1946 Bp.)

opera- és dalénekesnő, az operaház örökös tagja; Európa-szerte ismert alt-énekesnő.

1892. szeptember 4. (születével)

Jolsva

II. 196. ✧ MÉL, MSZ, ÚML

Batizfalvy István (1824 Rimaszombat—1899 Bp.)

tanár; honvédként végigküzdötte a szh.-ot; utána nevelősködött, majd tanár a rozsnói ev. főgimn.-ban, 1860-tól a bp.-i ev. főgimn.-ban; szerkesztette az 1859—64-ben kiadott Ismerettárt, a M. Nép Lapját, és Ballagi Mórral a Házi Kincstárt; több tankönyvet, egyháztörténelmi munkát és önálló művet írt; → B. Sámuel testvére.

1878. augusztus 2.

II. 10. ✧ MÉL, Mí, RNL, SB

Batizfalvy Sámuel dr. (1826 Rimaszombat—1904 Bp.)

teol., orvos, egy. magántanár, az MTA tagja, az ortopédia első hazai művelője; főhadnagyként részt vett a szh.-ban, utána lépett orvosi pályára; sebészi és ortopédiai magán-gyógyintézetet hozott létre; fő műve *A gyakorlati testgyógyászat*, mely az első ilyen m. nyelvű mű. → B. István testvére.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és lányaival)

tanár

II. 33. ✧ (BpL), MÉL, Mí, MNL, RNL, SB

Bathányi Elemér gróf (1846 Pest—1932 Bp.)

B. Lajos (az első m. miniszterelnök) fia, főrendiházi tag; a hazai lötenyésztés és lósport körüli tevékenysége korszakalkotó, a M. Lovasegylet elnöke, világtúri utat tett.

1870. július 15. (→ Radvánszky Géza báróval)

I. 239. ✧ MÉL, RNL

Bánó József (1823 Kükemező—?)

ogy. képviselő, Sáros vm. másodalispánja, az ogy. alelnöke, a történelmi társ. választmányi tagja; saját csapattal vett részt a szh.-ban; megalapította a Sáros m.-i Magyarosító E.-et.

1864. július 29-30.

I. 180. ✧ Mí, RNL

Bárdossy Jenő (1861 Szombathely—1934 Bp.)

ügyvéd; földművelésügyi min.-i tanácsos, Sáros vm. főispánja, majd állategészségügyi főfelügyelő; állategészségügyi vonatkozású publikációi és törvénytervezetei jelentősek.

1893. augusztus 12.

II. 205. ✧ RNL, SB

Báthory (Románcsik) Mihály (1853 Nagyvárad—1888 Léva)

színmész, szakíró; a Népszínház tagja, szerkesztette a Színházi Lapokat Pesten és a Színházi Közlönyt Kassán; több színpadi művet írt, valamint a M. színészek és művészek életrajzát (1883).

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 34. ✧ MSZ

Báthory Sándor (1832 Debrecen—?)

ügyvéd; előbb hivatali pályán működött, majd 25 évig ügyvédi gyakorlatot folytatott; prózái és költői műveket írt debreceni és más vidéki lapokba, lapokat szerkesztett és adott ki.

1884. augusztus 4. (fiával)

ügy- és váltóügyvéd, Debrecen

II. 68. ✧ Mí

Beleznay Antal (1859 Jászberény—1915 Nagyvárad)

tanár, karnagy és zeneszerző; Jászberényben, majd Nagyváradon egyházi karnagy és polg. isk. énektanár; népdalai és kuruc dalai jelentősek.

1879. augusztus 9.

zenetanár (Jászberényből)

II. 18. ✧ MÉL, RNL

Belházy Emil (1840 Besztercebánya—1898 Bp.)

erdőmérnök; Vukováron, Ilakon, Diósgyőrött és Máramaroszigeten szolgált, majd a Földművelésügyi Min.-ban főfelügyelő, főtanácsos és az erdőrendezési ügyoszt. vez.-je; róla elnevezett speciális erdészeti mérőműszert szerkesztett.

1869. október 16. (társasággal)

diósgyőri uradl. főmérnök

I. 237. ✧ MÉL, MNL, MTT

Beniczky Ferenc (1833 Bp.—1905 Bp.)

jogász; Pest vm. főispánja, ogy. képviselő, államtitkár; a gödöllői koronauradalom ig.-ja, majd gazdálkodó, az állami színházak intendánsa.

1849. június 19.

Mezőtornaiak az asztaleki barlangot.

I. 111. ✧ MNL, RNL

Benka Gyula (1838 Békéscsaba—1923 Szarvas)
tanár, pedagógiai író, költő, újságíró és szerkesztő; a szarvasi ev. gimn. Ig.-ja, a tanítóképző megszervezője.
1869. július 29.

gymn. tanár Szarvasról, Békés megyéből

... reggeli 4 órától fogva a teljes kifradásig beharangozta 's istenes illetettségel es dragságtalánál szemlélte az az-teleki barlangot...

A természet isteni kinyilatkoztatás, ki a természet szívfelében 's rombolva újító hatalomban istent jól nem ismeri, annak vagy szíve romlott — 's így bűnökben áll az istentagadás, — vagy eze tövessz 's beteges, szíval fejtelésben tökéletlen ember.

I. 230. ✦ MÉL

Berecz Károly (1821 Rimaszombat—1901 Miskolc)
ügyvéd, író, tisztviselő, szerkesztő; versei, prózai írásai, útirajzai különböző lapokban jelentek meg; több önálló kötetet is kiadott, pályadíjakat nyert.
1846. július 8.

I. 96. ✦ MÉL, MIL, MNL, RNL, ÚIL

Berger József (1780 ?—1850 után, Buda)
mérnök; az Építési és Hajózási Ig.-ság mérnöke; a Duna különböző szakaszairól készített jó térképet (az O. Levéltár őrizi).
1846. július 17.

... az *Asztaleki Baradlót meflátogattam.*

I. 97. ✦ MÉL

Berlita Ferenc (1816 Besztercebánya—1896 Besztercebánya)
vallásos író, egyházi tisztviselő; 1839-ben szentelték pappá, káplán Körmöcbányán, Nyitrafánán, majd Besztercebányán, u. ott plébános, kanonok, címzetes prépost, címzetes püspök; számos írásműve jelent meg, köztük útleírás Egyiptomról és Palesztináról.
1881.

II. 38. ✦ MI, SB

Bernát(h) István dr. (1854 Rimaszombat—1942 Bp.)
jogász, agrárpolitikus, egy. tanár, az MTA tagja, egy. képviselő; a Hangya Szövetkezet megalapítója, majd elnöke, a M. Nemz. Bank alelnöke, több szaklap szerkesztője, széleskörű szakirodalmi munkásságot fejtett ki.
1875. augusztus 26.

jegyző

... az *Ő és új háza bejárta a baradlós országig ...*

1888. július 11.

Budapest

I. 307., II. 115. ✦ MÉL, MI, MIL, MNL, RNL, SB, ÚML

Bérczy Károly (1821 Balassagyarmat—1867 Pest)
jogász, író, újságíró, műfordító, az MTA lev. tagja; Széchenyi munkatársa, majd újságíró, végül csak az irodalomnak él; elbeszélései, karcolatai mellett jelentős Anyegin-fordítása; több folyóiratot indított és szerkesztett, pl. a Vadász- és Versenylap c. sportlapot; a Kisfaludy Társ. tagja.

1853. augusztus 19. (→Frivaldszky Imrével és Jánossal)

... az új és "pokol" nevezeti víz-pontjainak haladtak ...

I. 142. ✦ MÉL, MIL, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Bielek Miksa (1833 Svábóc—1917 Bp.)
gépészmérnök, műegy. tanár; a bécsi műegy.-en tanult, az osztrák államvasutaknál szolgált, majd 1864-től a bp.-i műegy. tanára; a M. Mérnök és Építész E. gépészmérnök szak-osztályának elnöke; jelentős volt ipari gyakorlati, de főleg oktatási tevékenysége.
1843. június 12. (családdal)

Késmérk, Szegesi

I. 70. ✦ MÉL, MNL

Biki Károly (1846 Bihartorda—?)
ref. lelkész, egyházi író, tanár; Debrecenben tanult, ahol előbb polg. tanár, majd lelkész, később a szatmármegyei egyházmegye esperese, számos egyházi munkát írt.
1868. augusztus 29.

Debrecenből

I. 223. ✦ RNL

Biringer Ferenc dr. (1859 Trencsén—1931 Nyitra)
orvos; Bécsben tanult, előbb ott kórházi orvos, majd a nyitrai kórház Ig.-ja; sok irodalmi cikke a kórház működésével kapcsolatos, szerkesztette a Nyitrai Megyei Orvos-Gyógyász E. Évkönyvét.
1889. június 22. (feleségével)

orvos Nyitráról

II. 131. ✦ MI, SB

Bódogh Albert (1829 Nemesbikk—1886 Miskolc)
jogász, orvos, o. közegészségügyi felügyelő; Debrecenben jogot végzett, részt vett a szh-ban, majd orvosi tanulmányokat folytatott; közben nevelő Széchenyi István fia mellett; kórházig., majd Nagyszalonta, később Borsod vm. főorvosa.

1844. augusztus 16. (csoporittal)

A' miskolci Református Liceumban bölcselléndést halgatók.

1851. augusztus 28.

orvos növények, Pestről

I. 80., I. 127. ✦ MÉL

Bódogh János (1852 Kecskemét—1918 Bp.)
postafelügyelő, gyorsírástanár; Szegeden, majd Bp.-en postatisztviselő és több középiskolában tanított; az O. M. Gyorsíró E. Ig.-ja, szaklapjainak szerkesztője, tankönyvek írója, a gyorsírás rendszerének továbbfejlesztője.
1878.

II. 19. ✦ MÉL, RNL, ÚML

Bodon Károly (1867 Brunóc—?)
orvos, egy. tanár; a bp.-i egy.-i tanulmányai után külföldi klinikákon szerzett gyakorlatot, majd Bp.-en magánrendelést folytat, 1927-től előad az egy.-en; társszerkesztője a M. Orvosi Szemlének, 1913-ban kir. tanácsos, 1924-től egészségügyi tanácsos.
1892.

II. 190. ✦ SB

Bodor István (1845 Nagy-Bégány—1919 Rimaszombat)
tanár, Ig.; a rimaszombati gimn.-ban m. és latin nyelvet tanított; cikkeket, tárcákat, verseket írt, dalokat szerzett; több lapot szerkesztett (Gömöri Közöny, Gömör-Kishont), megírta a főgimn. és a takarékpénztár történetét.

1881. augusztus 8. (feleségével)

tanár, Rimaszombat

II. 38. ✦ MI, SB

Bokor József (1843 Kadarkút—1917 Bp.)

tanár, pedagógiai és filozófiai író; Pápan és Bp.-en teol.-át tanult; tanított a sárospataki főisk.-án, a bp.-i keresk. isk.-án, majd a bp.-i egy.-en magántanár neveléstörténetből; megalapította a M. Filozófiai Társ.-ot, melynek alelnöke; szerkesztette a Sárospataki Lapokat, a M. Filozófiai Szemléit, az Egyetértés tanügyi rovatát és a Pallas Nagy Lexikonát.
1867. augusztus 18.

fejlesztés

I. 214. ✧ MÉL, MIL

Bolgar Emil (1840 Máramarossziget—1907 Nagyborsa)

jogász, költő; eleinte ügyvéd, majd bírói pályán működött; a Jászságban politikai szerepet is játszott; versei összegyűjtve jelentek meg.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

Jászságtól

II. 33. ✧ MÍ, RNL

Bolyó Károly (1833 Kiskúnszentmiklós—1906 Bp.)

elmeorvos, egy. magántanár; a Schwartzer-féle magánelmeorvosintézetben és a Rökus-kórház elmeosztályán, valamint külföldön szerzett gyakorlat után 30 évig a lipótzmezei tébolyda főorvosa, 6 évig ig.-ja; sok szakkézik szerzője.

1850. augusztus 16.

Kecskeméti

... jártam amaz Európa azerte bises Affteleki barlangba, ahol a nőre bejött elaludta fehélyének és magynakézen gyulástotok meg.

I. 115. ✧ RNL

Bornemisza Pál (báró) (1853—1909)

néprajzkutató; a nyolcvanas évektől több ízben utazott Afrikába, ahol sok néprajzi és állattani anyagot gyűjtött a MNM és a British Museum számára.

1890.

II. 174. ✧ RNL

Bors Mihály (1846 Telek—?)

benedekrendi áldozó pap, tanár; az esztergomi főgimn.-ban természettant és mennyiségtant tanított, 1884-től a győri rendház gondnoka, majd a tihanyi apátsági javak kormányzója; több természetud. tárgyú cikket írt.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

főgimnáziumi tanár Esztergomból

II. 33. ✧ MÍ

Bottó Mihály (1848 Hámosfalva—1926 Nagyőrce)

ügyvéd, történész, tanár; Eperjesen teológiát és jogot tanult; előbb segédtanár, majd 44 évig ügyvéd, végül gimn. ig., majd közjegyző Nagyőrce; számos történelmi tárgyú közleménye jelent meg szlovák nyelven.

1890.

II. 196. ✧ SB

Bruck Ferenc (?—?)

keresk. isk.-tanár, egy. magántanár; szakközleményei biológiai tárgyúak.

1872. augusztus 6-7. (→dr. Horváth Gézával)

I. 267. ✧ MÍ

Brüll Alfréd (1876 Bp.—1944 Kecskemét?)

üzletember; a m. sport, főleg a birkózás és labdarúgás külföldön is ismert mecénása; a Nemzetközi és a M. Birkózó Szövetség, a Nemzetközi és a M. Úszó Szöv. alelnöke ill. elnöke, a M. Testgyakorlók Köre (MTK) elnöke.

1891. augusztus 29.

VI. gymn. tan., Budapest

II. 183. ✧ MÉL, MNL

Bukaresti B. (Bokor) János (1849 Marosvásárhely—?)

mezőgazda, tanár, segédtanár a debreceni felsőbb gazd. tanintézetben, majd külföldi tanulmányút után tanár a kassai gazd. tanintézetben; szakirodalmi munkássága jelentős, szakfolyóiratokat is szerkesztett.

1883. július 11.

gazd. intézeti tanár, Kassa

II. 56. ✧ MÍ

Bulyovszky Károly (?—?)

honvéd tábornok, a 79. gyalogdandár parancsnoka, a 3. oszt. vaskoronarend lovagja, a honvéd főtörvénytörés elnöke, Ludovika-akad. tanár; fegyvertani közleményei jelentek meg.

1885. július 19. (... évi honvéd keret gyakorlatok résztvevő)

ezredes

II. 78. ✧ MÍ

Cherven Flóris dr. (1840 Chizsne—?)

tanár, földrajzi író, gimn. főig., egy. magántanár; a tanárvizsgáló és az o. közoktatásügyi bizottság tagja; három kötetes egyetemes földrajzot, tankönyveket és térképeket szerkesztett.

1876. augusztus 26. (→Nyáry, →Szinney, →Ifj. Szinney, →Thallóczy, →Wagner,

→Zsilinszky társaságában a Baradlában végzett ásatások alkalmával)

pesti tanár, ... mint a magyar történelmi társulatnak tagjai

(bejegyzést lásd még Nyáry Jenőnél)

I. 318. ✧ MÍ, MUL, RNL

Chyzer Kornél dr. (1836 Bártfa—1909 Bp.)

orvos, múzeumi őrségéd, főorvos, min. tanácsos, az MTA lev. tagja; jelentős a szerepe az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűléseinek szervezésében, a hazai fürdők népszerűsítésében; megírta Zemplén vm. természetrajzát, Mo. pókfaunáját, megindította a Fürdői Lapok c. balneológiai folyóiratot.

1890. június 29.

S.a. Újkegy, Zemplén m. főorvos;

a Paradicsomig

Éljen Szeged az áttörést!

II. 163. ✧ BI, MÉL, MÍ, MNL, MUL, RNL, ÚML

Csáky László gróf (1820 Bécs—1891 Bp.)

belső titkos tanácsos, egy. képviselő, főrendiházi tag, az egy. elnöke; a szh. alatti tevékenységéért halálra ítélték, de kegyelmet kapott, később Szepes, majd Nyitra vm. főispánja.

1872. szeptember 14.

Nyitra Mező főispánja csudálta Aktelek barlangját.

I. 272. ✧ MÉL, MNL, RNL

(Csáky)-Pallavicini Hyppolit ögróf (1844 ?—1918?)

ősregi, Olaszországból származó főnemesi család tagja. Pallavicini Roger ögróf első házasságából származó két fiát Csáky 1876-ban adoptálta. → Cs.- P. Hyppolit testvére.

1875. szeptember 25. (rokonokkal)

I. 309. ♠ MNL, RNL

(Csáky)-Pallavicini Zsigmond ögróf (1842 ?—1932?)

Mint az előzőnél. → Cs.- P. Hyppolit testvére.

1872. július 14. (feleségével)

1878. július 7.

I. 266., II. 8. ♠ MNL, RNL

Csécsei (Nagy) Imre (1804 Érkeserő—1847 Debrecen)

orvos, tanár, az MTA lev. tagja; a bécsi és a bp.-i egy.-en tanult, majd a debreceni kollégium természetrajz tanára; jelentős szakirodalmi munkássága.

1840. szeptember 6.

Orvos Dr. és Prof. Debrecenből

I. 48. ♠ MÉL, MNL, RNL

Csoma József (1848 Rásony—1917 Bp.)

történész, heraldikai író, az MTA lev. tagja, a M. Heraldikai és Genealógiai Társ. másod-elnöke, Sárospatakon végzett jogot, számos történelmi és heraldikai munkát írt.

1867. augusztus 22.

I. 215. ♠ MÉL, RNL

Csopey László (1856 Ramocsaháza—1934 Bp.)

bp.-i főgimn. tanár, ig., műfordító; a M. Természettud.-i Társ. másodtitkára, a Társulati Közöny társaszerkesztője, több lap munkatársa; jelentősek irodalmi és természettud.-i tárgyú fordításai oroszról, valamint rutén nyelv- és tankönyvei.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

Vadkőmapi Újvilág dolgozó társasága

II. 33. ♠ MÉL, MÍ, RNL, ÚIL

Czakó Sigmund (Zsigmond) (1820 Dés—1847 Pest)

színész, drámaíró; bölcsészeti és jogi tanulmányok után vándorszínész, kardalok a Nemz. Színházban; a m. romantikus drámairodalom egyik kimagasló alakja, a kislelő társ. tagja; utolsó művének kedvezőtlen fogadtatása miatt öngyilkos lett.

1845. október 15. (→ Egressy Gáborral és → Kubinyi Rudóffal)

I. 91. ♠ MÉL, MIL, MNL, MSz, RNL, ÚIL, ÚML

Czárán Gyula (1847 Seprős—1906 Menyháza)

földbirtokos, turisztikai szakember, a Bihar hgs. és több barlangjának feltárója; jórészt saját költségén hozzáférhetővé tette a hgs. természeti szépségeit, több írásban (Erdély) és önálló kalauzban ismertette a hegységet.

1893. szeptember 16-18.

Arad

Más nevű az ember hívja egyfajta tisztán,

A saját magától elbűvölő székén,

Igy az aszonymnyal is: másnak szívfelzárk-

Jó magunkból pedig nem kicsitőlük sokra ...

A Baradlóihoz

Építéd dísz-pazar kútyokkal kint

A dísztemplom kincseit nézd-

A zivérűsünynek gazdag színpompája

Borítja tündérbörméid falát ...

Hullámzik fel 's alá kinnünk az égés:

Emitt köröttünk minden - tünde léj,

Odébb minden komor, - elült lelkiünk

Sötét, nyomoztató, rémes borzadály ...

Emitt tündöklő csarnokát a menynek

Tárad fel kinnünk szemünk előtt; -

Odébb magunkat lent a pokolban látjuk,

Kik fen a mennyben voltunk még előbb.

Csodáidat kirakod drágakövel,

Hogy nétekintve káprázik a szem

Mindenfélle dísz, reznyoság, fény, pompa

- Remélke alkotott Ő - így bizgom. -

Csak egyes, egyes néző elbűvölött:

Hogy magyar földre, hozzáink helyezett,

Nekünk adott, - kik nem törődünk velled,

Nem tudjuk, meg nem értjük kesedést.

Nyugtatnak népe, hogyha bírna téged,

Csodákra járna ott a felvilág

És mi? - kormot kinnünk rá, öngyűzünk,

Mit a Természet kézen zápfét ad!

II. 208-209. ♠ MÉL

Czirák János dr. gróf (1818 Buda—1884 Lovasberény)

politikus, jogász; főtárnokmester, a főrendiház alelnöke, az MTA ig.-i tagja, a Szt. István Társ. elnöke, Fejér vm. főispánja, országgyűlési; közéleti szereplése, irodalmi munkássága jelentős.

1841. május 31.

I. 52. ♠ MÉL, MÍ, MNL, RNL

Czöglér Alajos (1853 Mohács—1893 Bp.)

tanár, fizikus; szakirodalmi munkássága igen gazdag a tud., ismeretterjesztő és tanügyi vonalon.

1881. július 23.

fordulnak. tanár, Szeged

II. 36. ♠ MTT, RNL

Dalmady Győző (1836 Kolta—1916 Bp.)

jogász, költő, műfordító; aljegyző, főjegyző, árvaszéki elnök; az 1860-as ifjúsági mozgalom egyik vezére; szerelmi, családi és hazafias költeményei több önálló kötetben jelentek meg; a Kisfaludy Társ. tagja.

1880. augusztus 12.

Budapest

1889. július 1.

árvaszéki elnök, Budapest

II. 27., II. 154. ♠ MÉL, MIL, RNL, ÚIL, ÚML

Dalmady Ödön (1874 Bp.—?)

mérnök, műszaki író; vasúti és hajózási felügyelő, a Vasúti és Hajózási Helylap szerkesztője; önálló művei a közlekedés, különösen a vasúti biztosító-berendezések köréből valók; M. Mémorok Nemz. Szövetsége elnöke.

1889. augusztus 1.

gyom. tan. B.P.-ről

II. 154. ♠ RNL

Daniel Gábor (báró) (1824 Árkos—1915 Bp.)

jogász, földbirtokos, politikus, történész; a kir. táblai kancelláriánál, majd az erdélyi udvari kancelláriánál vállalt hivatalt; Udvarhelyszék követe, főkirálybírája, majd Udvarhely vm. főispánja, kezdeményezője a székelykeresztúri áll. tanítóképző és a Székely Nemz. Múzeum létesítésének, a M. Történelmi Társ. és a M. Genealógiai és Heraldikai Társ. választmányi tagja, 1912-ben báróságot kapott.

1846. július 14.

Erdélyből

I. 96. ♠ MÉL, RNL

Degenfeld Lajos gróf (1843 Kolozsvár—?)

főrendiházi tag, titkos tanácsos, Nógrád vm. főispánja (1887-1895); egy. képviselő.

1868. szeptember 27.

... megismerlünk a Baradlót. Derék és értelmes vezetőnk, Vas Lajos vezette mellett bejártuk az egész ó árat minden mellékájjal együtt és az új árat a baradlós országos, nélkülözhetetlen nevű mellék ájjal együtt. Bementünk reggeli 10 órákor, kijöttünk délután 1/4 4 kor.

... és nőm Dessewffy Ilona
Spirákról Nógrád megyéből

I. 225. ♠ RNL

Deininger Imre (1844 Esztergom—1918 Bp.)

mezőgazdász, a debreceni felsőbb gazd. tanint. tanára, az első hazai vetőmagvizsgáló és növényéletlen kísérleti állomás létrehozója, vez.-je, a keszthelyi gazd. tanint. ig.-ja; speciális szakterülete a prehisztorikus növény- és magleletek vizsgálata, ezirányú bg.-i eredményei → Nyáry Jenő: Az aggteleki barlang mint őskori temető c. munkájában szerepelnek.

1874. június 23. (→ Domokos Kálmán, → Molnár Lajos, → Schwarzer Viktor tanártársai-
val és 20 hallgatóval)

A debreceni magy. kir. egyetemi felsőbb tanintézetből ... a tanárokról

I. 280. ♠ MÉL, MI, MNL, RNL

Demjén Zoltán (1860 Vásárosnamény—1927 Bp.)

festő, rajztanár, a Mintarajzisk.-ban, majd a bécsi képzőművészeti akad.-án tanult; képes heilapokat illusztrált, kiállításokon vett részt, Kolozsváron és Máramaroszigeten tanított;

Élet a művészetben c. könyve jelent meg.

1876. július 25.

Tasand, VII. oszt.

I. 314. ♠ MÉL, MFG

Demkó György dr. (1856 Nagyida—1914 Bp.)

r. kath. pap, egyházi író, tanár; káplán, majd egri teol. tanár, az egyházjog tanára a bp.-i tud. egy.-en, rektor, a hittud. kar dékánja, egri kanonok, címz. prépost; számos hittud.-i és egyházjogi cikket, önálló művet írt.

1893. július 22.

Eger, Heves megye

II. 201. ♠ MIL, RNL, SB

Dessewffy Marcell (gróf) (1813 Búd-Szent-Mihály—1886 Fót)

nagybirtokos, ügyvéd, társadalomfilozófus; gazdálkodás mellett irodalommal és társadalmi problémák megoldásának módjával (örök világbéke) foglalkozott.

1872. augusztus 24.

I. 270. ♠ MÉL, MI, MNL, RNL

Devecseri Ignác (1842 Devecser—1899 Bp.)

újságíró; Bécsben tanult és élt, helyi lapokba írt tárcákat és m. novellákat fordított, a bécsi politikai és társadalmi életéről m. lapoknak küldött tudósításokat; Pestre költözve helyi lapokba írt.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

Neues Pester Journal dolgozó társa

II. 34. ♠ MÉL, MI

Dezső Lajos (1847 Szentés—1904 Bp.)

tanár, tanügyi író; gimn. tanár Szentesen, majd a lévai, később a sárospataki tanítóképző intézet tanára majd ig.-ja; irodalmi munkásságát tantervek, tankönyvek és fordítások jellemzik.

1866. május 23.

VII. gym. oszt. tanuló és asztalkai lefűtve, Csongrád megye Szentés városából ... láttuk Magyarhon söt mondhatni az egész világ legnagyobbjereű csodáját.

1881. szeptember 5.

állami képzési igazgató Sárospatakon

A sáros állami tanítóképző III. éves növendékei két tanár vezetés alatt meglátogatták a Baradlót a "Baradlós országos és az alkalmossal nem mulaszthatjuk el közéletünket kifejezni Tekintetes Schlosse Albert úrnak, mint a "Körpártyság" zömöri fiók osztálya elnökének s Nagyújszeleli Bakony Dániel úrnak, azon egyes és lekövetelő közéletieként, melyhely kirándulásunkat támogatják.

I. 202., II. 39. ♠ MÉL, RNL

Dézi Lajos (1868 Debrecen—1932 Bp.)

irodalomtörténész, egy. tanár, az MTA tagja; teol.-át végzett Debrecenben, majd egy. tanulmányokat folytatott Bp.-en és Berlinben; Kolozsvárott, Bp.-en és Szegeden egy. tanár; főként a 16—17. sz. irodalmával foglalkozott, szerkesztette a M. Történelmi Életrajzokat, a M. Irodalomtörténelmi Értekezéseket és a Világirodalmi Lexikont.

1891. augusztus 15.

Debrecen

II. 182. ♠ MÉL, MIL, MNL, RNL, ÚIL

Divald Károly (1830 Selmecbánya—1897 Eperjes)

fényképész, gyógyszerész; Eperjesen, majd Bp.-en nyitott fototipiai int.-et; az első hazai barlangi képek és képeslapok készítője és kiadója.

1890. június 6. (Ferenczy József és olvashatatlannal fényképezések kíséretében)

Eperjes, fénykép és fénynyomat mintákat mutatkozasa

Jöttöm fényképekben megörökíteni és csodáltam a természet remekét.

II. 160. ♠ (BpL), MÉL, MNL, MUL

Dobay (József) (1820 Erzsébetváros—1898 Pétermező)

honvédeztredes, altábornagy; a szh. alatt Bem ezredessé léptette elő; halálra ítélték, amit kegyelemből várfogságra változtattak, utána pétermezői birtokára vonult vissza, majd a pozsonyi terület parancsnoka lett; megírta az osztrák–porosz háború történetét és kritikáját.

1866. november 16.

Olaszt

I. 211. ♠ MNL, RNL

- Dobiec(z)ki Sándor** (1848 Torda—?)
mérnök, egy. képviselő; különböző vasúti építkezéseknél dolgozott, majd vasúti és hajózási főfelügyelő, Zágrábban, majd Debrecenben üzemvez. helyettes ill. üzemvez.; szerkesztette a M. Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyét, majd az Iparvédelem c. folyóiratot.
1883. augusztus 15.
mérnök és felesége Csizseri Ida, Brassó
- II. 60. ♦ RNL
- Dombránszky Péter dr.** (1845 Kótaj—1918 Bp.)
közgazdász, egy. tanár, egy. képviselő; szakcikkei közül érdekes a *Gyógyhelyeink és ásványvizeink értékesítése* (1882).
1886. augusztus 21.
egyetemi m. tanár, ország. képviselő, Budapest
- II. 92. ♦ MÉL, MÍ, RNL
- Dolmány Gyula** (1850 Nagy-Harsány—1918 Szigetszentmiklós)
ifjúsági író, több ifjúsági lap alapítója és szerkesztője; az Írók és Művészek Társ.-ának titkára; a népköztudás megszervezésén, az iskolai és népkönyvtári hálózat létrehozásán fáradozott.
1876. augusztus 27.
*a "Haznos Mulattató" szerkesztője Budapestről
... eljuttott az alabástrom szoboris.
1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
szerkesztő*
- I. 307., II. 33. ♦ MÉL, MIL, MÍ, RNL, ÚIL
- Domokos Kálmán** (1841 Debrecen—1895 Debrecen)
tanár, gazd. író; a debreceni m. kir. gazd. tanint. tanára, majd ig.-ja; szakcikkei főként a gazd. építészet és mértékrendszerek témakörét ölelték fel.
1874. június 23. (→ Deiningner Imre, → Molnár Lajos, → Schwarczner Viktor tanártársával és 20 hallgatóval)
A debreceni magy. kir. gazdasági felsőbb tanintézetből ... a tanárok
- I. 280. ♦ MÍ, RNL
- Edvi Illés Aladár** (1858 Kapuvár—1927 Bp.)
gépészmérnök, felsőiparisk. tan., ig., keresk. min. oszt. vez., h. államtitkár; a M. Mérnök- és Építész-egylet Közlönyének szerkesztője, számos ipartechnológiával, ipartörténettel foglalkozó műve jelent meg.
1884. július 28. (feleségével Szegheő Erzsébettel)
Budapest, tanár
- II. 68. ♦ MÉL, MÍ, MNL, MTT, RNL
- Egressy Gábor** (1808 Sajóújlófalva—1866 Pest)
színész, rendező, lapszerkesztő; a m. színháztárság kiemelkedő alakja, a Nemz. Színház tagja; a színészképző létrehozója, tanára; irodalmi tevékenysége is széleskörű, a Kisfaludy Társ. tagja; a szh. után halálra ítélték, de Törökó-ba menekült, 1851-ben amnesztiát kapott.
1846. október 15. (→ Czákó Zsigmonddal és → Kubinyi Rudolffal)
a' Nemzeti Színház tagja
- I. 91. ♦ MÉL, MÍ, MNL, MSZ, MUL, RNL, ÚIL, ÚML

- Eisele József** (1838 Pest—1901 Bp.)
kazángyáros; rézműves szakmát tanult, kis műhelyét 1861-re az o. egyik legnagyobb kazángyárává fejlesztette; az O. Ipartanács és a Keresk. és Iparkamara tagja, az O. Iparegyesület ig.-sági tagja.
1881. augusztus 7.
Budapest
- II. 37. ♦ MÉL
- Ellischer József** (1843 Gölnicbánya—?)
tanár, tankerületi főig., kir. tanácsos; művei elsősorban latin nyelv- és tankönyvek, irodalmi elemzések.
1864. július 29-30.
Vas Lajos vezette mellett
- I. 180. ♦ MÍ
- Engeszer Máttyás** (1812 Bonyhád—1885 Bp.)
karnagy, zeneszerző, kántor, templomi karnagy, a Nemz. Zenede tanára; jelentős adalosság terén kifejtett munkássága.
1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével)
karnagy
- II. 34. ♦ MÉL, (MÍ), MNL, RNL
- Eötvös József báró** (1813 Buda—1871 Pest)
jogász, író, költő, államférfi; a m. kritikai realizmus első nagy alakja; Borsod vm. táblabírája, vallás- és közoktatásügyi miniszter, az MTA elnöke, a Kisfaludy Társ. tagja, újjászervezője; E. Lóránd apja; valószínűleg a család sályi birtokán tett gyakori látogatásainak egyikén kereste fel a barlangot.
1835. október 11.
- I. 12. ♦ (BpL), MÉL, MIL, MÍ, MNL, RNL, ÚIL, ÚML
- Eperjessy Ferenc** (1814 Tisza-Nána—1890 Eger)
apát és egri kanonok, tanár; széleskörű irodalmi munkássága a történelem, természetrajz, útleírás, gazdaság, stb. tárgykörét öleli fel.
1837. szeptember 14. (ikertestvérel)
T. Nándorral
- I. 25. ♦ MÍ
- Erdélyi János** (1814 Kiskapos—1868 Sárospatak)
ügyvéd, költő, kritikus, esztéta, filozófus, népköltési gyűjtő, az MTA tagja; verseivel, kritikával nevet szerzett magának; több irodalmi folyóiratot szerkesztett; 2 évig a Nemz. Színház ig.-ja; 1851-től a sárospataki főisk. tanára; a Kisfaludy Társ. tagja; → E. Pál apja.
1865. szeptember 16. (családtagokkal)
- I. 200. ♦ MÉL, MNL, MSZ, RNL, ÚIL, ÚML
- Erdélyi Pál dr.** (1864 Sárospatak—1936 Bp.)
könyvtáros, irodalomtörténész, egy. tanár, udvari tanácsos; könyvtáros az OSZK-ban, a kolozsvári egy. könyvtár ig.-ja és korszerű épületének építetője, az irodalom tanára a kolozsvári és szegedi egy.-en, a M. Könyvszemle munkatársa, az Erdélyi Múzeum szerkesztője, az Erdélyi Múzeum E. főtáskára; → E. János fia.
1892. június 29.
Budapestről
- II. 186. ♦ MÉL, MIL, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

- Erényi Nándor** (1879 Sátoraljaújhely—1937 Budapest)
újságíró, jogot végzett; a Jelenkor, a Pesti Napló, a Világ, a Budapesti Hírlap és Az Est munkatársa, szinkritikus, majd 26 éven át a Magyar Színpad szerkesztője.
1890. (testvérével)
II. tan. Színikhely
II. 167. ♠ MSZ
- Erkel Elek** (1843 Buda—1893 Bp.)
zeneszerző, karmester, a Népszínház és az Operaház karmestere, a m. operett úttörője, három operettje került színpadra; E. Ferenc fia.
1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
Népszínház harmadja
II. 34. ♠ MÉL, MNL, MSZ, RNL
- Evva Lajos** (1851 Fegyvernek—1912 Bp.)
színiig., író, műfordító; könyvtáros, hírlapíró, a Népszínház dramaturgja, titkára, majd ig.-ja, mely vezetése alatt érte el virágkorát; számos regényt, színdarabot fordított.
1887. július 23. (feleségével)
Népszínház igazgatója
II. 104. ♠ MÉL, MÍ, MSZ, RNL, ÜIL
- Fabinyi Rezső (Rudolf)** (1849 Jolsva—1920 Bp.)
kémikus, egy. tanár, az MTA tagja; a kolozsvári vegytsérelmi állomás ig.-ja, a M. Kémikusok Egyesületének első elnöke.
1864. május 15-16. (ig. diákcsoporttal)
I. 177. ♠ MÉL, MÍ, MNL, MTT, RNL
- Fabriczy János** (1800 Poprád—1865 Lőcse)
mérnök, Szepes vm. hítes főmérnöke; Bp.-en és Bécsben tanult; részt vett a szh.-ban, rövid börtönbüntetést kapott, majd Szepes vm. utéplései, vízszabályozási munkában vett részt, elkészítette a Poprád folyó első térképét; fontosabb munkája *A Kárpátok magassági viszonyai*; → F. Sámuel öccse.
1835. augusztus 3. (→ bátyjával és annak családjával)
T. N. Szepes Vármegye Földmérője
I. 6. ♠ MÉL, MÍ, SB
- Fabriczy Sámuel** (1791 Poprád—1858 Lőcse)
ügyvéd, jogi író, min.-i tanácsos, az MTA tagja; táblabíróként, majd ügyvédként működött, a Csáky, Berzeviczy, Koburg, Paliczai, stb. család jogtanácsosa; több jogi, statisztikai és szépirodalmi művet írt; → F. János bátyja.
1835. augusztus 3. (családjával és → öccsével)
T. N. Szepes és Torna Vármegye Táblabírója és több Uradalomak Fiskálisa
I. 6. ♠ MÉL, MÍ, RNL, SB, ÜIL
- Faller Gusztáv** (1816 Gölncibánya—1881 Jászó)
bányamérnök, akad. tanár, kir. bányatanácsos; külföldi tanulmányútja és gyakornoki évek után a selmecbányai akad.-án segédtanár, a bányaművelés tanára és a bányamérnök ny. r. tanára, ig. helyettes; szakirodalmi munkássága számottevő.
1839. április 29.
bányász gyakornok Selmecben
I. 37. ♠ MÉL, MTT, RNL, ÜML

- Fábry János** (1830 Losonc—1907 Rimaszombat)
tanár, flórakutató; részt vett a szh.-ban, utána nevelő, majd Orgyánban ill. Rimaszombatban gimn. tanár, egy ideig a Gömör vm.-i múzeum ig.-ja, több tud. és kult. egyesület tevékeny tagja; florisztikai munkássága Gömör vm.-ére terjed ki.
1850. július 27.
az agsteleki Baradlós meg látogaték Losoncz városából
1888. július 11. (→ Richter Aladárral)
gymn. tanár, Rimaszombat
I. 113., II. 115. ♠ MÉL, SB
- Fáy Antal** (1805 Emőd - 1872 Bp.)
közhivatalnok, tevékenyen részt vett Borsod vm. polit. életében; emellett zeneszerző, zongorajátékos, sok dall. zongoradarabot szerzett; hűga: Gizella → Reményi Edének felesége.
1868. augusztus 25.
I. 223. ♠ MIL, MI
- Fehér Péter** (1830 Ács—1876 Kecskemét)
lelkész, tanár; Pozsonyban és Pápán tanult, a szh. idején nemzetőr, majd Győrben segédlelkész; külföldi tanulmányok után a kecskeméti kollégium tanára, ig.-ja; több szaklapnak munkatársa, szerkesztője; szinkritikákat is írt.
1853. szeptember 28.
pápai ref. theológ.
Családharag! nem csodálom
Dogloporsok fogas fenyvét!
Itten vala éltélge,
Hogy mutassad dicősdégt!
I. 143. ♠ MÉL
- Fekete József** (1854 Kecskemét—1928 Bp.)
tanár, újságíró, szerkesztő; alapítója a lipcsei M. E.-nek, az Irók és hírlapírók "Otthon" körének, a Vigszínháznak és a Nemz. Szalon Képzőművészeti Társ.-nak; több lapot indított meg és szerkesztett, számos önálló művet és 3 színdarabot írt.
1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
tanár
1893. július 16. (fiával → F. József színészrel)
a magyar szalon szerkesztője, Budapest
II. 34., II. 200. ♠ MÉL, MIL, MÍ, RNL
- Fekete József** (1882 Kecskemét—1941 Bp.)
színész; 1900-ban kezdte pályáját, egy időben titkári és gazdasági teendőket is ellátott; később a Bethlen téri Színpad ig.-ja, az O. Színtárs. ig. tanácsának tagja; könyve: Színházi mindentudó.
1893. július 16. (apjával → F. József újságíróval)
II. 200. ♠ MSZ
- Fekete Lajos** (1837 Torda—1916 Selmecbánya)
erdész, főisk. tanár, az MTA lev. tagja; a selmecbányai bányászati és erdészeti akad. tanára, számos tankönyvet és szakcikket írt, Erdészeti rovartan c. könyve az első ilyen m. mű volt.
1868. augusztus 18. (→ Illés Nándorral)
székfoglaló a selmeci Akadémiáról
I. 221. ♠ MÉL, MNL, MTT, RNL, ÜML

Feleky Miklós (1818 Nagyalambfalva—1902 Bp.)

színész, rendező, színgig.; vándortársulatával bejárta az országot, majd a Nemz. Színház tagja; darabokat is írt, fordított, elbeszélései, útirajzai jelentek meg, kiadta a Játékszínház zsebkönyvet.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével)

Nemzeti Színház tagja

II. 34. ♠ MÉL, MIL, MÍ, MNL, MSZ, RNL, ÜIL

Feleky Miklósné (sz. Munkácsi Flóra) (1836 Baja—1906 Bp.)

színésznő, a Nemz. Színház tagja, legnagyobb sikereit drámai színésznőként aratta; → F. Miklós felesége; tárcákat, naplójának részleteit közölte lapokban.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és férjével)

II. 34. ♠ MÉL, MIL, MÍ, MSZ, RNL, ÜIL

Ferenczi Sándor (1873 Miskolc—1933 Bp.)

idegorvos, egy. tanár; főként pszichiátriával, a pszichoanalízis kérdéseivel foglalkozott, e szakterület egyik úttörője, m.-ra fordította Freud több munkáját; megalapította a M. Pszichoanalitikai E.-et és ennek rendelőintézetét.

1892. augusztus 9.

Miskolc, stúd. med.

II. 191. ♠ MÉL, MNL

Fillinger Károly (1845 Győr—?)

tanár, tanügyi író; polg. isk. tanár, majd ig., később felsőkeres. isk. ig.; természetrajzi tankönyv több kiadást ért meg.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

folg. iskolai igazgató

II. 34. ♠ MÍ, RNL

Fleischer Tamás (?—?)

orvos, a főváros főorvosa; többek között az ásványvizekkel (parádi) foglalkozott.

1844. augusztus 8.

Pest város hajdani Fő-orvos tanárja

I. 80. ♠ MÍ

Forgách Antal gróf (1819 Csongrád /Pozsony ?/—1885 Gács)

kancellár, a fiumei kormányzó elnöke, főrendiházi jegyző, Morva- és Csehország helytartója, a kir. kancellária vezetője; → F. Sándor testvére.

1836. június ? (testvérével)

I. 7. ♠ MNL, RNL, SB

Forgách Sándor gróf (?—?)

a szh. alatt Paskievics seregében császári biztos; → F. Antal testvére.

1836. június ? (testvérével)

I. 7. ♠ (RNL)

Forster Rezső (1833 Cegléd—?)

nyomdatulajdonos és kiadó; nyomdász, majd novellista, újságíró; több nyomdát vezetett, lapszerkesztő Miskolcon; több önálló műve jelent meg.

1890. augusztus 12.

Miskolc, laptulajdonos

II. 169. ♠ MÍ

Földényi Béla (1850 Temesvár—1895 Gödöllő)

színész, rendező, egy évtizedes vidéki szereplés után a Nemz. Színház tagja; elsőrangú epizódszínész, pályáját súlyos betegsége miatt 1889-ben fel kellett adnia.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

a nemzeti színház tagja

II. 34. ♠ MSZ, RNL

Földváry Tibor (1863 Öttevény—1912 Bp.)

foldbirtokos, korcsolyaversenyző, a m. korcsolyázás úttörője; a műkorcsolyázást versenysporttá fejlesztette, a múlt sz. utolsó évtizedében Európa-bajnokságon 2 bronzb- és 1 aranyérmert szerzett; kidolgozta a műkorcsolyázás nemzetközi szabályait.

1879. augusztus 5.

Öttevény, Győr megye

II. 18. ♠ MÉL, MNL

Frivaldszky Imre (1799 Bacskó—1870 Jobbágyi)

orvos, zoológus, az MNM öre, az MTA tagja; több külföldi gyűjtőutat szervezett; elsősorban rovarokkal és csigákkal foglalkozott.

1841. augusztus 9. (→ Nendvich Károlyval és → Gerenday Józseffel)

m. kir. Orvos Doctor a Magyar Nemzeti Múzeum helyettes Őrje Pestről

1848. október 8. (családtagjaival)

1853. augusztus 19. (→ F. Jánossal és → Bérczy Károlyval)

az új ég "pokol" nevezetű végpontjához haladtak.

I. 58., I. 109., I. 142. ♠ BL, MÉL, MÍ, MNL, MUL, RNL, SB, ÜML

Frivaldszky János (1822 Rajec—1896 Bp.)

mérnök, entomológus, az MTA tagja; → F. Imre unokaöccse; az MNM-ban ig. ör; rovar-tannal foglalkozott, jelentős munkája az *Adatok a magyarhoni barlangok faunájához*.

1853. augusztus 19. (→ F. Imrével és → Bérczy Károlyval)

az új ég "pokol" nevezetű végpontjához haladtak.

I. 142. ♠ BL, MÉL, MÍ, MNL, MTT, MUL, RNL, SB, ÜML

Fuchs Frigyes (Friderik) (1800 Lőcse—1874 Lőcse)

mérnök, erdész; érdemei jelentősek az erdészet tud. megalapozása és az okszerű erdőgazd. meghonosítása terén; *Die Central-Karpathen mit den nächsten Vorpalen* c. munkája úttörő jelentőségű, s hozzá csatolt részletes térkép kartográfia történeti szempontból is jelentős.

1844. augusztus 31. (rokonával)

együtt voltak Szepes megyéből

I. 82. ♠ MÉL, RNL

Futlaki Gyula (1850 Új-Futtak—1895 Bp.)

újságíró, író, szerkesztő; elsősorban politikai cikkeket írt, genealógiával foglalkozott.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

szerveztő

II. 34. ♠ MÉL, MÍ, RNL

Galgóczy Károly (1823 Lápató—1916 Bp.)

ügynök, mezőgazd., szakíró, az MTA tagja; az O. M. Gazd. E. titkára, a pesti ref. papnevelde tanára, az Adria Biztosító Társ. titkára, a kolozsvári Viktória Biztosító Társ. vezérig.-ja; gazd.-i és mezőgazd.-i tárgyú széleskörű, jelentős írói, szerkesztői munkásságot fejtett ki.

1847. október 2.

újság Pestről

I. 106. ♠ MÉL, MNL, RNL, ÜML

- Gánóczy Sándor** (1861 Kassa—1938 Pozsonypüspöki)
mérnök; a kassai földmérési felügyelőségél kezdte szolgálatát, s a pozsonyi térképtár vez.
jeként ment nyugdíjba; szerkesztette és kiadta a Kataszteri Közönyt.
1892. július 16.
F. Nyáródd, mérnök
- II. 188. ♠ MÉL, SB
- Gerenday Josef (József)** (1814 Dömsöd—1862 Pest)
orvos, botanikus és zoológus; a vegytani és botanikai tanszéken tanársegéd, majd a botanika egy. tanára és a növénykert ig.-ja; jelentős a kigyókkal kapcsolatos munkássága és irodalmi tevékenysége is.
1835. július 18. (2 orvosnövendék társával)
4. év orvos Pestről Szepeszigre való utazásában.
1841. augusztus 9. (→Frivaldszky Imrével és →Nendvich Károlyal)
orvos Doctor 'a Pesti Egyetemenél segéd.
- I. 5., I. 58. ♠ MÍ, RNL
- Gerevich Emil dr.** (1854 Kovászó—1902 Kassa)
matematikus, tanügyi író; a beszercebányai felsőbb leányisk., majd a kassai áll. főreálisk.
ig.-ja, számos tankönyvet és szakcikket írt.
1887. július 28.
igazgató, Besztercebánya
- II. 105. ♠ MÍ, RNL
- Glatter Ármin** (1860 körül Szepsi—1931 Bp.)
festő; először jogot hallgatott, majd 1882-ben beiratkozott a Mintarajzisk.-ba; beutazta fél Európát, 1897-ben megnyitotta a Pesti Festőisk.-át; táj- és arcképeket, életképeket festett.
1883. július 26.
művészeti tanácsnok, Budapest
- II. 59. ♠ MFG, (RNL)
- Gonda László** (1831 Olaszliszka—1872 Pest)
tanár, ref. lelkész, egy. képviselő; Debrecenben segédlelkész, gimn. tanár Máramaroszigeten, majd a békési gimn. ig.-ja; sokat tett a közművelődés fejlesztéséért; szakfolyóiratot szerkesztett.
1851. október 2.
... supplicans a' debreczeni ref. Főiskolából a helybeli tiszteleendő és gondnok úr - mint vezető tisztségében ...
- I. 128. ♠ MÉL
- Gózon Gyula** (1849 Ke5—?)
ev. ref. lelkész, tanár; tanügyi bizottsági elnök, egyházi tanácsbíró; cikkei, fordításai emlékbeszédel főleg egyházi lapokban jelentek meg.
1871. május 25.
*... voltam a Baradlába ... utasítatani theológus, hanemi legatus !Baranya m.:!
Tapasztalás nélkül sírba nem tettek;
Mert többet láttam, mint igen sok ember.
A "barátság országos"
Vezetett miniket - Vas Ludvig
Eljén soká!!!*
- I. 247. ♠ MÍ

- Gresits Miksa** (1843 Rimaszombat—?)
tanár, főgimn. ig., újságíró; cikkei és önálló művei politikai, társadalmi, tengerészeti, közlekedési és görög és olasz nyelvészeti tárgykörökben jelentek meg.
1888. augusztus 12.
volt fiúmei s. tanár, jelenleg a loconci áll. főgimnázium igazgatója, felelőséval
- II. 121. ♠ MÍ
- György Aladár** (1844 Huszt—1906 Bp.)
statistikus, újságíró, kultúrpolitikus; a Hon munkatársa, majd a Statisztikai Hivatal tisztviselője, a M. Néprajzi Társ. alelnöke, a Petőfi Társ. tagja; tevékenyen részt vett a közművelődési egyesületek, emberbaráti intézmények működésében, a nőnevelés előmozdításában; 30 kötetnyi művet írt és fordított az irodalom, képzőművészet, földrajz, néprajz témakörében.
1866. augusztus 20.
 jog és hittanvizsgázt
... a Baradlót megvizsgált Vas Lajos hitvitató vezette mellett.
1881. július 9. (az írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
a Hon dolgozó társa
- I. 208., II. 34. ♠ MÉL, MIL, MÍ, MNL, RNL, ÚIL, ÚML
- György Tibor** (1869 Budapest—1938)
orvos, egy. tanár, az MTA tagja; az orvostörténelem megalapítója és legjelesebb művelője.
1879. (apjával)
gimn.
- II. 17. ♠ MÉL, MNL, MTT, RNL, ÚML
- Gyürky Antal** (1817 Felsőszelény—1890 Dorog)
ügyvéd, borász, szakíró; katonai pályán kezdte, majd vm.-i szolgálatba állt; a szh. alatt Görgey parancsőr-tiszteje; utána mezőgazd. szakirodalommal foglalkozott, majd kataszteri felügyelő Besztercebányán; több gazd. egyesület tagja; több borászati szakcikket írt, szerkesztette és kiadta a Szőlészeti és Borászati Közleményeket.
1840. május 20.
Honr. Magyar Aljegyző F.-Szegelyből
- I. 42. ♠ MÉL, RNL
- Hahn (Havas) Adolf** (1859 Hódmezővásárhely—1904 Nagytétény)
tanár, irodalomtörténész; főreálisk. tanár Bp.-en, Szegeden, Aradon, Székelyudvarhelyen és Székesfehérváron; legjelentősebb a Petőfivel kapcsolatos kritikai és kiadói tevékenysége.
1888. július 27.
főreálisk. tanár, Arad
- II. 117. ♠ MÉL, MIL, RNL, ÚIL
- Hajnal Antal** (1838 Makó—1907 Fiume)
mérnök, a fiumei kikötő tervezője és építője, min. oszt. tanácsos, a m. kir. tengerészeti műszaki vez.-je.
1868. november 24.
miniszteri mérnök
Csodálta a természet meggyőzőit az Aggteleki barlangban.
- I. 225. ♠ MÉL, MÍ, MTT, RNL

Hajnik Béla (1851 Pest—1910 Bp.)

Ügyvéd és költő; több lapba írt költeményeket, melyeket önálló kötetben is kiadott; szerkesztette a Békésmegyei Híradót, jelentős szerepe volt a m. dalművészet terjesztése és a dalegyesületek magyarosítása terén.

1887. szeptember 4. (családjával)

ügyvéd Budapestről, neje: szül. Urbán Margit, leánykaja: Klára, rokona: Illés Ilonka (Illés Nándor főtanácsos leánya) Budapestről a fentlbi társasággal együtt a fenszobor barlangot bejárta. A vezető Klamyica János kitérően "vezetett", s a remek nyitásközön át az Olympus-hoz vezető rendkívül fárasztó sőt veszélyes út hátrahagyásával egész a féltudatos költség jutottak, a kinek kijárta kelte, tovább nem terjesztették ki útjokat, s egyszerűen kijutottak az isten szabad ég alá! Az út megkezdése előtt tanácsos mindenkiire végretelettel megkérteni, a mit azonban minden körülmények közt üggyel készítsen. A fentlbiel kitellni:

Hajnik Béla

Illés Ilonka

Hajnik Klára

II. 109. ♠ RNL

Hanak János (1812 Kiskér—1849 Kricsova)

piarista tanár, zoológus, az MTA tagja; Breznóbányán, Máramarosszigeten, Vácott, Pesten, majd Budán tanár, emellett az Egy. Könyvtár segédőre, részt vett a szh.-ban, utána bujdosnia kellett, majd nevelő; szorgalmazta a m. természettud. szaknyelv kidolgozását.

1839. augusztus 21.

a Kegyes Szegyet tanja

I. 33. ♠ MÉL, MNL, RNL

Harkányi Béla (báró) (1869 Pest—1932 Bp.)

csillagász, egy. magántanár, az MTA tagja; a Föld pólusainak mozgásával, a csillagok színképvizsgálat alapján történő meghatározásával, a nóvák fény- és spektrumváltozásaival foglalkozott.

1882.

II. ♠ MÉL, MNL, RNL

Hattay Lajos dr. (1854 Szeged—1921 Bp.)

orvos, fogorvos, egy. m. tanár; előbb belgyógyászattal foglalkozott, majd az egy. fogászati int.-ében dolgozott; a bp.-i kir. orvosegyet stomatológiai szakoszt.-ának elnöke; érdeme a hazai protézis és gyakorlat fejlesztése.

1888. szeptember 1.

orvos, Budapest

II. 125. ♠ MÉL, RNL

Haynald Lajos (1816 Szécsény—1891 Kalocsa)

kalocsai érsek, bíboros, az MTA tagja; esztergomi tanár, prímási titkár, majd irodalg.; 1852-től erdélyi püspök, majd Rómában (Karthágó érseke címmel) rendkívüli ügyekkel foglalkozott, hazatérve kalocsai érsek, majd bíboros; sok alapítványt tett, a hazai flórakutatás mecénása, nagy herbáriumát és szakkönyvtárát az MNM Növénytárára hagyta, nevét számos növényfaj és -nemzetség őrzi.

1866. augusztus 18.
Karth. és. Szécsényből

I. 207. ♠ MÉL, MNL, MTT, MUL, RNL, ÜML

Hazafi Verai János (1846 Békéscsaba—1905 Bp.)

vándorpoéta; földműves, csász, bakter, majd felcsap "költőnek"; elsősorban közéleti személységeket, tanárokat verselt ki kötelekedő szerzeményeiben; neve a fűzfapoéta szimbólumává vált.

1884. június 1.

korosús vándorköltő

a magyar baka korosús vándor költője, a magyar költők nagymestere, több magyarral által endemrendek által kitérített és mindenki által szivesen látott dalnok. - (Mint ilyen díjmentesen)

II. 64. ♠ MÉL

Hazlinszky Rezső (1869 Eperjes—1914 Rozsnyó)

tanár, történész, 9 nyelven beszélt; történelmi tanulmányai mellett kalauzt írt Rozsnyó és környékéről, részletesen ismertette benne a Baradlát és a Dobsinai-jégbarlangot.

1890. augusztus 6. (unokatestvéreivel, többek között →Maurer Gyulával)

bölcsész hallg. Budapest

II. 167. ♠ Mí, SB

Hegyesy Kálmán (?—?)

a szh.-ban honvédőrnagy; író, szerkesztő; riportokat és történelmi dolgozatokat írt.

1871. augusztus 2.

I. 253. ♠ Mí

Herczeg Mihály dr. (1840 Hódmezővásárhely—1926 Bp.)

jogász, egy. tanár; gyakorlati igényű munkái fontos segédkönyvek voltak az akkor még hiányzó egységes törvénykezési szabályozás mellett.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével)

II. 34. ♠ MÉL, Mí, RNL

Hering, Georg (1805—1879)

angol tájképfestő, mo.-i és erdélyi utazása (→Paget, John-nal) során képet festett a Baradia-barlangról, mely Paget, Hungary and Transsylvania c. művében jelent meg.

1835. szeptember 10. (→Paget, John-nal)

England

I. 11. ♠

Hevesi József (1857 Fegyvernek—1929 Bp.)

író, költő, újságíró, ny. rk. egy. tanár; a legtöbb pesti lap munkatársa, szerkesztője; szerkesztette a 20 kötetes M. Dekameront; 1910-ben 10 kötetben jelentek meg válogatott munkái (regények, elbeszélések, színművek).

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

a Budapesti dolgozó társas

II. 34. ♠ MÉL, MIL, Mí, RNL, ÜIL

Hevesi Lajos (1843 Heves—1910 Bécs)

m. és német író, műkritikus; előbb Pesten, majd Bécsben újságíró, a Kisfaludy Társ. tagja; m.-ul csak 3 önálló műve jelent meg (pl. Jelky András kalandjai), németül közel 20; az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képekben c. mű társszerkesztője.

1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 34. ♠ MÉL, MIL, Mí, ML, RNL, ÜIL

Hindy Kálmán (1841 Pest—1913 Bp.)

jogász, újságról; a szh. utáni mozgalmakban való részvétele miatt börtönbüntetést kapott, később bírói pályán működött; rendszeresen jelentek meg közgazd. és tanügyi tárgyú írásai.
1881. július 9. (az Írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

az Ellenőr szerkesztője

II. 34. ✦ RNL

Hock János (1859 Devecser—1936 Bp.)

r. kat. pap, politikus, író, orsz. képviselő; vallásos és világi tárgyú versei, elbeszélései, önművei jelentek meg; a Nemz. Szalon elnökeként jelentős szerepe volt a képzőművészetek népszerűsítésében; a Szabadelvű Párt tagja, majd Károlyi Mihály híve, 1918-ban a Nemz. Tanács elnöke; a Tanácsköztársaság után emigrált, s csak 1933-ban tért haza.
1891. szeptember 9.

képviselő, Budapest

II. 180. ✦ MÉL, MNL, RNL, ÚIL, ÚML

Hollán Sándor ifj. (1873 Bp.—?)

jogász, keresk. min. fogalmazó, s. titk., titk., majd oszt. tanácsos, MÁV ig., min. tanácsos.
1888. július 11.

Budapest

II. 115. ✦ RNL

Holló Barnabás (1865 Alsóhangony—1917 Bp.)

szobrász; főként realiztikus stílusban készült domborművei és arcmásai ismertek, szobrai több vidéki és felvidéki városban láthatók.
1887. szeptember 1.

II. 108. ✦ MÉL, MNL, RNL, SB, ÚML

Holló Lajos dr. (1859 Félégyháza—1918 Bp.)

szobrász; főként realiztikus stílusban készült domborművei és arcmásai ismertek, szobrai több vidéki és felvidéki városban láthatók.
1887. szeptember 1.

Budapest

II. 69. ✦ MÉL, RNL, ÚIL

Horánszky Dezső (1869 Szolnok—1927 Bp.)

jogász, agrárpolitikus, og. képviselő; előbb ügyvéd, majd bankig., az O. Központi Hitelészö-
vetkezet ig.-ja, vezérig.-ja, majd alelnöke, több szövetséget és pénzügyi ig.-sági tagja; a
képviselőház közgazd. bizotts. elnöke; közgazd. és pénzügyi tanulmányai jelentek meg.
1887. július 10.

joghallgató, Budapest

II. 103. ✦ MÉL

Horánszky Lajos (1871 Szolnok—1944 Bp.)

közgazdász, publicista, og. képviselő, műgyűjtő; az Osztrák-M. Bank, a M. Agrárbank
tiszviselője, a M. Bank, az Angol-M. Bank ig.-ja; közreműködött a Nemz. Társaskör és a
Nemz. Munkapárt megalapításában; a Kisfaludy Társ. tagja, tanulmányai jelentek meg.
1887. július 10.

E világgyerű és minden emberi elvűt felülhaladó alkotónak csak nagy költőnek

Vörösmarty egy eszméjét idéghetem:

A természet örök könyvűt forogtatni az eszméjél,

Benne az létnek képe lérvén világban.

II. 103. ✦ MÉL, MIL, RNL, ÚIL

Hornyánszky Viktor (?—?)

nyomda- és kiadótulajdonos Ernő testvérével együtt; az apjuk (id. H. Viktor 1828—1882)
által 1863-ban alapított vállalatot a legjobb tud. nyomdává fejlesztették, amiért 1898-ban a
"cs. és kir. udvari könyvnyomdász" címet kapták.
1891. június 24.

nyomdatulajdonos, Budapest

II. 178. ✦ (BpL, MÉL, MIL, RNL, SB, ÚIL)

Horváth Géza (Geyza) dr. (1847 Csécs—1937 Bp.)

zoológus, orvos, az MTA tagja; az MNM állattárának vez.-je, jelentős tevékenységet fejtett
ki a gyakorlati rovartan területén, a filoxéra-kérdés megoldásában; megalapította a M.
Entomológiai Társ.-ot, megindította a Rovartani Lapokat.
1866. szeptember 19.

kassai diák (30as)

1872. augusztus 6-7. (→Bruck Ferenczel)

I. 210., I. 267. ✦ BL, MÉL, MÍ, MNL, MTT, RNL, SB, ÚML

Horváth Gyula dr. (1843 Telek—1897 Bp.)

jogász, og. képviselő; kezdetben árvízmentesítési kérdésekkel foglalkozott, az 1879-es
szegedi árvíz idején kifejtett munkásságáért királyi elismerést kapott, majd az Alföld árvíz-
biztos; a Szabadelvű Párt tagja, 1889-ben az og. alelnöke; a M. Hírlap megalapítója és
főszerkesztője.
1889. augusztus 18.

és neje Budapestről

1891. augusztus 16.

Budapest

II. 138., II. 182. ✦ MÉL, RNL

Husza József (1854 Kiskunfélegyháza—1934 Bp.)

néprajzi és művészettörténeti kutató, iparművész; műgy. tanulmányait abbahagyva
rajztanári képesítést szerzett; rajztanár volt Désen, Zentán, Sepsiszentgyörgyön és Bp.-en;
romantikus szemléletű munkáin m. és keleti hatások tükröződnek; több önálló szakirodalmi
művet írt.
1886. július 6.

tanár, Sepsiszentgyörgy

II. 86. ✦ MÉL, MIL, RNL

Illés Nándor (1836 Felsőszemeréd—1907 Palánka)

erdész, főisk. tanár, min. oszt. vez.; az erdészeti szakirodalom jeles úttörője, a m. szaknyelv
egyik megteremtője.

1868. augusztus 18. (feleségével és →Fekete Lajossal)

reflektánsok a selmeczi Akadémiáról

I. 221. ✦ MÉL, MTT, SB

Ivánka Sámuel (1826 Belényes—1886 Sárospatak)

zenepedagógus, a sárospataki főisk. ének- és zenetanára; számos tankönyve, énektára és
szakdolgozata jelent meg.

1865. június 7.

sárospataki főiskola lektora

I. 191. ✦ MÍ, RNL

Jalsoviczky Géza (1852 Nagykőrös—1938 Bp.)

gépészmérnök, kir. tanácsos; tanulmányait Zürichben végezte; a bp.-i állami felső iparisk. gépészet tanára, majd az isk. ig.-ja, a papírgyártás első m. nyelvű szakkönyvének szerzője; a M. Általános Gépgyár Rt. egyik megalapítója és műszaki vez.-je; termékeny szakíró.

1886. május 29.

ipartanodai tanár, Budapest

II. 85. ✧ MÉL, MTT, RNL

Jancsó György dr. (1853 Tállya—1911 Rimini)

jogász, egy. tanár; hétévi ügyvédi gyakorlat után törvényszéki bíró, ítélőtáblai bíró, majd kolozsvári egy. tanár (polg. törvénykezési jog témakörben); szakirodalmi munkássága jelentős.

1887. július 16.

kir. keltai fogalmazó, Budapest

II. 103. ✧ MÉL, RNL

Jármay László (1850 ?—?)

orvos, kórházi orvos, fűrdőorvos; több cikkben ill. önálló műben foglalkozott a Táttra klimatikus gyógytényezőivel.

1864. szeptember 2-3. (öccsével)

pesti tanulók

I. 185. ✧ MÍ

Jósa András dr. (1834 Nagyvárád—1918 Nyíregyháza)

orvos, régész, antropológus; gazd. akad.-át végzett, majd később szerzett orvosi oklevelet; előbb Nagykálló kórházi, majd Szabolcs vm.-i főorvos; létrehozta a vm.-i múzeumot, mely ma a nevét viseli; irodalmi közleményei a vm. bronzkori és honfoglalás kori leleteivel foglalkoznak.

1881. július 9.

korh. főorvos (N. Kálló)

II. 32. ✧ MÉL, MNL, ÚML

Juhász Kálmán (1830 Nyíregyháza—?)

orvos, sebész; részt vett a szh.-ban; hivatása mellett történelmi kérdésekkel foglalkozott helyi lapokban.

1867. augusztus 18. (→ Szabó Dáviddal)

delutón

Nyíregyházáról ... a természetvizsgálók rimaszombati gyűlés alkalmával, - mindketten.

I. 215. ✧ MÍ

Kaas Ivor báró (1842 Lontó—1910 Bp.)

jogász, publicista, politikus; világkörüli útja (melyről könyvben számolt be) után különböző pesti lapok munkatársa, egy. képviselő, a Petőfi Társ. tagja.

1881. július 9. (az Irok és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

korlátozóhelyettes

II. 33. ✧ MÉL, MIL, MÍ, MUL, RNL, ÚIL

Kanka Károly dr. (1817 Modor—1908 Modor)

szemészorvos, kórházi; részt vett a szh.-ban; a pozsonyi Orvos—természetud. E. titkára, elnöke, s évkönyveinek kiadója; számos szakközleménye jelent meg.

1851. október 23.

országos szemész

I. 128. ✧ MÍ, RNL

Kanyurszky György dr. (1853 Nemesmilitics—1920 Visegrád)

teológus, filológus, egy. tanár; a szír, khalid, arab és héber nyelvek előadója; irodalmi munkássága is e nyelvek nyelvészetével és irodalmával kapcsolatos.

1881. július 9. (az Irok és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

hittanár Kalocsáról

II. 34. ✧ MÉL, MÍ, RNL

Kassuba Domokos (1851 Gyöngyös—?)

ciszterci-rendi áldozó pap és tanár; főgimn. tanár és ig., perjel; több értekezése az egr-i főgimn. Értesítőjében jelent meg.

1890. július 8.

főgimn. tanár, Eger

II. 164. ✧ MÍ

Kazinc(z)zy Lajos (kb. 1840 Széphalom—?)

törvényszéki bíró; K. Ferenc unokája, apja K. Lajos (1820—1849) honvédtábornok, akit a szabadságharc után kivégeztek.

1871. május 28.

... látogattam meg a barádot (!), a természet ezen nagyzerű művét ... Széphalomról.

I. 247. ✧ (MÉL), MÍ

Kállay István (1833 ?—?)

gyakorló isk. tanító; versei és prózai dolgozatai folyóiratokban jelentek meg; önálló művei földrajzi, történelmi tárgyúak.

1862. szeptember 25. (a Reményi-terem felavatásakor)

bejegyzés → Reményi Ede-nél

1866. július 3. (teleségével)

... is voltak a Baradliban.

I. 159., I. 204. ✧ MÍ

Kálniczky Benedek (1786 Késmárk—1861 Sárospatak)

ref. teol., az egyháztörténelem és a bibliai tudományok tanára a sárospataki főisk.-án; egyháztörténelmi művek írása mellett részt vett görög—m. és latin—m. szótár szerkesztésében.

1846. augusztus 28. (családjával)

s. patoki oktató

I. 100. ✧ MÍ, RNL

Károlyi Alajos gróf (1823 Bécs—1889 Tólmegyer)

diplomata; attasé, titkár, majd követségi tanácsos Berlinben, Athénban és Londonban, a követ és rendkívüli miniszter Koppenhágában, több fontos nemzetközi tárgyaláson képviselte a Monarchiát.

1839. július 15. (testvérével gr. K. Lászlóval)

I. 39. ✧ MNL, RNL, SB

Keglevich Gábor gróf (1848 ?—?)

földbírtokos, főrendiházi tag; a M. Dohányújság munkatársa.

1874. szeptember 24. (édesapjával, gr. K. Gyulával)

I. 293. ✧ MÍ

Keglevich István gróf (1840 Bécs—1905 Bp.)
főhadnagy, egy. képviselő, főrendiházi tag, az Opera és a Nemz. Színház intendánsa, elnöklétével jött létre a sikeres M. Vigaszínházi Rt.

1869. július 22.

1870. augusztus 8. (→ gr. Apponyi Sándorral)

1893. augusztus 1.

Rékó

I. 230., I. 244., II. 203. ♠ (BpL), MÉL, MI, MSZ, RNL

Keleti (Kelety) Gusztáv (1834 Pozsony—1902 Bp.)

festő, képzőművészeti író, műkritikus, az MTA tagja; jogot végzett, utána tanult festeni; létrehozta a Rajztanárképzőt, ennek ig.-ja; főként romantikus tájképeket festett; számos barlangbejáratot ábrázoló rajtot készített.

1872. augusztus 14. (→ Székely Bertalanval és → Weber X. Ferencsel)

Megnyiták a barlangot ... festészek.

I. 268. ♠ BpL, MÉL, MFG, MIL, MI, ML, MNL, RNL, UML

Kenézy Gyula (1860 Hajdúszoboszló—1931 Debrecen)

szülész, nőgyógyász, egy. tanár; tisztiorvos, kórházig., a debreceni bábaképző int., később a gyermekmenhely ig.-ja; részt vett a debreceni egy. klinika tervezésében, a debreceni egy. szülész-nőgyógyászat tanára, rektora.

1878. április 15.

H. Szoboszló

II. 6. ♠ MÉL

Keszler József (1846 Pászto—1927 Bp.)

újságíró, kritikus, tanár, számos napi- és hetilap munkatársa; jelentősek színházi és képzőművészeti kritikái, irodalmi tanulmányai; a Képzőművészeti Társ. titkára, jelentős magángyűjteménye volt.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

Iskolapíró

II. 34. ♠ MÉL, MIL, MI, ML, MSZ, RNL

Kilényi (Kocsis) Dávid (1791—1852 Debrecen)

színész, színig., színpadi fordító, drámatíró, a m. nyelvű színjátszás egyik megalapítója, ő nyitotta meg 1828-ban a miskolci színházat; felesége Széppataky Johanna, Déryné testvére.

1836. május 3. (4 színésszel, köztük → Latabár Andrással és → Mátéfy Józseffel)

Színész igazgató

I. 6. ♠ MÉL, MI, MNL, MSZ, RNL, SB

Kiss Bálint (1802 Szentese—1868 Pest)

festő; tanárnak készült, de végül festészetet tanult Bécsben; 1847-től az MNM öre, kiállításokat rendezett; főként hazafias érzelmű történeti tárgyú képeket festett, néhány képét az MNG őrizi.

1846. augusztus 31. (→ Kováts Gyulával és → Petényi Salamon Jánossal)

bejegyzés → Kováts Gyulánál

I. 100. ♠ MÉL, MGF

Kiss Károly (1858 Debrecen—1914 Balatonlelle)

vegyész, üvegtechnikus, gyakorló főgimn. tanár, majd egy. tanársegéd, később az egy.

üvegtechnikai laboratóriumának berendezője és vez.-je, majd röntgenlaboratóriumot hozott létre; szakirodalmi munkássága is jelentős.

1878. július 1.

II. Zandorjelölt

Istennék egy. renék művét megnyitja - gyalog jöve Debreczenből fel. Bementem d.u. 1/2 7 órákor egyedül a vezetővel, figyettem 2 fr. 40 kr.

II. 7. ♠ MÉL, MTT, RNL

Klekner Alajos dr. (1837 Rédova—1920 Kassa)

jogász; kir. táblai bíró, a kassai jogakad.-án segéd, majd a római és az egyházjog rendkívül, később r. tanára, végül az akad. ig.-ja; több szakmai mű szerzője, szerkesztője.

1853. augusztus 9.

1891. augusztus 10.

kir. jogak. igazg., Kassa

I. 142., II. 180. ♠ RNL, SB

Kodolányi Antal (1835 Bátor—1910 Bp.)

mezőgazd., szakíró, gazd. tanint. tanár és ig., a korszerű mezőgazd. kiépítésében úttörő munkát végzett; szakirodalmi munkássága gazdag.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

gazdasági író

II. 34. ♠ MÉL, MI, RNL

Koltai Virgil (Antal) (1857 Csorna—1907 Bp.)

tanár, irodalomtörténész, műfordító, író, költő, újságíró; benedekrendi, majd világi tanár, ig.; jelentősek irodalomtörténeti monográfiái és műfordításai; válogatott munkái 1908-ban jelentek meg.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 34. ♠ MÉL, MIL, MI, RNL, UI

Komócsy József (1836 Vencsellő—1894 Bp.)

tanár, költő; szerelmi- és hazafias dalai, románcal, szatirikus és humoros versei több kötetben jelentek meg; alapító tagja és alelnöke a Petőfi Társ.-nak.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

II. 34. ♠ MÉL, MIL, MI, RNL, UI

Kopits Jenő (1869 Kaposvár—1946 Bp.)

orvos; a hazai ortopédia továbbfejlesztője, magán testgyógyászati int.-et alapított, majd gyermekkórházi főorvos; az ortopédia egy. magántanára; számos szakmai dolgozata jelent meg itthon és külföldön.

1890. június 23.

Kaposvár (Somogy m.), orvosnőhallgató

Az új lejáraton mentünk be, megnyitják a collagvizsgélőt, vizsgafel jöttünk a paradicsombog és a(olvashatatlan).

II. 162. ♠ MÉL, RNL

Kossuth Lujza (1810—1902 Bp.)

K. Lajos testvére, aki őt Torinóban haláláig ápolta.

1889. augusztus 11.

Csúg

II. 155. ♠ (RNL)

Kosztolányi Mór (Mór) (1806 Nemes-Kosztolány—1884 Nemes-Kosztolány)
százados, Móga és Görgey mellett végigküzdötte a szh.-ot (Komáromot védte), majd bukása után visszavonult birtokaira.

1843. május 14.

... meglátogatták a Baradlót ...

az 32^{ik} számú gyűlöf ezrednek főhadnagya kísérelve Mambrii Franciskával 30²

I. 67. ✦ RNL

Kovács György (1840 Paks—1901 Gerjen)
cs. és kir. tábornagynagy; részt vett az osztrák—francia hadjáratban (1859); a custozai csatában tanúsított bátorságáért és ügyességéért legfelsőbb elismerést kapott; később honvédkerületi parancsnok, majd tábornokhelyettes, végül a kassai hadtest vezénylő tábornoka.

1885. július ?

tábornok

II. 78. ✦ RNL

kézziszentléleki **Kováts Gyula** (1815 Buda—1873 Bp.)
cs. és kir. paleontológus, az MNM őre, a Földtani Társ. első titkára, egy. előadó, a honi őslénytan-kutatás megalapozója; több mint 20 erdélyi barlangban végzett kutatásokat.

1846. augusztus 31—szeptember 1. (→Petényi Salamon Jánossal és →Kiss Bálinttal)

Az 1846^{iki} Kassai-Egerjemen tartott orvosok és természetvizsgálók gyűléséről hazajöttökben a Veléghin Baradlót meglátogatták, a valamint egyfelől lenné a természet remek művét hőmálták, egy másfelől méltó bozankodással (!) rufaszták az illetők hanyagságát és az látogatók vandálizmusát.

Aug. utolsója és Szeptember elsője közötti tájékról ...

I. 100. ✦ MÉL, MI, RNL, ÚML

Körösy József dr. hc. (1844 Pest—1906 Bp.)
statistikus, a Föv. Statisztikai Hivatal lg.-ja, az MTA tagja; jelentős szerepe volt a hazai statisztika fejlődésében és a Szabó Ervin Könyvtár létrehozásában.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

Budapest főváros statisztikai hivatalának igazgatója

II. 34. ✦ BpL, MÉL, MI, RNL, ÚML

Körösy László (1856 Esztergom—1918 Dömös)
tanár, irodalomtörténész, író, nevelő, majd főreális tanár, több lap szerkesztője és önálló mű (regény, elbeszélés és esztétikai tanulmány, életrajz) szerzője.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

szervező

II. 34. ✦ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚML

Krisztinkovich Béla (1860 Kaposvár—?)

építész és zongoraművész; Liszt Ferenc tanítványa, később építési oklevelet szerzett, s a fővárosnál műsz. tanácsos lett; a bp.-i automobilklub egyik alapítója, az önkéntes gépkocsi-csapat alvezére.

1887. július 16.

műfőnök, fővárosi mérnök, Budapest

II. 103. ✦ RNL

Kubik Gyula (1863 Eger—1928 Bp.)

mérnök, Párizsban tanult; a századforduló egyik legjelentősebb vasútépítő mérnöke, a M. Mérnök és Építész E. elnöke.

1880. július 3.

Egerből

II. 24. ✦ MÉL, MTT

Kubinyi Rudolf (1816 Várgede—1896 Várgede)

megyei tisztségviselő, földbirtokos, egy. képviselő; Gömör, majd Heves vm. főispánja; kas-télyában tudósokat, művészeket látott vendégül, baráti kapcsolatban volt Petőfivel; írásai jelentek meg az Atheneum folyóiratban.

1840. július 28. (családtagokkal)

1845. október 15. (→Egressy Gáborral és →Czakó Zsigmonddal)

I. 46., I. 91. ✦ SB

Kuthy Lajos (1813 Érmihályfalva—1864 Nagyvárád)

regény- és drámaíró, az MTA tagja; teol.-nak indult, majd nevelő, joggyakornok, aljegyző, hírlapszerkesztő, a Kisfaludy Társ. tagja; Batthyányi Lajos titkára, a miniszterelnökség irodái-gja; a legdivatosabb írók egyike a 40-es években; fényűző életmódja miatt tönk-remet.

1846. július 20.

I. 97. ✦ MÉL, RNL, ÚML

Latabár András (Endre) (1811 Kiskunhalas—1873 Miskolc)

színész, tenorista, színig., zeneszerző, színpadi fordító, a vidéki zenés színház fellendítője, a Latabár dinasztia őse; előbb Kilenyi Dávid társ.-ának tagja, majd önálló társ.-ot alapított, melyet 31 évig igazgatott.

1836. május 3. (→Kilenyi Dáviddal, →Mátéfy Joseffel és más színészekkel)

I. 6. ✦ MÉL, MI, MSz, RNL, ÚML

Latzkó Húgó (1876 Bp.—1932 Bp.)

tanár, irodalomtörténész; különböző egy.-eken főként angol nyelvészeti és irodalmi tanulmá-nyokat folytatott; a bp.-i keresk. akad., majd a Keleti Keresk. Akad. tanára, a tudományegy.-en az angol nyelv lektora; számos angol tankönyve és regényfordítása mellett önálló angol irodalomtörténeti munkái is megjelentek.

1890. július 4.

Budapest, Pest m., akadémikus

II. 163. ✦ MÉL, MIL, RNL, ÚML

Láng Gusztáv (1849—?)

m. kir. honvédhadnagy, majd Dobsina rendőrfőkapitánya; a Dobsinai-jégbarlang egyik fel-fedezője (1870).

1869. május 30.

1889. május 7.

I. 229., II. 129.

László József (1808 Fugyivásárhely—1878 Kolozsvár)

színész, színigazgató; pályáját vándorszínészként kezdte, sikereket Miskolcon, Kassán, Debrecenben, Nagyvárádon ért el, 1837—58 között a Pesti Magyar, és a Nemz. Színház művésze, majd Kolozsvárról lépett fel, ahol később művészeti tanácsadó, drámaíró és ig.-sági tag.

1870. augusztus 2. (→Paulay Edével, →Szigligeti Edével, →Tóth Somával)

ígaz!!!! (Tóth Soma bejegyzésére utalva)

I. 240. ✦ MSZ

Lehár (Franz) Ferenc (1870 Komárom—1948 Bad Ischl)
zeneszerző, karmester, prágai konzervatóriumi tanulmányok után 1890-től Losoncban, Polóban, Triesztben, Bp.-en és Bécsben katonakarmester, operettjei világhírt hoztak számára.

1891. augusztus 13.

Csapellmester 25. J. R. Losonc

II. 181. ♠ MÉL, MIL, MI, MSZ, RNL, ÚML

Lisznyai (Damó) Kálmán (1823 Herencsény—1863 Buda)
jogász, költő, aljegyző, táblabíró; tanulmányait Eperjesen végezte, majd részt vett őrnagyi rangban a szh.-ban, utána csak az irodalomnak élt, 3 verseskötete jelent meg.

1840. július 2. (édesapjával: L. Márk T. Nógrád vgy. táblabírója és az Ügyvédi Kar Elnöke)

Eperjesi jogász

A baradlóból

A természet - enő örök ünnepeit ül keleleiben ...

Csoda-hinest e' szittya hazának.

I. 45. ♠ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Lónyay Menyhért (gróf) (1822 Nagylónya—1884 Bp.)
bölcsezdoktor, politikus, miniszterelnök, az MTA tagja, elnöke; Bereg vm. képviselője, pénzügyi tanácsos, a Földhitelint. alapítója, titkos tanácsos, pénzügyminiszter, 1871-ben grófi rangot kapott.

1837. szeptember 9. (Albert testvérével és →Sasku Károlyval)

I. 24. ♠ MÉL, MIL, ÚML

Losonczi László (1844 Nagykőrös—1913 Nagykőrös)
tanár, pedagógiai író; teol. tanulmányait Pesten, majd angol egy.-eken folytatta, közben nevelő; a nagykőrösi ref. tanítóképző tanára, angolból lefordította Spencer: Értelmi, erkölcsi és testi nevelés c. munkáját.

1865. szeptember 4.

ref. papnövevények, Pestről

...meglátogatják a baradlót estei 8 órától regeli 5 óráig, az új délut. egyez a csillagok-

toronyig;

I. 199. ♠ MÉL

Madarassy János (1802 Eger—1861 Buda)
jogász, szakíró; az egri lyceumban jogtanár, a szh. után Pesten ítélőtáblai bíró, több jogi műve jelent meg.

1841. augusztus 3.

Havas mezei aljegyző ... Egerből

I. 58. ♠ MÉL

Madarász Rezső (dr.) (1823 Rozsnyó—1889 Rozsnyó)
orvos, Gómör vm. főorvosa; egészségügyi, orvosi dolgozatok mellett közreadta a M. Orvosok és Természetvizsgálók Munkálatai XII. köt.-ében (1868) *Rövid leírása az agyteleki barlangnak* c. cikkét.

1862. augusztus 24. (feleségével és társasággal)

... ezen alulról társaság nyert élvezetét e nagyzeren természeti nevezetessé templomban

1869. augusztus 13. (lányával)

1875. július 30. (családtagokkal)

1880. szeptember 4.

I. 154., I. 232., I. 301., II. 29. ♠ MI

Madarász Viktor (1830 Csetnek—1917 Bp.)

festő, a m. romantikus-történelmi festészet egyik legnagyobb alakja; fiatalon részt vett a szh.-ban, bujdosás után jogot tanult, majd festészetét pedig a bécsi akad.-án és Párizsban.

1850. május 30.

a csetneki társaság

I. 112. ♠ MÉL, MFG, ML, ÚML

Maderspach Livius (1840 Ruszkabánya—1921 Rákospalota)
bányamérnök, szakíró; Ausztriában, Németo.-ban, majd Selmezbányán tanult; Berzétén bányagondnok, majd a Hernád völgyi Vasipari Rt. üzvezvez.-je; a Rozsnyó környéki vasércbányázzal, a szeppességi és Garam-völgyi ércelőfordulásokkal kapcsolatos szakcikkeit írt.

1873. augusztus 6. (feleségével, rokonaival)

1877. július 24. (családjával)

Rozsnyó

I. 274., II. 2. ♠ MÉL, MI, RNL, SB

Majer István (1813 Mocsonok—1893 Esztergom)
pap, tanár, grafikus, szak- és népies író, főrendiházi tag; esztergomi tanítóképző intézeti tanár, a pesti egy.-en a pedagógia h. tanára, majd kürti plébános, esztergomi kanonok, c. püspök; az első pesti bölcsőde megalapítója; számos rézmetszetet készített, népdalokat, tájszavakat gyűjtött.

1846. augusztus 7.

áldozópap 's esztergomi tanár, táblabíró

I. 98. ♠ MÉL, MIL, ÚIL

Majunke Gedeon (1855 Szepesszombat—1922 Szepesszombat)
műépítész; a bécsi műegy.-en tanult, ahol a művészeti akad.-át is elvégezte; a Magas-Tátra kiváló építész, a tátrai üdülőhelyek majd minden jelentős épületét és a Téry menedékházat is ő építette, több felvidéki kastélyt restaurált; a turisztika terén kifejtett munkásságáért nevét a tátrai Majunke-torony őrzi.

1871. május 28. (a kassai főreálisk. tanulójaként →Antolik Károly vezetésével)

I. 247. ♠ MÉL

Makfalvy Géza dr. (1844 Pest—?)

ügyvéd, orsz. képviselő, törvényszéki bíró, fm. államtitkár, Somogy vm. főispánja, majd ügyvédi irodát nyit; számos törvényhatósági és közigazgatási bizottság tagja; jogi, politikai, közgazd.-i tanulmányai mellett verseket is írt.

1868. augusztus 22.

bír. táblai jurátus Pestről

I. 222. ♠ MI, RNL

Markó Ernő (1868 Kassa—?)

festő; Münchenben és Párizsban tanult, főként tájképeket, budai havas utcaképeket festett, melyek több díjat kaptak (egy képe a beszercebányai múzeum, kettő az MNG tulajdona); 1884-ben Bp.-en volt kiállítása, 1909-ben a Nemz. Szalon plakátpályázatán 1. díjat nyert.

1887. július 27.

(megrajzolta a vendéghelyben Klanicza János barlangvezető arcképét, lásd a hátsó borító belső oldalán)

II. 112-113. ♠ MFG, RNL, SB

Maurer Gyula (1872 Kassa—1948 Bp.)

mérnök, jelentős vízügyi létesítmények (csepeli szabadtó, Bega-szabályozás, Sajó-szabályozás) építésének vezetője, kormánybiztos.

1890. augusztus 6. (unokatestvérével →Hazsinszky Rezsővel)

Kassa, műegy. hely.

II. 167. ♠ MÉL, MTT, SB

Maurer János (1850 Óbuda—1910 Bp.)

tornatanár, sportszakíró; a m. tornalrodalom egyik úttörője; a tornatanítóképző oktatója, majd ig.-ja, o. tornaszakfelügyelő, elkészítette a tornatanítás módszertanát és tanterveit, a Mo.-i Tornatanítók Együletének alapítója, majd alelnöke.

1877. július 22. (→ Zsinger Mihállyal)

Budapest

1883. július 3. (→ Zsinger Mihállyal)

főv. tanító

II. 2., II. 55. ♦ MÉL, RNL

(Mágócsy)- Dietz Sándor (1855 Ungvár—1945 Bp.)

botanikus, egy. tanár, az MTA tiszteletbeli tagja, az Egy. Botanikus Kert ig.-ja; szakterület a növényélettan és az erdészeti növénytan.

1875. augusztus 14.

Ungvár, tanárjelölt

I. 305. ♦ BI, MÉL, MI, MUL, RNL, ÚML

Máriássy János báró (1822 Igló—1905 Bp.)

cs. és kir. altábornagy, főrendiházi tag; a szabadságharcot a tiszántúli nemzetőrség főparancsnokaként, majd hadosztályparancsnokaként harcolta végig, halálra ítélték, melyet 18 évi várfogságra változtattak, 1856-ban szabadult; az újonnan alakult honvédségben ezredes, majd altábornagy; valóságos belső titkos tanácsosi rangot és bárói címet kapott.

1885. július ? (honvéd keret gyakorlatok résztvevő)

alt. táb. gyakorlat vezetője

II. 78. ♦ RNL, SB

Mártonfy Márton (1848 Szilágycse—?)

teol., tanár, újságíró, szerkesztő, majd jogász, orsz. képviselő; működött nevelőként, polg. isk. ig.-ként, tanfelügyelőként stb., emellett számos lapnak volt munkatársa, szerkesztője, tankönyveket írt.

1884. október 4-5.

igazgató, szerkesztő és vezetett szerkesztés

... a kassai nyelv, nyelv, közgazd., szerkesztők és rajztanárak megfigyelésén Szemere Ádám ifjarszónyát, nekibuzdulának és vad és szelíd házaszót költönek.

II. 74. ♦ MI, RNL

Mátéfy Josef (?—1848 Kolozsvár)

vidéki színész, fordító, sűgő 1828—33. között Kassán; Kolozsvárott és Kecskeméten ig.; fő művei a M. játékszini zsebkönyvek (1830, 1831), több színművet fordított m.-ra (pl. Schiller: Tell Vilmos, Moliere: A férfi iskola).

1836. május 3. (→ Kilyényi Dáviddal és → Latabár Andrással)

I. 6. ♦ MI, MSZ

Melczer István (1810 Pest—1896 Bp.)

ügyvéd, bíró, az utolsó kir. személynök, főrendiházi tag, a kassa—eperjesi kerületi bíróságok kir. biztosa; címertanál és régészettel is foglalkozott, ezirányú cikkei jelentek meg.

1850. november 14.

I. 121. ♦ MÉL

Mesterházy (István) fhdgy. (1811 Mesterháza—1854 Mesterháza)

honvédezredes; gyalogezredben, a kir. testőrségnél, majd vértesslovasezredben szolgált; a

szh.-ban Mezőtúr és környéke nemzetőr parancsnoka, Budavár bevételét után ezredes;

Aradon halálra ill. kegyelemből 18 évi várfogságra ítélték.

1841. június 3. (→ gr. Zichy Edmunddal és társasággal)

... fő hadnagy

... egy kellemez éjt töltötték a híres barlangban ...

1841. június 25. (katonákkal)

első lieutenant

I. 53. ♦ MÉL

Michalek Manó (1838 Jánosi—1915 Eger)

rk. pap, tanár, egyházi író; tanítóképzőintézeti tanár, az egri jogakad.-án a világtörténelem tanára, majd kanonok; több önálló egyházi és történelmi mű szerzője.

1886. augusztus ?

tanár, Eger

II. 94. ♦ RNL, SB

Mihálik János (1818 Arad—1892 Bp.)

víz- és útéplő mérnök, honvéd alezredes; számos jelentős vízmunka (Ferenc-csatorna, Pó-szabályozás, Tisza-szabályozás, bezdáni hajózállás, stb.) tervezője és építésének irányítója, a betonépítés hazai meghonosítója.

1852. május 21.

... a barlangot megfigyelték másodszor ...

... és többek közt mint gyerekek elkényeztetik a vizsgélást, gyakorlatosan vissza téve, a tovább menni nem akarók meg nem felelték ... (olvashatatlan)

I. 130. ♦ MÉL, MTT, ÚML

Mihály József (1853 Kolozsvár—1927 Bp.)

orvos, tanár, műfordító, újságíró; kezdetben nevelő, majd középisk. tanár; 41 évesen szerzett orvosi diplomát, a Vigszínház orvosa; különböző lapokba írt irodalmi és színházi kritikákat; sok színdarabot fordított angolból és franciából a pesti színházak számára.

1881. július 9. (az Irok és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

tanár

II. 34. ♦ MÉL, RNL

Miklós Gyula ifj. (1832 Finke—1894 Bp.)

szőlész, agy. képviselő; a hazai szőlőtermesztés újjáteremtője, megszervezte a Központri Mintapincét, létrehozta a konyakipart, a szőlészeti és borászati oktatást, képzést, jelentős szerepe volt a filoxeravész leküzdésében.

1875. szeptember 21.

Finke

I. 308. ♦ MÉL

Miklós Ödön (1856 Finke—1923 Passau)

mérnök, agy. képviselő, főrendiházi tag; vasúti, majd mezőgazd. építkezések vez.-je; földművelésügyi államtitkár, a párizsi világkiállítás m. kormánybiztosa, a Duna-bizottság első elnöke.

1875. szeptember 21.

Finke

I. 308. ♦ MÉL

- Molnár Lajos** (1837—?)
tanár a debreceni földművesisk.-ban, majd az intézeti gazd. ig.-ja; földhitelint.-i becselő; szakirodalmi munkássága gazdag és kiterjedt.
1874. június 23. (→Deiningger Imre, →Domokos Kálmán, →Schwarczor Viktor)
tanárképzéséről és 20 hallgatójáról
A debreceni magy. kir. gazdasági felsőbb tanintézetből ... a tanárok
I. 280. ♠ MI
- Mudrony Soma** (1841 Késmárk—1897 Kísszlatina)
jogász, közgazd. író, egy. képviselő; az O. Iparegy. titk., ig.-ja, napi- és hetilapok közgazd. rovatának vez.-je, az Iparegy. kiadványainak szerkesztője, az Iparpolitika propagálója.
1883. augusztus 19.
I. 169. ♠ MÉL, ÚML
- Műnnich Adolf** (1821 Igló—1899 Igló)
bányamérnök, a dobsinai, majd rudabányai bányák ig.-ja; részt vett a szh.-ban; fő érdeme a salgótarjáni kőszénteleg feltárása; megírta a szépesi bányászat történetét.
1871. július 26. (fiával →M. Auréllal és családtagokkal)
I. 252. ♠ MI, MTT, RNL, SB
- Műnnich Aurél dr.** (1856 Igló—1906 Bp.)
ügyvéd, egy. képviselő, tartalékos honvédmérnök, takarékpénztári elnök; közgazd., ipari és közlekedési vállalatok vez.-je, a Mo. Kárpáte. elnöke; →M. Adolf fia, →M. Kálmán testvére.
1871. július 26. (apjával →M. Adolffal és családtagokkal)
VI. osztály, Igló
1886. augusztus 6.
ország. képviselő, Budapest
I. 252., II. 88. ♠ MI, SB
- Műnnich Kálmán** (1854 Igló—1934 Igló)
bányamérnök, bányaig., udvari tanácsos, egy. képviselő; 1880-ban felmérte a Baradla-barlangot, ő irányította a Vörös-tói bejárat áttörését; →M. Adolf fia, →M. Aurél testvére.
1886. augusztus 6. (családtagjával)
bányaingázgató, Igló
1890. március 17.
bejegyzés →Siegmeth Károlynál
1890. május 7. (Siegmeth Károlyival)
bányamérnök, Igló
az áttörés felülvizsgálás alkalmából
II. 88., II. 156., II. 157. ♠ RNL, SB
- Nádasdy Ferentz fogarastölldi gróf** (1801 Pest—1883 Bp.)
földbírtokos, Moson, majd Árva vm. főispánja, igazságügyminiszter, tárcanélküli miniszter, erdélyi kancellár, az aranygyapjas rend kintetettje.
1840. június 30.
Mosonvi Fő ispán
I. 45. ♠ SB
- Nádaskay Lajos** (1816 Külsőbócs—1860 Pest)
újságíró; a sárospataki koll.-ban tanult, Pesten orvostanhallg.; számos lap munkatársa és szerk.-je; operaszövegeket fordított m.-ra; jelentős műve a *M. helyesírás szabályai*.
1841. július 23.
Népszerű
I. 55. ♠ MÉL, MIL, ÚIL

- Nendtvich Károly** (1811 Pécs—1892 Bp.)
orvos, kémikus, tud. egy., majd műeg. tanár, az MTA tagja; előadásait – hazánkban első ízben – m. nyelven tartotta; a hazai kőszenekeket, aszfaltokat és ásványvizeket tanulmányozta.
1841. augusztus 9. (→Frivaldszky Imrével és →Gerenday Joseffel)
Orvos Doctor Pestről
I. 58. ♠ MÉL, MI, MTT, MUL, RNL, ÚML
- Neogrády Antal** (1861 Galsa—1942 Alag)
festő, a Képzőművészeti Főisk. vízfestés tanára, több akvarellje van az MNG birtokában.
1874. augusztus 6. (családtagjával)
I. 287. ♠ MÉL, MFG, MI, RNL
- Nyáry Jenő báró** (1836 Bagonya—1914 Piliny)
ősrégész, cs. és kir. kamarás, a főrendiház tagja, majd jegyzője, min. oszt. tanácsos, az MTA tagja; a Baradla első ősrégészeti kutatója; a Csontház, majd a Nagy Pityvar ásatásai ered.-ményeit *Az Aggteleki-barlang mint őskori temető* címen jelentette meg 1881-ben.
1876. augusztus 25. (→Cherven, →Szinyey, →Ij. Szinyey, →Thallóczy, →Wagner, →Zsilinszky társaságában a Baradla ásatása alkalmával)
A történelmi térséget megfigyelés megfigyeléséből f. é. aug. 24. 25. és 26-án a csontházban régi kőtöredékeket rendeztek. A lelti tárgyak az ősrégészeti kongresszus alkalmával állítottak ki.
I. 317. ♠ MÉL, MFG, MI, MUL, RNL
- Ocovszky Kázmér (Ambrus)** (1839 Nagyszombat—?)
tanár, Benedek-rendi szerzetes és gimn. ig.; a pannonhalmi szentszék tanácsosa; több cikke jelent meg.
1864. augusztus 16. (rendtársával)
pannonhalmi sz. Benedek-rendi előzős a gymnaziumi tanár Pápról
I. 181. ♠ MI
- Odry Lehel** (1837 Nemes-Millics—1920 Arad)
énekes (bariton); a kolozsvári és a bp.-i Nemz. Színház tagja, rendezője, az Operának megnyitásától tagja; O. Árpád színművész apja; megírta emlékiratait és néhány népszínművet.
1881. július 9. (az Irok és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
a nemzeti színház tagja
II. 34 ♠ MÉL, MIL, MI, MSz, RNL, UML
- Paál László** (1846 Zám—1879 Charenton)
festőművész; Aradon, majd Bécsben, később Münchenben tanult; 1872-től Párizs mellett élt; a 19. sz. legnagyobb m. tájképfestője, kedvenc témája az erdő.
1868. augusztus 17.
(barlanglátogatásáról lrt levelet lásd a 17. oldalon)
I. 221. ♠ MFG, RNL, ÚML
- Paget, John (János)** (1808 Torpe Satchville—1892 Gyéres)
angol származású, Erdélyben letelepedett gazda és író; orvos, de hivatását nem gyakorolta; a szh.-ban Bem egyik szárnysegéde; legjelentősebb munkája a *Hungary and Transsylvania (London 1839)*, melyben részletesen ismertette a Baradla-barlangot is.
1835. szeptember 10. (→Hering, Georggal)
England
I. 11. ♠ MÉL, MI, MUL, RNL

Pajor István (1821 Ipolynek—1899 Balassagyarmat)
ügyvéd, író, műfordító; részt vett a szh.-ban, majd Nógrád vm.-i ügyész, árvászeki elnök; m. nyelvészettel foglalkozott, írt verseket, cikkeket, fordított latinból, németből, franciából, többnyire Káldor és Csalomjai álnéven.

1840. május 20. (jogásztársával)

Honát megylél, losonzeji jogfalajtó

Aggtelek!

*Kelbleden szög vész környézi léptéimet,
Felett, alatt és környül iszonyt tanogd;
De nagy művelt az isten-biznek,
Lelkem imádva csodálja benned!*

I. 42. ♠ MIL, SB, ÚIL

k(ézdí)vásárhelyi **Pap Lajos** (1826 Kézdivásárhely—1882 Bp.)

ezredes, orsz.képviselő; a szabadságharc számos családjában szerzett érdemeket, kötélt általi halálbüntetését 14 évi kufsteini várfogságra változtatták; szabadulása után nevelő, majd sza-bad eszméket hirdető képviselő.

1869. július 12.

országos képviselő

I. 229. ♠ MI

Patzauer Mór dr. (?—?)

orvos, Bécsben praktizált, részt vett az orvosok rimaszombati vándorgyűlésén; különböző témájú orvosi közleményei m. és német szaklapokban jelentek meg.

1863. május 21.

a bécsi or. h. közhírhöz nyilvánosa

I. 161. ♠ MI

Paulay Ede (1836 Tokaj—1894 Bp.)

szính. rendező, színig., a m. színművészet egyik legnagyobb alakja; Kassán, Szegeden, Debrecenben, Győrött, Kolozsvárott színész, majd a Nemz. Színház rendezője, főrendezője, ig.-ja; a Színitanoda tanára, a Színművészeti Akad. első ig.-ja, a Kisfaludy és a Petőfi Társ. tagja, az első európai színvonalú m. rendező; számos darabot fordított és cikket írt.

1869. július 21. (feleségével → Paulayné Júliával)

1870. augusztus 2. (→ László Józseffel, → Szilágyi Edével, → Tóth Somával)

I. 229., I. 240. ♠ BpL, MÉL, MIL, MSZ, ÚIL, ÚML

Paulayné (Gvozdanovics) Júlia (1827 Szabadka—1880 Bp.)

színésznő; számos vidéki városban szerepelt, többek között Latabár Endre társulatában, majd a Nemz. Színház tagja; a vidék legjobb tragikája ill. drámai színésznője.

1869. július 21. (férjével → P. Edével)

I. 229. ♠ MSZ

Pá(c)kh Albert (1823 Rozsnyó—1867 Pest)

ügyvéd, humoros író, szerkesztő, az MTA lev. és a Kisfaludy Társ. tagja; Rozsnyón, Miskolcon, Iglón, Lőcsén járt iskolába, a jogot Debrecenben végezte; többek között megalapította és 12 évig szerkesztette a Vasárnapi Újságot.

1840. július 19.

... következő 4 különböző vidéki tanuló ifjak szabadultak ki a Baradlóból: ...

— Igló — Szeges Várnagyja

I. 45. ♠ MIL, RNL, ÚIL

Pápai (Lip) Károly dr. (1861 Pápa—1893 Görz)

néprajztudós; egyéves tanulmányt tett a vogulok és osztjások között, hazatérve a MNM-ban gyakornok, majd főreális tanár; korai halála megakadályozta útjának feldolgozásában, kéziratait, gyűjtött anyagait a Néprajzi Múzeum őrizi; a finnugor összehasonlító embertan első művelője.

1891. augusztus 29.

tanár, Budapest

II. 183. ♠ MÉL, MUL, RNL, ÚIL

Pekár Gyula (1867 Debrecen—1937 Bp.)

író, politikus, államtitkár, a képviselőház, majd a nemzetgyűlés tagja; festőnek készült, de végül jogot végzett; a Petőfi és a Kisfaludy Társ. tagja, az MTA lev. tagja; termékeny író; → P. Imre fia.

1876. augusztus 23. (apjával → P. Imrével és rokonokkal)

Pest

I. 317. ♠ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Pekár Imre (1838 Rozsnyó—1823 Bp.)

gépezsmérmők, mező- és közigazdász, az MTA tagja; malomig., a debreceni gazd. akad. tanára, bankig., a párizsi világkiállítás rendezőbizottságának tagja; jelentős mértékben fejlesztette a malomipart és a hajózást; → P. Gyula apja.

1876. augusztus 23. (fiával → P. Gyulával és rokonokkal)

Pest

I. 317. ♠ MÉL, MI, MTT, RNL

Perjéssy Mihály (1862 Alsó-Kálcsa—1934 ?)

jogi író; Rimaszombaton és Sárospatakon tanult; törvényszéki bíró, vezető ügyész, majd törvényszéki elnök, kúriai bíró Nagyváradon, Pozsonyban, Szegeden, Zilahon és Miskolcon; több monográfiát és számos cikket írt, a RNL munkatársa; fia P. László középisk. tanár 1886-ban látogatta meg a Baradlót.

1877. július ?

II. 2. ♠ RNL, SB

Petényi Salamon János (1799 Ábel-Lehota—1855 Pest)

lelkész, ornitológus, az MNM állattárának őre, az MTA lev. tagja; a m. tud. madártan megalapítója; jelentősek halkutatásai is; ő kezdte meg Mo.-on a gerinces ősmaradványok, s ezzel kapcsolatban a barlangok kutatását.

1846. augusztus 31. (→ kézilisztentlélek/ Kováts Gyulával és → Kiss Bálinttal)

bejegyzés → Kováts Gyulánál

I. 100. ♠ BL, MÉL, MI, MTT, MUL, RNL, ÚML

Petheő József (1851.Jék—?)

rk. pap, hitoktató; káplán, majd plébános; cikkei egyházi és világi lapokban jelentek meg; több önálló, az erkölcsös nevelést szolgáló művet írt.

1869. május 16.

egyi gymn. VI. oszt. tanulók

I. 228. ♠ MI

Péterfy Jenő (1850 Buda—1899 Károlyváros)

tanár, kiváló esszéíró és kritikus, egy. magántanár, a Kisfaludy Társ. tagja; a m. elméleti és kritikai próza egyik legkiválóbb művelője.

1884. július 19.

tanár, Budapest

1885. július 23.

II. 68., II. ? ♠ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Plachy Bertalan (1848—?)

tanár, kir. tanácsos, tanfelügyelő, egy. képviselő; a felvidéki m.-ság küzdelmének vez.-je, szöszlője; verseket és szakcikkeket írt.

1866. szeptember 9.

első évi jóshallgató

Nagyit a kir, ha szárnyra kél,

itt valóság több a hírnél -.

I. 209. ♦ MI

Plotényi Ferdinánd (Nándor) (1844 Munkács—1933 Bp.)

hegedű- és zongoraművész; 1862-ben → Reményi Ede fedezte fel tehetségét, akinek később kísérője, a Nemz. Színház zenekarának tagja.

1862. szeptember 26. (a Reményi-terem avatása alkalmával csoporttal)

bejegyzés → Reményi Ede-nél

I. 159. ♦ MÉL, RNL, ÜML

Podmaniczky Fridrik (Frigyes) báró (1824 Pest—1907 Bp.)

jogász, író, politikus, valóságos belső titkos tanácsos, a felsőház tagja, az MTA lev. tagja; részt vett a szh.-ban, utána vidékre vonult és az irodalomnak élt, majd a közmunkák tanácsának alelnöke, operaházi és nemz. színházi intendáns; számos regényt írt; Jósika Miklós sógora.

1838. június 9. (testvérével és nevelőjökkel)

Azúd, Pest vm.

I. 27. ♦ BpL, MÉL, MIL, MSZ, MUL, ÜML

Porzso Kálmán (1860 Ludas—1940 Bp.)

író, újságlíró, színg.; több lap munkatársa, szerkesztője, a Népszínház lg.-ja; megindította a Herkules c. sportlapot és megalapította a M. Úszó E.-et, megszervezte az O. Múzeum- és Könyvtárbizottságot; a Petőfi Társ. tagja, regényeket, elbeszéléseket és színműveket írt.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

hirlapíró

II. 34. ♦ BpL, MÉL, MIL, MI, MSZ, RNL, ÜML

Pósa Lajos (1850 Radnót—1914 Bp.)

költő, ifjúsági író; tanár, majd újságlíró, több lap állandó munkatársa, az *Én Újságom* c. gyermeklap szerkesztője, a Petőfi Társ. tagja; számos verskötete, több mint 50 kötetnyi gyermekverse jelent meg, több száz versét megzenésítették.

1866. augusztus 16. (iskolatársával)

rimaszombati supplicansok

... mélytörötték a természet nagygyerű remekét; az asztaleki baradlét Vas Lajos kitünő

vezette mellett

1893. július 31.

Budapest

I. 207., II. 202. ♦ MÉL, MIL, RNL, ÜML

Pöschl Ede (1820 Bécs—1898 Bp.)

bányamérnök, bányatanácsos; jogot végzett, majd bányászati, természettud. és műszaki tanulmányokat folytatott; 1850-től a selmecbányai bányászati akad.-án az építéset és az ábrázoló geometria tanára, később lg.

1882. augusztus 27. (családtagokkal)

kir. bányatanácsos, Selmecbánya

II. 50. ♦ MÉL, MTT, SB

Pözl Ede (Eduárd) (1851 Bécs—1914 Bécs)

német humorista; a Wiener Neues Tageblatt szerkesztője; a bécsi élet alakjait megrajzoló tárcái 18 kötetes gyűjteményes kiadásban jelentek meg (m. fordításban is).

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

az N. Wiener Tagblatt dolgozójaként

II. 33. ♦ RNL

Puky Ákos (1845 Kükemező—1906 Bp.)

sebészorvos, egy. magántanár; Pesten és Bécsben tanult, a Poliklinika, majd a Vöröskereszt kórház sebészfőorvosa, elsőik között honosította meg az antiszeptikus elveket; főként a sebkezelés, a sebészeti patológia és a műtétten kérdéseivel foglalkozott.

1883. augusztus 19.

I. 169. ♦ MÉL

P. Szathmáry Károly (1831 Szilágysomlyó—1891 Bp.)

tanár, író, egy. képviselő, az MTA tagja; termékeny író; a szh.-ban való részvételéért börtönbe került, majd különböző helyeken tanított; több lap szerkesztője, az O. Kisdudóvó E. alapítója és elnöke, a Kisfaludy Társ. tagja, a Petőfi Társ. alapító tagja.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével, fiával)

a magyar tudományos akadémia tagja

II. 35. ♦ MÉL, MIL, MI, RNL, ÜML

Pulszky Garibaldi (1861 Torino—?)

mérnök, → P. Ferenc fia; vasúti és hajózási főfelügyelő, MÁV zágrábi üzletvez., a kassa—odenburgi vasút vezérig.-ja; számos hazai vasút és híd, valamint a Korintusi-csatorna építésében vett részt.

1882. szeptember 14.

Mérnök inette, Budapest (olvashatatlan rész)

II. 51. ♦ MI, RNL

Pulszky Ferenc (1814 Eperjes—1897 Bp.)

jogász, politikus, régész, művészettörténész, az MTA tagja, másodelnöke, Kossuth Lajos közvetlen munkatársa, akit az emigrációba is követett, majd amnesztiát kapva hazatért; a képviselőház tagja, a MNM lg.-ja, számos társadalmi szervezet alapítója, tagja és elnöke.

1837. augusztus 11.

I. 22. ♦ BpL, MÉL, MIL, MI, ML, MUL, RNL, ÜML

Pyrker János László (1772 Nagyláng—1847 Bécs)

egri érsek, az MTA tiszteleti tagja; a tudomány és a művészet támogatója, számos német nyelvű költői mű szerzője; értékes képgyűjteményét az MNM-nak ajándékozta.

1840. június 22. (kíséretével)

Egri Patriarca Érsek

I. 44. ♦ (BpL), MÉL, MI, RNL, ÜML

Quirin Lajos (?—?)

A Saar-vidékről Mo.-ra telepedett; 1883-tól 25 éven át a borsodnádasi lemezgyár lg.-ja.

1892. augusztus 14. (családjával, köztük fiával → Q. Lipóttal)

vasgyár igazgató, Borsod Német

II. 192. ♦ MÉL

Quirin (Leó) Lipót (1887 Dillingen—1943 Bp.)

kohó- és vegyész mérnök, egy. képviselő; pályáját a Rima...-Salgótarjáni Vasmű Rt.-nél kezdte, majd az új özdi vasolvasztók főmérnöke lett, melyet jelentősen továbbfejlesztett,

- végül a vállalat vezérig.-ja; az O. Bányászati és Kohászati Egy. elnöke, a bp.-i Mérnöki Kamara alelnöke; → Q. Lajos fia.
1892. augusztus 14. (családjával, köztük apjával → Q. Lajossal)
főgymn. VI. o. 7., Eger II. 192. ✦ MÉL
- Radácsi György** (1846 Szepesi—1928 Sárospatak)
 tanár, egyházi író; a sárospataki főgymn.-ban, majd ref. teol. akad.-án a bibliai tud.-ok tanára; egyházker.-i tanácsbíró és főjegyző; szerkesztette a Sárospataki Lapok-at, fő-szerk.-je a Sárospataki Református Lapoknak, a Sárospataki Irodalmi Kör tiszteletbeli elnö-ke; ő állította a gönci Károli-szobrot, tevékenyen részt vett a Károli-biblia átdolgozásában.
1881. augusztus 29.
sárospataki tanár és neje Bálint Erzsébet II. 38. ✦ MIL, RNL, SB
- Radvánszky Béla (báró)** (1849 Sajókaza—1906 Bp.)
 jogász, művelődéstörténeli író, koronaőr, az MTA tagja, ig.-ja, egy. képviselő, Zólyorn vm. főispánja, az általa alapított M. Heraldikai és Genealógiai Társ. elnöke; irodalomtörténeti műveket is írt; → R. Géza öccse.
1874. szeptember 5. (→ öccsével, családtagokkal és → Vay Aladárval, Alajossal)
 I. 290. ✦ MÉL, MIL, ÜIL
- Radvánszky (Gelza) Géza báró** (1847 Sajókaza—1918 Bp.)
 politikus, Borsod vm. közéletében jelentős szerepet vállalt, megalapította a helyi szabadelvű pártot, melynek elnökévé választották; → R. Béla bátyja.
1870. július 15. (→ Bathányi Elemér gróffal)
1874. szeptember 5. (→ bátyjával, családtagokkal és → Vay Aladárval, Alajossal)
 I. 239., I. 290. ✦ MÉL
- Ragályi Gyula (?—?) Ifj.?**
 népes Gömör vm.-i földbirtokos család tagja; a barlang gyakori látogatója; 1876-ban vendégül látta a m. orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésének résztvevőit (lásd 6. oldal).
1850. augusztus 5.
... az új ágy 2 kőtől fogva először járta meg olasz és német nyakörv és nyomdalküti utakon vízen... I. 115
- Ragályi Lajos (kis-csoltói) (?—?)**
 népes Gömör vm.-i birtokos család tagja; Gömör vm. szolgabírája, a múlt sz.-ban a barlang tulajdonosának, az aggteleki közbirtokoságnak ig.-ja; 1839-ben aláírásával szerepel a vendégeknyvbán az első barlangvédelmi előírás, és a belépődíjak rögzítése.
1839. április 24.
Gömör Vármegye Szolgá. Bizója
1841. július 12.
Sz. Birtó Gömörből
1843. május 23. (rokonokkal)
 I. 35., I. 54., I. 67.
- Ráth Károly** (1821 Buda—1897 Bp.)
 jogász, Bp. főpolgármestere; táblai jegyző, az országbírói értekezlet tagja, Józsefváros képviselője, a kir. tábla alelnöke, 1873-tól főpolgármester.
1866. augusztus 9. (rokonával és → Weisz János)
Postáról I. 206 ✦ (MÉL), RNL

- Reichenhaller Kálmán** (1852 Pest—1919 Bp.)
 kémikus; Keszthelyen, Magyaróváron és Selmechányán tanult, majd Bunsen tanársegédje; főreálisk. tanár Aradon és Bp.-en; több tankönyvet és kémiai szakdolgozatot írt.
1868. augusztus 13.
*VIII. oszt. végzett ... meglátogatták e nagygyerő, egyetlen barlangot.
 Éljen Vass Lajos deák ügyes vezetőnk.* I. 221. ✦ MÉL
- Reményik Zsigmond (?—?)**
 földbirtokos Dormándon, R. Zsigmond (1900—1962) író apja.
1883. augusztus 9.
földbirtokos, Dormánd (Heves megye) II. 60. ✦ (MÉL)
- Reményty (korábban Reisenhoffer) Rezső** (1828 Léva—?)
 postafőtisztviselő; bölcsészettud. és jogot tanult; résztvett a szh.-ban; Pesten, Kolozsvártól, Temesváron, Kassán szolgált; postaügyi szakirodalmi munkásságot fejtett ki.
1868. július 18. I. 219. ✦ MI
- Reményi Ede** (1828 Miskolc—1898 San Francisco)
 világhírű hegedűművész, zeneszerző; a szh. után külföldön élt, 1860-ban amnesztiát kapott és hazatért; hangversenyeivel bejárta a világot; jelentős összeggel támogatta a Pelófi és Széchenyi szobrok felállítását.
1862. szeptember 25.
*Az 1862-ik év Szeptember 25-én történt Baradla látogatásában és Reményi Ede tisztele-tesre elvezetett "Reményi terem" ünnepélyes felavatásánál részt vettek: (21 név).
 I. 159. ✦ MÉL, MI, RNL, ÜML*
- Reményi Károly** (kb. 1837—1896 Balassagyarmat)
 ügyvéd, Balassagyarmat főbírája, Nógrád vm. törvényhatósági bizottság tagja; → R. Ede öccse; társadalmi, közéleti cikkei, útirajzai különböző lapokban jelentek meg.
1862. szeptember 25. (a Reményi-terem avatása alkalmával)
bejegyzés → R. Edénél I. 159. ✦ MI
- Répassy János** (1844 Hermádnémeti—1926 Bp.)
 r. kat. lelkész, tanár, költő; tanítóint. tanár Egerben, majd lelkész; több lap belső munka-társa, több tankönyv szerzője.
1868. szeptember 18. I. 224. ✦ MÉL
- Révész Imre** (1859 Sátoraljaújhely—1945 Nagyszőlős)
 életképfestő és illusztrátor, a Képzőművészeti Főisk. tanára, a kecskeméti művésztelep vez.-je, Párizsban és Bécsben tanult, ott is élt.
1890. augusztus 20. (családtagjaival)
Bécs, festőművész II. 172. ✦ MÉL, MI, RNL, ÜML
- Richter Aladár** (1868 Rimaszombat—1927 Bp.)
 botanikus, egy. tanár, az MTA lev. tagja; reálisk. ill. gimn. tanár Versecen, Aradon, Bp.-en, tanársegéd, majd tanár a kolozsvári egy.-en, közben a MNM növénytárának vez.-je; az

- Erdélyi Múzeum könyvtári oszt.-ának vez.-je; Kolozsvárt botanikus múzeumot és új, általános növénytani int.-et hozott létre.
1888. július 11. (Fábrý Jánossal)
bölc. hallg., Rimaszombat
1889. augusztus 15.
Rimaszombat, tanárjelölt
 II. 115., II. 138. ♦ MÉL, RNL, SB, ÚML
- Rinyi Ede (1856 Prakfalva—1917)
 festő, Bp.-en és Münchenben tanult; életképeket, falurészleteket festett.
1885.
festőművész, Műncken
 II. 82. ♦ MFG
- Rodiczky Jenő dr. (1844 Mácsa—1915 Alag)
 gazd. szakíró; tanár a magyaróvári gazd. akad.-án, a kassai gazd. tanint. ig.-ja; a tervet szerint létrehozott O. Gyapjúminősítő Int. ig.-ja; a Mo.-i Kárpát. Keleti Kárpát Oszd.-ának alelnöke, s mint ilyen a Baradla-barlang felügyelője.
1891. június 27. (a barlangbizottság szemléje alkalmával)
a keleti kárpát országgy. alelnöke
 II. 178. ♦ MÉL, MIL
- Rombauer Tivadar (1803 Lőcse—1855 USA)
 kohómérnök; selmecbányai tanulmányok után Rohoncon, majd Munkács mellett ig., hosszabb külföldi tartózkodás után 1843-ban a Rimal Coalitio vez.-je, majd min. oszt. főnök, a pesti O. Fegyvergyár ig.-ja, a szh. után az USA-ba emigrált.
1844. április 10/11. (családtagokkal)
 I. 76. ♦ MÉL
- Rómer Flóris (1815 Pozsony—1889 Nagyvárád)
 régész, a m. művelődéstörténet úttörője, egy. tanár, az MTA tagja, a M. Történelmi Társ. alapító tagja, a Benedek-rend tagja; a szh.-ban való részvételéért 8 évi börtönre ítélték; szerkesztette az Archeológiai Értesítőt és Közleményeket; alapvető önálló műveket írt.
1846. szeptember 10.
a kir. pozsonyi feltárásiállás a természettan ny. s. társára
 I. 100. ♦ BpL, MÉL, MIL, MI, ML, RNL, SB, ÚIL, ÚML
- Rónay Ferenc (1808 Liptóújvár—1881 Selmecbánya)
 bányamérnök; selmecbányai tanulmányok után a környék különböző bányüzeménél működött bányamérőként, bányatisztviselőként, bányafelügyelőként, bányatanácsosként; szakcikkei m. és német szakfolyóiratokban jelentek meg.
1874. január 1.
bányatanácsos
 I. 276. ♦ SB
- Róth Márton (1841 Késmárk—1917 Igló)
 tanár, turista feltáró; a Magas Tátra, de főként a Szlovák Paradicsom turista feltárásában (menedékház- és útpítész, útjelzés) úttörő munkát végzett; 14 évig szerkesztette a Mo.-i Kárpát E. évkönyvét.
1871. július 20.
Szeps-lyélárd
 I. 250. ♦ MÉL, MI, MTT, MUL
- Rudnay Gyula (1878 Pelsőc—1956 Bp.)
 festő, Kossuth-díjas, kiváló művész; az alföldi isk. vez. mestere, a Képzőművészeti Főisk.

- tanára, számos díjat nyert, a bajai művésztelep alapítója; sok képe található az MNG-ban.
1891. június 11. (a sajo-gömöri ev. polg. isk. tanárai és növendékei)
tanuló
 II. 178. ♦ MÉL, MFG, MKL, RNL, SB, ÚML
- Saskó Károly (1806 Felsőbánya—1869 Pest)
 ügyvéd, mérnök, tanár, politikus; dolgozott a Tisza felmérésén és szabályozásán, közben tanár Máramaroszigeten; Széchenyi munkatársa, a szh.-ban százados; matematikai, kultúrpolitikai és pedagógiai munkákat írt, utópista szocialista eszmék hirdetője; 1854-ben kiadott illetéktana tette nevét ismertté; 9 nyelven tudott, ezekből fordított.
1837. szeptember 9. (→Lónyay Menyhérttel)
 I. 24. ♦ MÉL, ÚIL
- Schober Albert (1841—1910)
 mérnök, szakíró, a MÁV ig.-ja és elnökhelyettese; nagy szerepe volt a nemzetközi vasúti forgalom megszervezésében és a zónadijszabás kidolgozásában; számos szakcikket írt.
1881. július 9. (az Irók és Művészek Társa.-ának 136 fős csoportjával)
m. kir. államaszintek igazg. főbiz.
 II. 35. ♦ MI, RNL
- Schulek Frigyesné (?—?)
 a híres építész, műgy. tanár, az MTA tagjának (1841—1919) felesége.
1890. augusztus 14. (valószínűleg lányaival: Vilma, Márta)
 II. 169. ♦ (BpL, MÉL, MI, ML, RNL, ÚML)
- Schulek Vilmos (1843 Pest—1905 Bp.)
 szemész, egy. tanár, az MTA tagja; a moder m. szemészeti isk. megalapítója, különösen a hályogműtési eljárást és műszereit fejlesztette.
1863. szeptember 11. (→Zsigmondy Bélával)
10²⁶ 11²⁶ való tízzel az asztali Baradla-tóhoz tartak; orvosi művelők.
 I. 174. ♦ MÉL, MI, RNL, ÚML
- Schwarczer Viktor dr. (?—?)
 tanár a debreceni mezőgazd. akad.-án; számos cikke és önálló műve jelent meg első sorban a mezőgazd. kémiai vonatkozásairól.
1874. július 23. (→Deininger Imre, →Domokos Kálmán, →Molnár Lajos tanártársaival és 20 hallgatóval)
A debreceni megy. kir. gazdasági feladati tanácsból ... a tanácsok
 I. 280. ♦ MI
- semsei Semsey László dr. (1869 Pest—?)
 államtud. doktor, egy. képviselő, tartalékos huszárhadnagy, Abaúj—Torna vm. lötenyész-tési bizottságának elnöke, a millenniumi ünnepségek szertartásmestere.
1886. augusztus 9-10.
Semse
 II. 89. ♦ MI
- Sepsy Károly (1822 Szatmár—1853 Szatmár)
 színész, színig.; vándortársulatában lépett fel Petőfi Sándor is; több cikket, novellát és két könyvet írt.
1848. április 17. (6 színésszel)
színigyzgató
 I. 106. ♦ MÉL, MI, MSz, ÚIL

- Serényi Gábor gróf** (1817—1868)
birtokos; leírta Nagybánya környékének geológiai viszonyait.
1836. szeptember 1. I. 17. ✦ MI
- Sesztina Jenő** (1869 Debrecen—1944 Debrecen)
vasnagykereskedő; a M. Kereskedelmi E. elnöke, számos más ipari és kereskedelmi vállalat ig.-ságának tagja; felsőházi tag.
1886. augusztus 6. II. 89. ✦ MÉL
Debrecen
- Sesztina Lajos** (1823 Debrecen—1905 Debrecen)
vasnagykereskedő; apja S. János által alapított vaskereskedést a Tiszántúli egyik legnagyobb szaküzletévé fejlesztette; a debreceni Ipar- és Keresk. Bank és az István Gőzmalom Rt. elnöke; 1905-ben n. nemességét kapott.
1841. július 22. I. 55. ✦ MÉL
- Slegmeth Károly** (1845 Znaim—1912 Munkács)
gépezésmérnök, MÁV főtisztviselő, földrajzi író; a Mo.-i Kárpátok Keleti Kárpátok osztályának megalapítója, titkára, alelnöke; az 1910-ben megalakított Barlangkutató Bizottság-nak első elnöke; hatalmas és eredményes munkát végzett a Baradla fejlesztése és népszerűsítése terén; az első m. barlangbibliográfia társszerzője.
1879. július 29. I. 55. ✦ MÉL
Kárpáti egyesület beszéde. *Utószó, S.A. Újfehely*
1890. március 17.
A Baradla második víz-lejárata 1890-ik évi Március hó 15-én lett átvizelve. (i. 1889. Május 7 - 1890. Mást. 15-ig.)
A hivatalos megnyitáson jelen voltak
Benedicty Kálmán
mint vezető bányamérnök
Dobsina
Slegmeth
ügyvivő alelnök
Münnich Kálmán
bányavezető főnök a ki
a barlangot az új lejárata
céljából felmérte
Bakony Déniel
mint a barlang adminisztrátora
1890. május 7.
bejegyzés → Münnich Kálmán
II. 17., II. 156., II. 157. ✦ MÉL, MI, MTT, MUL, RNL
- Soltész Ferenc** (1821 Mezőcsát—1915 Sárospatak)
klasszika-filológus, tanár; pap, gimn., majd főisk. tanár Sárospatakon; latin és görög nyelv-könyveket, földrajzi tankönyveket írt, görög—m. és m.—latin szótárt szerkesztett.
1847. május 17. (rokonával → S. Jánossal)
s. pataki esküdtelék, jelenleg rektorok tanácsója
1871. augusztus 10. (családjával és rokonaival)
s. pataki ref. főiskolai tanár
I. 101., I. 253. ✦ MÉL

- Soltész János** (1809 Mezőcsát—1879 Viss)
orvos, természettudós; a sárospataki ref. főisk. természetrajz tanára és isk. orvosa; főleg tankönyveket és szakcikkeket írt.
1847. május 17. (rokonával → S. Ferencsel)
sárospataki orvos doctor és professor
I. 101. ✦ MÉL
- Soltra Alajos** (1826 Selye—1891 Ráckeve)
ref. pap, orvos; Debrecenben, Pesten és Münchenben tanult; 1854-től pap és orvos; nagy alapítványt tett a csurgói ref. gimn. és a debreceni ref. kollégium javára; több dolgozata jelent meg.
1840. szeptember 4. (diáktársával)
A' felet nevezett terméket' működését meglátogatták honnani tapasztalt ügyelt kiinduló Debreceni 4 éves Dobbok ...
I. 48. ✦ MÉL
- Spöttl, Ignatz** (1836—1892)
festő, amatőr régész, Tatra-járó, a Mo.-i Kárpátgyűlés és a Tatra Múzeum alapító tagja; barlangi tárgyu (Baradla, Dobsina-jégbarlang, Liskovai-barlang) rajzai ill. festményei a Liptószentmiklósi Múzeum tulajdonában vannak; útjairól turista lapokban számolt be.
1879. június 14.
aus Wien. Angellitz besucht. Mitglied des Öst. Touristen Club.
II. 15.
- Strache (Tivadar dr.)** (1871 Bp.—1902 Meran)
premontrai kanonok, főgimn. tanár; tanított Rozsnyón, Nagyváradon és Kassán; munkái a szépirodalom (fordítás is) és útleírás témaköréből valók.
1893. szeptember 17.
tanár, Rozsnyó
II. 209. ✦ MI
- Stromp László** (1860 Rozsnyó—1907 Pozsony)
ev. egyházi író; jogot, bölcsészetet és teol.-át hallgatott; a pozsonyi ev. teol. akad. tanára; irodalmi munkássága főként életrajzokra terjedt ki, a pozsonyi Kossuth Lajos-kör ügyvezető elnöke.
1884. augusztus 28.
theológus, Pozsony (i. Nagy az isten!.)
II. 71. ✦ MÉL, MI, ÚIL
- Sturm Albert** (1851 Liptószentmiklós—1909 Bp.)
újságíró, különböző lapok szerkesztője, rovatvezetője; németre fordította Arany: Buda halála c. költeményét.
1881. július 9. (az írók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
a Pester Lloyd dolgozóitól
II. 35. ✦ MÉL, MI, RNL
- Syposs Károly** (1859 Ecséd—1908 Bp.)
író, jogász; a tisztviselői pályát otthagya Borsod m.-ben gazdálkodó, később külföldre távozott; 1903-ban hazatért, tárcákat, novellákat írt.
1875. augusztus 14.
Kazáról
1875. szeptember 21.
Sajó Kaza
I. 305., I. 308. ✦ MÉL, ÚIL

- Szabó Adorján (Aladár)** (1868 Kassa—1950 Kassa)
történész, író, premontrai kanonok, főgimn. tanár, konventi tag Jászón; tanított Rozsnyón és Kassán; történelmi tárgyú cikkei, munkái finn fordításai a helyi és bp.-i lapokban, folyóiratokban jelentek meg.
1891. augusztus 10.
tanár, Rozsnyó
II. 80. ♠ MI, ÚIL
- Szabó Dávid dr.** (1808 Mád—1886)
orvos, kórházi és megyei főorvos Szabolcs vm.-ben; versei, elbeszélései és természetud.-i, mezőgazd.-i szakkikvei jelentek meg.
1867. augusztus 18. (→ Juhász Kálmánnal)
a természetvizsgálók rimaszombati gyűlése alkalmával, - mindketten
I. 215. ♠ MI, ÚIL
- Szabó Endre** (1849 Nagytornya—1924 Bp.)
író, műfordító, újságlíró, a klasszikus orosz irodalom egyik első tolmácsolója, a Petőfi Társ. tagja; Jókai Ústökös c. lapjának munkatársa, szerkesztője, majd tulajdonosa és felelős szerkesztője.
1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
az Ústökös szerkesztője
II. 35. ♠ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML
- Szabó József** (1862 Serke—1944 Cegléd)
ref. lelkész, tanár; Karcagon tanár, majd Naprágyon lelkész, később ismét tanár Rimaszombaton, Kisújszálláson, Debrecenben főgimn. íg.; egyházi, tanügyi, történelmi és irodalmi dolgozatai, elbeszélései, költeményei jelentek meg, lapokat szerkesztett; összegyűjtötte → Tompa Mihály kéziratait.
1892. július 9.
v. ref. lelkész, Naprágy
II. 187. ♠ MIL, MI, RNL, ÚIL
- Szabó Mihály dr.** (1840 Nagykőrös—?)
orvos; előbb tanító, majd orvosi oklevelet szerezve Nagykőrös város alorvosa, majd főorvosa; számos szakkikket írt.
1881. augusztus 8.
orvos
II. 38. ♠ MI
- Szabó Román** (1784—1871)
tanár, bölcsész és teol. doktor, a minorita rend tartományi főnöke, gimn. íg., tanító-képzőint.-i íg.-tanár; több önálló műve jelent meg.
1844. szeptember 11.
... látogatott meg a természet csuda művelt a' Miskolczi Minoriták egyesítő bizottság Főnökét Szabó Román társaságban.
I. 83. ♠ MI
- Szalay Károly** (1859 Sárospatak—1938 Lajosmizse)
tanár, író, műfordító; külföldi egy.-eken tanult, majd a bp.-i ref. gimn.-ban a latin–görög nyelvek tanára; színműveket, verseket és tanügyi szakkikket írt.
1884. augusztus 5.
főgimnáziumi tanár
II. 71. ♠ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL

- Szamosi János dr.** (1840 Kolozsvár—1909 Kolozsvár)
klasszika-filológus, egy. tanár Kolozsvárott, majd a tanárképző int. íg.-ja, az orsz. tanár-vizsgáló bizottság elnöke, az Erdélyi Irodalmi Társ. ügyvezető alelnöke, a Philológiai Társ. egyik alapítója.
1884. február 8.
egyetemi tanár Kolozsvárt
II. 69. ♠ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL
- Szapannos István** (1819 Kecskemét—?)
ügyvéd, földbirtokos, egy. képviselő; joggyakornok Szepes vm.-ben, majd szülővárosában aljegyző, városi tanácsos, polgármesterhelyettes; cikkeket írt napilapokba és mezőgazd. szakfolyóiratokba, szerkesztő.
1841. augusztus 1.
... Törlénygyakornok
I. 57. ♠ MÉL, MI
- Szápáry Ferenc gróf** (1804—1875 Nagybony)
földbirtokos, számos cikke jelent meg orvosi témakörben.
1844. október 1.
I. 85. ♠ MI, (RNL)
- Szápáry István gróf** (1829—1902)
Pest vm. főispánja (1873—91), valóságos belső titkos tanácsos, → Sz. Ferenc fia.
1850. szeptember 24.
az Alföldről
I. 120. ♠ RNL
- Szász Károly** (1829 Nagyenyed—1905 Bp.)
költő, író, műfordító; az MTA tagja, íg.-ja; a Kisfaludy Társ. tagja; Kolozsvárott és Bp. tanult, részt vett a szh.-ban; 1850—51-ben Bején nevelő, majd tanár, tanfelügyelő, ref. püspök; egyházi jellegű munkái és tankönyvei jelentek meg, műfordítói munkássága igen széleskörű.
1850. szeptember 16. (?) (társasággal)
I. 118. ♠ MÉL, MIL, ÚIL, ÚML
- Szecsey István** (1848 Szatmár—1912? Kolozsvár)
gazd. tanint.-i tanár Debrecenben, Kassán és Kolozsvárott; mezőgazd. szakkikvei jelentek meg a tehenészet és a növénytermesztés témakörében.
1884. október 4-5. (családjával és társasággal)
*tejes és hazafi;
a kassai szék, tejesek, kopaszok, szerkesztők és rajztanárok meglátogatásán Szemiránisz ifjasszonyt, nekibuzdulának és vad- és szelíd házasságot kötöttek.*
II. 74. ♠ MÉL, MI, RNL
- Szemere Attila** (1859 Párizs—1905 Bp.)
újságlíró, drámaíró, műfordító, egy. képviselő; Sz. Bertalan miniszterelnök fia; politikai, nemzetgazd.-i cikkei írása mellett szépirodalommal, fordítással foglalkozott; hosszabb külföldi utazásán vásárolt műtárgyakat az Iparművészeti Múzeumnak adományozta.
1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
a Pesti Hírlap dolgozóitól
II. 35. ♠ MÉL, MIL, MI, MUL, RNL, ÚIL
- Szemere Miklós** (1802 Lasztóc—1881 Lasztóc)
ügyvéd, költő, ellenzéki politikus, az MTA lev. tagja, a Kisfaludy és a Petőfi Társ. tagja;

részt vett a szh.-ban, ezért bebörtönözték, majd birtokán gazdálkodott; számos folyóiratban publikált, összegyűjtött munkái 3 kötetben halála után jelentek meg.

1851. június 12.

*A' Barlangban ottam, ittam, füröszttem is,
vígsem jöttem ki, vígse a' verssem is.*

I. 123. ✦ (BpL), MÉL, MIL, MI, RNL, SB, ÚIL

Szemlér Mihály (1833 Pest—1904 Bp.)

festő, grafikus; történelmi- és tájképei az MNG tulajdonában vannak; válsztási és pesti alakokat megörökítő grafikai értékes kordokumentumok.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

akad. festő-művész

II. 35. ✦ MÉL, MFG, MI, ML, RNL

Szerdahelyi Aladár (?—?)

magánhivatalnok Bp.-en; irodalmi cikkei, novellái a fővárosi lapokban jelentek meg, elbeszéléskötetet adott ki.

1888. szeptember 9. (feleségével)

II. 127. ✦ MI

Szerdahelyi Kálmán (1829 Miskolc—1872 Nagybánya)

színész, a Nemz. Színház tagja; részt vett a szh.-ban; a Pesti Látcsó c. lap szerkesztője; számos színművet fordított és írt; felesége Prielle Kornélia.

1871. július 10. (→Újházy Edével)

a nemzeti komédiák

I. 249. ✦ MÉL, MIL, MI, MSz, RNL, ÚIL, ÚML

Szesztay László (1870 Nagykálló—?)

mérnök, műegy. tanár; vasútépítő, számos helyi érdekű vasút, továbbá Temesvár, Debrecen és Nyíregyháza állomásai épültek tervei alapján; a kisvasutak építése terén úttörő munkát végzett; szakirodalmi munkássága is e témakörökből való.

1892. június 11.

mérnök, Budapest

1893. augusztus 8.

II. 198., II. 204. ✦ MI, RNL

Széchy Gyula (1854 Kassa—?)

festő, rajzoló; illusztrációkat készített különböző lapokba és Benedek Elek: Magyar mese és mondavilág c. ötkötetes művéhez.

1874. augusztus 28.

Szendró

I. 290. ✦ MFG, ML

Szécsi Mór (1851 Szent-András—1895 Gleichenberg)

honvédornagy; csapatszolgálat után Ludovika-akad.-i tanár, később honvédelmi min. beosztott, majd ügyoszt. vez.; széleskörű hadtörténeti irodalmi munkásságot fejtett ki.

1885. július 19. (... évi honvéd keret gyakorlat résztvevő)

honv. helygy., Bpest

II. 79. ✦ MI

Székely Bertalan (1835 Kolozsvár—1910 Mátyásföld)

festő, a m. történelmi festészet legnagyobb képviselője, a Képzőművészeti Főisk. tanára, majd ig.-ja.

1872. augusztus 14. (→Keleti Gusztávval és →Weber X. Ferencsel)

Megoldják a barlangot festészek.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

festőművész

I. 268., II. 35. ✦ MÉL, MFG, MI, ML, RNL, ÚML

Székely György dr. (1866 Kelemér—1929 Bp.)

tanár, irodalmár; gimn. tanár Nagykőrösön, akad. tanár Sárospatakon, a polg. isk. tanár-képző főisk. tanára Bp.-en, egy. magántanár; számos irodalmi és filológiai művet írt.

1885. augusztus 27.

tanárjelölt, Budapest

II. 83. ✦ MIL, MI, RNL, ÚIL

Szépliget Viktor (Győző) (1855 Zirc—1915 Bp.)

tanár, zoológus, entomológus; főreálisk. és polg. isk. tanár Bp.-en; kiemelkedőek a gubacsokkal és rovarokkal kapcsolatos kutatásai és szakirodalmi közleményei.

1888. augusztus 4—6.

tanár, Budapest

II. 119. ✦ MÉL, MI

Szigligeti Ede (1814 Váradolaszi—1878 Bp.)

dramairó, a m. népszínmű megteremtője, a m. színpadművészet kiemelkedő személyisége, a Nemz. Színház ig.-ja, az MTA lev. tagja; 1851-ben *Az aggteleki barlang* c. színdarabot írt, amit Pesten, Kolozsvárott és Budán adtak elő.

1870. augusztus 2. (→László Józseffel, →Paulay Edével, →Tóth Somával)

... Vas Lajos vegyfelvétel alatt:

I. 240. ✦ MÉL, MIL, MI, MSz, RNL, ÚIL, ÚML

Sziklay János (1857 Veszprém—1945 Bp.)

író, újságíró; a Balaton népszerűsítője, a Balaton E. titk., az O. Pázmány-E. főtítk.; sok száz elbeszélést, kritikát, tanulmányt írt; társzerk.-je a *Mo. vármegyei és városai*-nak.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-nak 136 fős csoportjával)

a Pesti Napló dolgozó társa

II. 35. ✦ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL

Szinyei Gerzson (1836 Luka—1919 Sárospatak)

tanár, író; Sárospatakon gimn., majd akad. tanár; számos esztétikai, irodalomtörténeti, tanügyi és egyházi tanulmányt, cikket írt.

1883. május 15.

akad. tanár, Sárospatak

II. 54. ✦ MÉL, MI, RNL

Szinnyey József (Id.) (1830 Komárom—1913 Bp.)

ügyvéd, író, bibliográfus, az egy. könyvtár hírlap könyvtárának alapítója, az MNM oszt. ig.-ja, az MTA lev. tagja, a M. Történelmi Társ. és a Kisfaludy Társ. alapító tagja; fő műve a *Magyar Irók élete és munkái* c. lexikon; →Sz. József ifj. apja.

1876. augusztus 26. (→Cherven, →Nyáry, →Ifj. Szinnyey, →Thallóczy, →Wagner, →Zsilinszky társaságában a Baradla ásatása során)

az egyetemi könyvtár első őse ... minő a magyar történelmi térszűretnek tagjai

(bejegyzést lásd még Nyáry Jenőnél)

I. 318. ✦ MÉL, MIL, MI, MTT, MUL, ÚIL, ÚML

Szinnyy József ifj. (1857 Pozsony—1943 Bp.)

nyelvész, egy. tanár, az MTA tagja; →Sz. József id. fia; könyvtáros, majd a finnugor nyelvészet tanára; a Nyelvtud. Közlemények szerkesztője; finno.-i újtjáról könyvet írt.

1876. augusztus 26. (→Cherven, →Nyáry, →Szinnyy, →Thallóczy, →Wagner, →Zsinszky társaságában a Baradla ásátása során)

... *mint a magyar történelmi térségeknek tagjai*

(bejegyzést lásd még Nyáry Jenőnél)

I. 318. ♠ MÉL, MIL, MI, MTT, MUL, ÜML

Szirmay Ferenc gróf (1838—1871 Tomanovice)

cs. és kir. kamarás, egy. képviselő, az ozmán Medzsidje-rend vitéze; katona-politikai műve jelent meg m. és német nyelven.

1854. április 6.

I. 146. ♠ MI

Szlabóczy Imre (1847 Jolsva—?)

főgimn. tanár Rozsnyón, majd Nyiregyházán; feldolgozta Szabolcs vm. faunáját és flóráját (Mo. vármegyei c. műben jelent meg).

1868. május 21.

Rozsnyói dombok ... látogatották meg a Baradlt.

1874. május 16.

... *meglátogatták az asztréki barlangot követhető rozsnyói tanulók Juvth János és Szlabóczy Imre tanárok vezetés mellett.*

I. 218., I. 279. ♠ MI

Szlávik Mátyás dr. (1860 Dobsina—1937 Rákosszentmihály)

tanár, ev. teol., egyházi író; teol. tanár és ig. Eperjesen; számos teol. és bölcséleti munkát írt, az MTA 1932-ben Kazinczy Gábor-jutalomban részesítette.

1891.

tanár, Eperjes

II. 180. ♠ MÉL, MIL, ML, RNL, ÜIL

Szmetka L. Ödön (1862 Nagyvárád—?)

premontrei kanonok, tanár; tanított a rozsnyói és nagyváradi főgimn.-ban, tanfelügyelő volt Kassán; cikkei a természetrajz és földrajz tárgykörében jelentek meg.

1886. szeptember 9.

premontéri tanár, Rozsnyó

II. 95. ♠ MI

Szmidá Viktor (1851 Nyitra—?)

r. kat. pap, tanár; az egri lyceum jogtanára, majd nevelő, több helyen lelkész; munkatársra több egri egyházi és irodalmi lapnak; az egri irodalmi egylet titkára.

1882. július 4. (tanártársával)

jogtanár Egerből

mindkettőre emlékeztet napon, mint halandók, a föld alatt szoktatták magukat.

II. 40. ♠ MI

Szontágh Pál (1821 Dobsina—1911 Bp.)

részámoros, politikus, ügyvéd, táblabíró, egy. képviselő; a szh.-ban való részvétele miatt a jogi gyakorlatól eltávolították; a csemetki részámort gyárüzemé fejlesztette; az Ipare. alelnöke; részt vett a vízügyi törvény és a bányatörvényjavaslat kidolgozásában.

1874. augusztus 28.

... *és családja Csetnekéről*

1879. február 15.

I. 290., II. 15. ♠ MÉL, MI, MTT, RNL

Szűcs Miklós (1820 Miskolc—1886 Miskolc)

ügyvéd, Miskolcon tisztviselő, ügyész, takarékpénztári titkár; a Pesti Hírlap miskolci tudósítója, a helyi lapok munkatársa; →Sz. Sámuel testvére, akivel együtt tett barlangi kirándulásokat mindketten naplóban örökítették meg (hat kötetes kéziratos naplója a miskolci Herman Ottó Múzeum tulajdonában van).

1839. július 16. (testvérével)

törvénygyakorlat Miskolcra

1841. július 22. (testvérével)

I. 39., I. 55. ♠ MI, ÜIL

Szűcs Sámuel (1819 Miskolc—1889)

ügyvéd Miskolcon, →Sz. Miklós testvére, akivel együtt tett barlangi kirándulásokat mindketten naplóban örökítették meg (a kéziratos naplók a miskolci Herman Ottó Múzeum tulajdonában vannak); felesége Herrmann Henriette, Herman Ottó nővére.

1839. július 16. (testvérével)

törvénygyakorlat Miskolcra

1841. július 22. (testvérével)

második ízben

1852. július 2. (feleségével)

Miskolcra megérkezünk a 'világfűrő Baradla' megfigyelésére

íznyel

I. 39., I. 55., I. 137. ♠ MI

Teleki Géza gróf (1843 Dész—1913 Bp.)

író, politikus, belügyminiszter, az MTA tagja, orsz. képviselő; a M. Történelmi Társ. elnöke, a Petőfi Társ. alapító tagja.

1869. augusztus 16.

... *éjjel megjárta a Baradla régi ágyát.*

I. 233. ♠ MÉL, MI, RNL

Teller Miksa (1871—1950)

ügyvéd, jogi író; szakkiadványokat írt és szerkesztett.

1887. július 7.

Vége meglátogattam hazám legremeklebb természeti szépségét, bejártam a paradicsomtól kezdve egész a tűzokádóig, megmészám a fenséges Olympus csúcsait, néma bámulással hallgattam a tündér barlang titokzatos hangjait, és Dante poklokak mélyleges fenékén bonyolalommal haladtam át.

Fel hozták az asztréki barlanghoz, hogy tisztelni tanuljotok a hazát, mely oly gazdag a természet mindenféle szépségében.

.....
VII. oszt. bel. tan.

Értekezéséről

II. 102. ♠ MÉL, MI, RNL

Terray Pál ifj. (1861 Vizesrét—1926 Bp.)

orvos, egy. tanár, a bp.-i egy.-en szerzett oklevelet; Korányi Frigyes klinikáján működött, utóbb a belklinikai laboratórium vez.-je; főként a mellkasi betegségekkel foglalkozott, ezzel kapcsolatos szakkikvei m. és külföldi szaklapokban jelentek meg.

1874. július 22. (apjával)

I. 315. ♠ MÉL

Tersztyánszky Dezső (1843—?)

r. kat. pap; segédlelkész, hitoktató, lelkész, plébános és esperes Egerben, Kopács-Apátin, Fényeslitkén, Kisvárdán, Szendrőn; cikkeket írt egről és bp.-i lapokba, tanügyi cikkei szakfolyóiratokban jelentek meg.

1884. augusztus 5.

esperes, plébános, Szendrő

II. 71. ✧ MI

Teschler György (1851 Vernár—?)

tanár, zoológus; főreális tanár Körmöcbányán, számos természettud. cikket és értekezést írt hazai és külföldi szakfolyóiratokba.

1880. augusztus 27.

főreális tanár és neje Körmöcbányáról

II. 29. ✧ MI, RNL

Tetmajer László (?—?)

bányamérnök, a bányászati és kohászati szakoktatás kérdéseivel foglalkozott.

1881. augusztus 1-2. (selmecbányai akad. hallgatók)

Kassa

II. 36. ✧ MI

Téry Ödön dr. (1856 Óbéba—1917 Bp.)

orvos, a m. turistaszervezet egyik megalapítója és hosszú éveken át vez.-je; bányorvos Selmecbányán, majd közegészségügyi felügyelő Bp.-en; több Tátra-csúcs első megmászója a M. Turista E. megalapítója, a Turisták Lapjának megindítója.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével)

Selmecről

II. 35. ✧ MÉL, MI, MUL, RNL

Thallóczy Lajos (1856 Buda [1857 Kassa]—1916 Herceghalom)

történész, az O. Levéltár igazgatója, Szerbia polgári kormányzója, az MTA tagja, a M. Történelmi Társ. elnöke; *Aggteleki barlang* c. cikkben ismerte a barlangot (1878).

1876. augusztus 25. (→Cherven, →Nyáry, →Szinyey, →ifj. Szinyey, →Wagner, →Zsilinszky társaságában a Baradla ásatása alkalmával)

(bejegyzés →Nyáry Jenőnél)

I. 317. ✧ MÉL, MIL, MI, MUL, RNL, ÚIL, ÚML

Thaly Kálmán (1839 Csépe—1909 Zablat)

tanár, történész, politikus, költő, az MTA tagja, egy. képviselő; a M. Történelmi Társ. egyik alapítója, titkára, kiterjedt irodalmi munkássága elsősorban a Rákóczi-korszakot öleli fel.

1867. augusztus 26.

... meglátogatta a Baradlit

I. 215. ✧ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Than Károly (1834 Óbecse—1908 Bp.)

gyógyszerész, vegyész, egy. tanár, az MTA tagja és másodelnöke, főrendiházi tag; a m. tud. kémia úttörője, a korszerű kémiaoktatás megalapítója, az első hazai kémiai int. megteremtője, alapvető kémiai művek szerzője, a M. Chemical Folyóirat megindítója.

1885. augusztus 21.

Pestről

I. 197. ✧ MÉL, MI, MTT, RNL, ÚML

Tisza Kálmán (?—?)

a neves államférfi, belügy- és pénzügyminiszter, miniszterelnök (1875—1890) felesége.

1889. augusztus 31. (→Tisza Lajossal)

II. 142. ✧ (MÉL, RNL, ÚML)

Tisza Lajos gróf (1832 Geszt—1898 Bp.)

jogász, közlekedésügyi miniszter, a fős. közmunkatanács alelnöke, egy. képviselő, a szegedi árvíz (1879) és a város újjáépítésének kormánybiztosa, ezen tevékenységéért grófi rangot kapott; nagy érdemei vannak az országház építésében; az o. erdészeti egyesület elnöke; számos magas kitüntetés birtokosa, Szegeden szobrot állítottak neki; T. Kálmán öccse.

1889. augusztus 31. (→T. Kálmánnal)

II. 142. ✧ MÉL, MI, RNL, ÚML

Tomcsányi László (1844 Felső-Revisce—1903 Bp.)

ügyvéd, egy. képviselő; 10 éves állami szolgálat után politikával foglalkozott, különösen parlamenti bizottságokban tevékenykedett, elnöke volt a Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt.-nek; munkatársa a Kelet Népeinek.

1883. augusztus 20. (feleségével)

ügyvéd, Tornallyán

II. 62. ✧ MI

Tompa Mihály (1817 Rimaszombat—1868 Hanva)

ref. lelkész, költő, az MTA lev. tagja, a Kisfaludy Társ. tagja; 1847-től Bején, 1849—52. között Keleméren, majd haláláig Hanván lelkész; Keleméren írta a *Lófi* c. költeményt a Jósavató határában fakadó időszakos forrás mondjáról.

1851. június 17.

1854. április 20.

Lásd még az 7. oldalt.

I. 123., I. 147. ✧ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

Torday Ferenc dr. (1841 Lék—1888 Bp.)

gyermekorvos; a Pest Tornaegylet orvosa, a tomatanítóképző tanfolyam előadója; számos cikket és tanulmányt írt a szem- és gyermekbetegségek gyógyításáról, a sportorvosi teendőkről.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával és feleségével)

II. 35. ✧ MÉL, MI

Tóth Albin (1868 Ó-Kanizsa—?)

premontrei kanonok, tanár; tanított a főgimn.-ban Nagyváradon, Rozsnyón, majd Jászódon magyar és latin nyelvet.

1893. június 22.

fron. tanár, Rozsnyó

II. 198. ✧ MI

Tóth Béla (1857 Pest—1907 Bp.)

író, újságíró, kritikus, műfordító, nyelvész; orvosnak készült, majd több lapnak munkatársa, balkáni és egyiptomi útirajzai, társadalmi tárcái, rajzolatjai, valamint novellái gyűjteményes kötetekben jelentek meg; jelentős nyelvészeti és nyelvtisztítási munkássága.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

a Függetlenség dolgozóiként

II. 35. ✧ MÉL, MIL, MI, MUL, RNL, ÚIL, ÚML

Tóth Lőrinc (1814 Komárom—1903 Bp.)

író, jogtudós, az MTA tagja, egy. képviselő, főrendiházi tag; a szh. után halálra ítélték, de kegyelmet kapott, majd királyi bíró, tanácselnök; több drámát írt, a Kisfaludy Társ. titkára.

1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)

a magyar tud. akadémia tagja

II. 35. ✧ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL, ÚML

- Tóth Lőrinc dr.** (1848 Jászó—?)
premontrei áldozó pap, házfőnök, gimn. tanár és ig.; számos történelmi és régészeti tárgyú közleménye jelent meg.
1889. augusztus 10.
főgymn. igazgató Rozsnyón
1890. július 10.
Rozsnyó, Gömör; főgymn. igazgató
II. 143., I. 168. ✦ MI
- Tóth Pál** (1843 Miskolc—1903 Miskolc)
tanár; gimn. tanár Szatmáron, majd a miskolci ref. felső leányisk. ig.-ja; a kulturális élet tevékeny résztvevője; költeményeket, tankönyveket, nevelésügyi és erkölcsstani cikkeket írt.
1890. augusztus 19-20.
Miskolc, leánynevelő intézeti igazgató
1892. július 24.
igazgató tanár, leánynevelő intézeti igazgató
II. 172., II. 190. ✦ MÉL, MIL, MI
- Tóth Soma** (1830 Megyaszó—1886 Szilágysomlyó)
színész, táncos, táncmester; a Nemz. Színház tánciskolájában tanult, majd ott is szerepelt; részt vett a szh.-ban, fogságba esett; kiszabadulása után vidéken (Arad, Miskolc, Kassa, Eger), a Budai Népszínházban és a Nemz. Színházban szerepelt és tanított táncot.
1870. augusztus 2. (feleségével és → László Józseffel, → Paulay Edével, → Szigligeti Edével)
nagyon szép!!!
I. 240. ✦ MSZ
- Tölgy Gyula** (1845 Selmecbánya—?)
tanár, nevelő, majd m.-francia tanár a bp.-i főreálisk.-ban; francia nyelvtankönyvet írt.
1886. július 29.
főreálisk. tanár, Bpest
II. 87. ✦ MI
- Török János dr.** (1834—1896 Tornallya)
orvos, sebész; megyei főorvos Tornallyán, a Gömör vm.-i Orvos—Gyógyszerész E. alelnöke; munkáiban elsősorban az egészséges életmódot propagálta.
1883. augusztus 20.
megyei főorvos, Tornallya
II. 62. ✦ MI
- Török József** (1813 Alsóvárad ?—1894 ?)
orvos, tanár, az MTA tagja; 1843-tól Pesten orvos, majd Debrecenben orvosi praxisa mellett tanít a főiskolán; irodalmi munkái közül kiemelkedik a hazai gyógyvizekkel és fürdőintézetekkel foglalkozó, akadémiai díjat nyert tanulmánya.
1837. augusztus 10.
gyógyviz. Bars megyéből
I. 22 ✦ (MÉL), RNL
- Trajtler Károly** (?—?)
bp.-i elemi nép- és iparisk. ig.; több alapvető pedagógiai módszertani tanulmányt, tantervet írt.
1881. július 29.
fővárosi elemi tanító
II. 36. ✦ MI

- Tüdős István dr.** (1866 Mihályi—1918 Miskolc)
ref. lelkész, egyházi író, főrendiházi tag, Sárospatakon teol. tanár, Miskolcon lelkész, 1914-től a tiszáninnemi egyházkerület püspöke, a Sárospataki Lapok szerkesztője, egyházi vonatkozású cikkeket írt.
1892. augusztus 19.
Miskolc
II. 193. ✦ MÉL, MIL, MI, ÜIL
- Újházy Ede** (1844 Debrecen—1915 Bp.)
színész, a realista színjátszás egyik úttörője, a Nemz. Színház örökös tagja, a Színház-művészeti Akad. tanára; több színdarabot fordított és alkalmazott színpadra.
1871. július 10. (→ Szerdahelyi Kálmánnal)
a nemzeti színház tagja
I. 249. ✦ MÉL, MIL, MI, RNL, ÜIL, ÜML
- Vay Aladár báró** (1846 ?—?)
birtokos Harkácscon (Gömör vm.), →V. Alajos fia; verses és prózai színművei 5 kötetben jelentek meg.
1862. szeptember 25. (a Reményi-terem avatása alkalmával apjával →V. Alajossal, rokonaival)
bejegyzés →Reményi Edénél
1874. szeptember 5. (→apjával, családtagokkal és →Radvánszky Bélával, Gézával)
I. 159., I. 290. ✦ MI
- Vay Alajos báró** (1817—1889 Mád)
cs. és kir. lovassági főhadnagy, majd főrendiházi tag, később birtokán gazdálkodott; cikkei gazdasági és vízsabályozási kérdésekkel foglalkoznak; →V. Aladár apja.
1848. december 24.
... négyem meg a Barasfolyót.
1862. szeptember 25. (a Reményi-terem avatása alkalmával fiával →V. Aladárral, rokonaival)
bejegyzés →Reményi Edénél
1874. szeptember 5. (→fiával, családtagokkal és →Radvánszky Bélával, Gézával)
I. 109., I. 159., I. 291. ✦ MI
- Vay Miklós báró** (1802 Alsószolca—1894 Bp.)
nagybirtokos, jogász, politikus, egy. képviselő, koronaőr, Borsod vm. főispánja, az MTA tagja, erdélyi kormánybiztos, kancellár, főrendiházi tag; a szh. után halálra, majd kegyelemből 4 év fogságra ítélték; fogságáról érdekes naplót írt; a Baradláról írt naplórészletet lásd a 14. oldalon.
1877. augusztus 5.
II. 3. ✦ MÉL, MI, RNL, ÜIL, ÜML
- Vay Péter gróf** (1864 Gyón—1948 Assisi)
író, c. püspök; misszionáriusként bejárta a világot, e közben gyűjtött műkinceit a Szépművészeti Múzeumnak ajándékozta, élményeit útirajzokban öröklítette meg.
1878. július 7. (apjával)
Gróf Vay László honvéd szíjviselő és nagy reményű fia Péter.
II. 8. ✦ MÉL, MIL, MI, MUL, RNL, ÜIL
- Váli Ernő dr.** (1863 Szabadka—?)
orvos, fülész; tanulmányait a bécsi, gráci és bp.-i egy. folytatta; kórházi orvos Bp.-en; számos cikket írt hírlapokba, szakfolyóiratokba, szerkesztett több szakkiadványt és -folyóiratot.
1893. július 16.
orvos, Budapest
II. 200. ✦ MI

- Vándorffy János** (1866 Gyöngyös—?)
r. kat. pap; több évig káplán, majd bányhorvát, kenderesi plébános; egyháztörténeti munkái több egyházi lapban jelentek meg.
1891. július 8.
Szihalom (Borsod m.)
II. 177. ♠ MI
- Váradý Zsigmond** (1865 Szilágysomlyó—1913 Semmering)
ügyvéd, újságíró, egy. képviselő; Nagyváradon ügyvéd, a helyi, majd pesti lapokban jelentek meg vezércikkkel; kormányparti, de haladó szellemű politikát folytatott.
1882. július 27.
Jobfallató N. Váradról
II. 45. ♠ MÉL, MIL, MI, ÚIL
- Verebely László dr.** (1841 Trencsén—1922 Bp.)
sebészorvos; kórh. főorv., egy. mtanár és rk. tanár; főként gyermeksebészettel foglalkozott.
1876. július 18.
Pest
I. 265. ♠ MÉL, MI, RNL
- Verhovay Gyula** (1849 Nátafalva—1906 Battonya)
földbírtokos, újságíró, politikus, egy. képviselő; több lap munkatársa, ill. szerkesztője; ellenzéki cikkei és beszédei sajtópert, párbajt és tüntetéseket vontak maguk után.
1881. július 9. (az Irók és Művészek Társ.-ának 136 fős csoportjával)
országgyűlési képviselő
II. 35. ♠ MÉL, MIL, MI, RNL, ÚIL
- Vernau, Constantin von** (?—?)
orvos, moldvaó-i főnemesi családból származik; Pesten járt egy-re; irodalmi munkái orvosi tárgyúak.
1836. október 18.
Dr. des Medic. u. Bojarsensohn aus der Moldau
I. 19. ♠ MI
- Veszter Imre** (1839 Késmárk—?)
ügyvéd, egy. képviselő, az o. hitelint. jogi oszt. főnöke; több zeneművet szerzett.
1892. szeptember (feleségével)
orsz. képviselő, Budapest
II. 196. ♠ MI
- Véber Antal** (1855 Puchó—1902 Kiszszében)
kegyesrendi áldozópap, tanár; tanított Kecskeméten, Debrecenben, majd Temesváron, Nyitrán, végül Kiszszében ig.; a délmo.-i természettud. társ. titkára, könyvtárnoka, majd alelnöke; számos természettud. cikket írt, kiadványt szerkesztett.
1885. július 11.
főfiumányi tanár, Temesvár
II. 78. ♠ MI
- Vidor Emil** (1867 Pest—1952 Bp.)
építész; önálló tervezőirodát vezetett Bp.-en; nagy szerepe volt a német Jugendstil bp.-i elterjedésében, számos bérházat tervezett ebben a stílusban, villákat, síremlékeket és gyárépületeket is tervezett; a M. Építőművészek Szövetségének első elnöke.
1890. augusztus 2.
Budapest, Győr
II. 167. ♠ MÉL, RNL

- Vutkovich Sándor dr.** (1845 Veszprém—1905 Pozsony)
író, tanár a pozsonyi főgimn.-ban, majd a jogakad.-án; több folyóiratot szerkesztett és önálló művet jelentetett meg, cikkei száma több mint ezer; sokat tett Pozsony magyarosítása érdekében.
1876. július 27.
szerkesztő Pozsonyból
I. 315. ♠ MIL, MI, RNL, ÚIL
- Wagner (Zólyomi) Lajos dr.** (1846 Besztercebánya—?)
tanár; a besztercebányai, pesti és pozsonyi főgimn., főreál- és felsőkeres. isk.-ákban m., német, latin és szláv nyelveket tanított; a m. közművelődési egy. választmányi tagja; 300 irodalomtörténeti, művelődéstörténeti, nyelvészeti, pedagógiai cikke és 20 önálló műve jelent meg.
1876. augusztus 26. (→ Cherven, → Nyáry, → Szinnyey, → Ifj. Szinnyey, → Thallóczy, → Zsilinszky társaságában a Baradla ásatása alkalmával)
pozsonyi tanár ... mint a magyar történelmi társulatnak tagjai
(bejegyzést lásd még Nyáry Jenőnél)
I. 318. ♠ (MÉL)?, MIL, MI, ÚIL
- Weber X. Ferenc** (1829 Pécs—1887 München)
festő; történelmi és egyházi témájú képei több díjat kaptak; az MNG és a pécsi Janus Pannonius Múzeum több művét őrizi.
1872. augusztus 14. (→ Székely Bertalannal és → Keleti Gusztávvál)
Megnyitók a barlangot ... festmények.
I. 268. ♠ MÉL, MFG, ML, RNL
- Wein János** (1829 Németbogsán—1908 Bp.)
bányamérnök; Bécsben, majd a szh.-ban való részvétel után Selmecbányán tanult; több vidéki bányamunka, és Hunyad vm.-i saját bányanyitása után Pesten nyomdát nyitott, majd a főv. vízművének ig.-ja; megépítette a jobbparti vízművet és részt vett a káposztásmegyéri vízmű tervezésében is; →W. Manó apja.
1877. július 24. (fiával →W. Manóval és rokonával)
II. 2. ♠ MÉL, RNL
- Wein Manó dr.** (1860 Hacacszel—1917 Bp.)
orvos, sebész, egy. magántanár; 20 évig főv. ker. i. orvos, majd a betegsegélyező főorvosa; úttörő munkásságot fejtett ki a betegbiztosítás és orvostársadalmi téren; →W. János fia.
1877. július 24. (apjával →W. Jánossal és rokonával)
II. 2. ♠ MÉL
- Weisz János dr.** (?—1900 Temesvár)
orvos, újságíró; bátyja, a Pester Lloyd újságbizottságának elnöke megbízta a lap szerkesztésével, melyet 13 évig művelt; később természettud.-okkal és művelődéstörténettel foglalkozott, közreműködött a Brockhaus Lexikon megírásában.
1866. augusztus 9. (→ Ráth Károlyival)
a "Pester Lloyd" szerkesztője
I. 206. ♠ (RNL)?, MI
- Wilczek Ede gróf** (1842—1897)
főrendiházi tag, történéltíró; számos történeti művet írt.
1890. július 10. (családtagjaival)
Endoküsch, Nagrad
II. 164. ♠ RNL

- Winkler Benő** (1835 Magyarasszlavica—1915 Selmecbánya)
geológus; a gyalári vasbánya és a zsilvölgyi széntelepek vizsg.-ánál dolgozott; a m. kir. földtani int. első geológusa, majd akad. tanár Selmecbányán; sok szakközleménye jelent meg.
1882. június 15.
bányatanácsos
a selmeczi bányász akadémia hallgatóinak rendezett geológiai kirándulásán részt vettek:
II. 40. ♦ MI, RNL
- Wosinszky Mór** (1854 Tolna—1907 Szekszárd)
apátplébános, régész, az MTA lev. tagja; megalapította a Tolna vm.-i régészeti múzeumot, ennek lg.-ja; ásatásokat végzett az Abaliget-barlangban is.
1891. augusztus 17.
Apas
II. 182. ♦ MÉL, MI, MUL, RNL, ÜML
- Wutz (Vermes) Albert dr.** (1858 Kalksburg—1908 Bp.)
tanár; Bp.-en főreálisk. tanár m. és német nyelvből; főként nevelésügyi cikkei jelentek meg.
1886.
főreál. tanár, Bp.
II. 87. ♦ MI
- Xantus Gábor** (1874 Miskolc—?)
történelem- és földrajztanár a miskolci főgimn.-ban; tanulmányúti beszámolója jelent meg.
1892. július 16.
gimn. tanuló, Miskolc
II. 187. ♦ MI
- Zichy Antal** (1823 Zala—1898 Bp.)
jogász, főrendiházi tag, egy. képviselő, az MTA és a Kisfaludy Társ. tagja, az O. Képzőművészeti Társ. választmányi tagja, Z. Mihály festőművész bátyja; különböző köz-igazgatási állások mellett több lapnak volt munkatársa, jogi és történelmi tanulmányokat írt; vagyona egy részét tud. célokra hagyta.
1844. szeptember 25.
ügyvéd, Mosony m. kir. aljegyzője
"isten kút a bölcs lényéje föl nem és
Csak tükörben látó lelke ébajta sejt."
Berzsenyi
1892. szeptember 4.
nejével; főrendiházi tag, Budapest
I. 84., II. 196. ♦ MÉL, MIL, MI, RNL, ÜIL
- Zichy Edmund (Ödön) gróf** (1811—1894 Bécs)
katonatiszt, művészi és ipari mecénás, vállalatokat mozdított elő ill. irányított, keleti múzeumot alapított, melyet később fia a főv.-nak adományozott; irodalmi munkássága gazd.-i, művészeti és sport vonatkozású.
1837. július 17. (→Z. Ödönnel)
Szent-Mihályról
1841. június ? (10 fős társasággal, köztük →Mesterházy fhdgy.-gyal)
... egy kellemes éjt töltöttek a híres barlangban.
I. 21., I. 53. ♦ MI, RNL

- Zichy Ödön gróf** (1809—1848 Lórév)
politikus, nagybirtokos, Fejér vm. főispáni helytartója, a bécsi politika híve; a szh. idején Jelasics küldetésében elfogták és kivégezték.
1837. július 17. (→Z. Edmunddal)
Kilégéről
I. 21. ♦ MÉL, MI, RNL, ÜML
- Zimándy Ignác** (1831 Radosóc—1903 Bp.)
tanár, plébános, egy. képviselő, főgimn. tanár, tanfelügyelő, szentszéki ülnök; irodalmi munkásságával, fordítással, szerkesztéssel szerzett jóvedelméből Törökbálinton zárdát, isk.-át stb. építtetett, számos történelmi, politikai önálló műve jelent meg.
1864. szeptember 6.
kir. tanár, alkotás Pozsonyból
I. 185. ♦ MI
- Zilinszky Aladár dr.** (1864 Cegléd—1941 Veszprém)
tanár, irodalomtörténész, esztéta, egy. tanár, az MTA tagja; vidéki és bp.-i gimn.-okban, majd a bp.-i egy.-en tanított; számos cikke és önálló műve az irodalom és a pedagógia tárgy köréből való.
1886. augusztus 1.
II. 87. ♦ MÉL, MIL, MI, RNL, ÜIL
- Zsarnay Lajos** (1802 Zsarnó—1866 Pest)
ref. püspök, az MTA lev. tagja; sárospataki főisk. tanár, lelkész, főjegyző, püspök; egyh. irodalmi munkái mellett jelentős →Soltész Ferencsel szerkesztett görög—m. szótára.
1837. július 5.
jegyző
1839. május 1.
I. 20., I. 37. ♦ MÉL, MIL, MI, RNL, ÜIL
- Zsigmondy Béla** (1848 Bp.—1916 Bp.)
gépészmérnök, kútfúró és hidépítő, Zs. Vilmos (híres artézikkútfúró) unokaöccse és társa; alföldi városainak kútjainak zömét ő furta, ennek technikáját korszerűsítette; ő építette a Ferenc József-hidat, és több más Duna- és Tisza-hidat.
1863. szeptember 11. (→Schulek Vilmossal)
tanuló
... 10-ről 11-re való újjel az afelelki Baradlót létesítették:
I. 174. ♦ MÉL, RNL
- Zsilinszky Mihály** (1838 Békéscsaba—1925 Bp.)
teol. tanár, történész, főispán, államtitkár, az MTA tagja, egy. képviselő, a M. Történelmi Társ. elnöke; számos történelmi és művészettörténelmi tanulmányt írt.
1876. augusztus 26. (→Cherven, →Nyáry, →Szinyey, →Ifj. Szinyey, →Thallóczy, →Wagner társaságában a Baradla ásatása alkalmával)
orsz. képviselő és a magyar tört. társulat választm. tagja.
(bejegyzést lásd még Nyáry Jenőnél)
I. 318. ♦ MÉL, MIL, MI, RNL, ÜIL
- Zsingor Mihály** (1851 Ragyolc—1894 Bp.)
tornatanár; a Budai Torna E. vez.-je, m.—német tornaszótárt (→Mauer Jánossal) és Tor-

na-Lexikont szerkesztett; Fadrusz János szobrász róla mintázta Toldi Miklós alakját.
1865. szeptember 4.

tanuló

1877. július 22. (rokonaival és →Maurer Jánossal)

1883. július 3. (rokonaival és →Maurer Jánossal)

tanármentő, Budapest és neje Frömmel Anna

I. 199., II. 2., II. 55. ♣ MÉL

Az átnézett lexikonok, forrásmunkák és jelen munkában szereplő rövidítésük

- BL = Biológiai Lexikon 1975—78.
BpL = Budapest Lexikon 1993.
MÉL = Magyar Életrajzi Lexikon 1967—69, 85.
MFG = Magyar Festők és Grafikusok Adattára 1988.
MÍ = Szinyey: Magyar írók élete és munkái 1891—1914.
MIL = Magyar Irodalmi Lexikon
ML = Művészeti Lexikon 1965—68.
MNL = Magyar Nagy Lexikon 1—10. köt. 1993—2000.
MSZ = Magyar Színházművészeti Lexikon 1994.
MTT = Magyarok a természettudomány és technika történetében II. 1989.
MUL = Magyar Utazók Lexikona 1993.
RNL = Révai Nagy Lexikona 1911—1926.
SB = Slovensky Biografický Slovník 1986—1992.
ÜIL = Új Magyar Irodalmi Lexikon 1994.
ÜML = Új Magyar Lexikon 1961—62.

Felhasznált irodalom

- Almási Balogh László*: Az aggteleki cseppkőbarlangban
In: Lukácsy Sándor: Magyarok úti kalandjai p. 92—98.
Csák László: Emlékezés Baksay Dánielre
Kézirat 9 p.
Emlékképek vajai báró Vay Miklós életéből
Miskolc 1999. (reprint)
Évfordulónk a műszaki és természettudományokban 1983 ... 1996.
MTESz 1982—1997.
Hadobás Sándor: Újabb XVIII. századi irodalmi adat a Baradla-barlangról
Karszt és Barlang 1985. I—II. p. 50.
Hazslinszky Tamás: A Baradla-barlang múlt századi vendégeknyvei
Karszt és Barlang 1991. I—II. p. 57—64.
Kiss L.—Ozogány E.—Lacza T.: A magyar tudomány évszázadai II.
Mery ratio 1996.
Kossuth Lajos: Tanulmányok báró Nyáry Jenő Az aggteleki barlang mint őskori
temető című munkája felett
Budapest 1883.
Teleki Domokos: Egynéhány hazai uatások leírása
Balassi Kiadó 1993. (reprint)
Vass Imre: Az aggteleki barlang leírása ...
Pest, 1831.
Vass Imre: Neue Beschreibung der Aggteleker Höhle ..
Pesth
Petőfi Sándor: Útirajzok
Helikon 1987.
Vasárnapi Újság 1860.

**Az idegen, vagy ritkább, ma már nem használatos kifejezések,
fogalmak magyarázata**

balneológia	= gyógyvizekkel foglalkozó tudomány
entomológus	= rovarattal foglalkozó személy
filológia	= szűkebb értelemben az írott szövegek, tágabb értelemben valamely nép, nyelv vagy kultúrkör szellemi kultúrájának nyelvi és irodalmi alapon történő vizsgálata
fiskális	= ügyvéd
genealógia	= családok történetével, a családfákkal foglalkozó tudomány
heraldika	= címertan
intendáns	= felügyelő, régebben királyi vagy állami közintézmény működését ellenőrző személy
legátus	= a ref. egyháznak a reformáció korára visszanyúló szokása szerint a ref. főiskolák a három főünnepre (karácsony, húsvét, pünkösd) – a lelkeszhiányt pótlandó – prédikálás céljára kiküldött növendékei
perjel	= szerzetesrendek házfőnöke (prior)
suplicáns	= a ref. és ev. egyházak (1881-ig, ill. 1891-ig) közép- és felsőiskolái, kollégiumai számára a vidéki egyházaknál pénzbeli és élelmiszeradományokat gyűjtő diák
táblabíró	= vármegyei tiszteletbeli tisztség; korábban feladata a bíraskodás volt, 1870 után a vármegyékben már csak címként élt tovább

Rövidítések

akad.	= akadémia, akadémia	MTA	= Magyar Tudományos Akadémia
Bp.	= Budapest	nemz.	= nemzeti
bp.-i	= budapesti	ny.	= nyugalmazott
c.	= címzetes	o., O.	= országos, Országos
Egy., egy.	= egyetem, egyetemi	ogy.	= országgyűlési
ev.	= evangélikus	OSzK	= Országos Széchenyi Könyvtár
Gal.	= Galéria	oszt.	= osztály, osztályú
gazd.	= gazdasági	polg.	= polgári
gimn.	= gimnázium, gimnáziumi	r.	= rendes
ig.	= igazgató	ref.	= református
isk.	= iskola	rk.	= rendkívüli
keresk.	= kereskedelmi	r. kath.	= római katolikus
kult.	= kulturális	sz.	= század
kir.	= királyi	Társ.	= Társulat, Társaság
lev.	= levelező	tart.	= tartalékos
m., M.	= magyar, Magyar	teol.	= teológus, teológiai
Mo.	= Magyarország	tud.	= tudományos, tudományi
min.	= minisztériumi	vez.	= vezető
MNG	= Magyar Nemzeti Galéria	vm.	= vármegye, vármegyei
MNM	= Magyar Nemzeti Múzeum		

